

TRANSILVANIA

Anul 57.

Aug.-sept. 1926.

Nr. 8—9.

Sibiu, str. Șaguna 6.

Nr. 1862 1926.

Convocare.

În înțelesul §-ului 22 din statute, membrii *Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român «Astra»* se convoacă la

Adunarea generală ordinară,

ce se va ținea în *Zălau*, în zilele de 12, 13 și 14 Sept. 1926.

Programa adunării:

Sâmbătă, în 11 Septembrie 1926, la orele 17:

Consfătuire cu domnii directori ai despărțămintelor, referitor la punerea în practică a Regulamentelor „Asociațiunii”, etc.

Duminică, în 12 Septembrie 1926, la orele 10¹/₂:

Sedința I, cu următoarea ordine de zi:

1. Deschiderea adunării generale.
2. Inscrierea delegaților prezenți ai despărțămintelor.
3. Raportul general al comitetului central pe anul 1925.
4. Alegerea comisiunilor pentru:
 - a) examinarea raportului general pe anul 1925.
 - b) censurarea socotelilor pe anul 1925 și a proiectului de buget pe anul 1927.

Eventualele propuneri au să fie înaintate, în scris, prezidiului „Asociațiunii”, Sibiu, Strada Șaguna Nr. 6, cu 8 zile înainte de adunarea generală.

- c) înscrierea de membri noi.
- d) întregirea comitelului central.
- e) examinarea propunerilor întrate în termenul reglementar.

La orele 15^{1/2}: Conferența dlui Dr. V. Ilea, în legătură cu Expoziția de copii.

Luni, în 13 Septemvrie, la orele 10:

Ședința II., cu următoarea ordine de zi:

1. Raportul comisiei alese pentru examinarea raportului general și propunerile acestei comisii.
2. Raportul comisiei încredințate cu cenzurarea socotelilor și proiectului de buget.
3. Raportul comisiei pentru înscrierea de membri noi.
4. Propunerea pentru întregirea comitelului central.
5. Raportul comisiei pentru examinarea propunerilor întrate în termenul reglementar.
6. Fixarea locului pentru ținerea adunării generale în anul 1927.
7. Dispoziții pentru verificarea procesului verbal al adunării generale.

După prânz, la orele 16.

Ședința festivă a secțiilor științifice-literare.

- a) Conferența dlui Alexandru Lapedatu.
- b) Conferența dlui St. Ciobanu.

Marti, în 14 Septemvrie, la orele 10:

- a) Inaugurarea monumentului lui Mihaiu Viteazu, cu conferența dlui Alexandru Lapedatu, la Guruslău;
- b) Panegiric ținut de dl G. Bogdan-Duică la mormântul lui Simeon Bărnui, la Bocșa.

Sibiu, din ședința comitetului central al Asociației pentru literatura română și cultura poporului român „Astra”, ținută la 16 August 1926.

Vasile Goldiș,
președinte.

Romul Simu,
secretar.

Raportul general

prezentat de comitetul central al „Asociației pentru literatura română și cultura poporului român, — Astra” asupra lucrărilor sale și a situației acestei instituțiuni în anul 1925.

Onorată adunare generală!

Dupăcum este în deobște cunoscut, în anii războiului și după războiu, până la adunarea generală dela Reghin, ținută anul trecut la 29 și 30 August 1925, făceam darea noastră de seamă asupra lucrărilor săvârșite dela o adunare generală până la alta. Adunarea generală trecută hotărând ca în viitor darea de seamă să cuprindă lucrările dela 1 Ianuarie până la 31 Decembrie, de astădată ar fi să ne referim numai la lucrările dela August până la Decembrie 1925, deoarece raportul nostru precedent cuprindea, pe lângă lucrările din partea a doua a anului 1924, și lucrările până la August 1925.

În chipul acesta, însă, raportul neprezentând un întreg, socotim că, deastădată, este nevoie să recapitulăm în liniamente generale și lucrările mai de seamă săvârșite în primele 8 luni ale anului 1925.

*

Arătăm, deci, și în raportul de față:

1. Cum comitetul central, cu concursul organelor sale, îndeosebi ale secțiunilor literare-științifice, s'a străduit să ridice „Asociațiunea” și să o facă, și în noile împrejurări, radical schimbate, cât mai folositoare înaintării neamului;

2. Cum înainte de războiu, în părțile noastre „Asociațiunea” era singurul drapel cultural, care fâlfăia sus și sub ale căruia cute se aduna cu drag toată suflarea românească din această parte a românismului;

3. Cum, după războiu se înalță aici, ca și în tot cu-

prinsul țării noastre întregite, drapelul numeroase, mari și mici, cari toate chiamă la luptă culturală;

4. Cum societatea noastră a stăruit ca, în colaborarea ce fac societățile noastre culturale, ele să nu se împiedece, ci să se ajute unele pe altele, armonizându-și lucrările în interesul cauzei: a) prin înființarea, cu puteri unite, numai a unei biblioteci populare în fiecare comună; b) prin armonizarea ținerii conferențelor și prelegerilor populare; c) prin înființarea unui singur cerc cultural, cu casă națională [casă culturală, cămin cultural, casă de cetire], muzeu, etc.;

5. Cum s'a încercat inițierea problemei de armonizare a societăților culturale românești prin contactul ce a luat, la timpul său, președintele societății noastre cu fostul Principe moștenitor Carol, președintele de odinioară al Fundațiunii culturale ce-i poartă numele.

*

Problemele indicate în șirele precedente le-am socotit și le socotim ca fiind totatătea probleme de importanță capitală, care trebuie să preocupe neînterupt societatea noastră și celelalte societăți culturale până la desăvârșita lor înfăptuire.

În legătură cu aceste arătasem, mai departe, cum proiectăm îmbunătățirea mijloacelor de luptă ale „Asociațiunii” prin:

Reorganizarea secțiunilor literare și științifice astfel ca, prin ele, să se pregătească pentru societatea noastră o nouă epocă de avânt, iar pentru cultura românească un prețios mijloc de înălțare, având ele să fie intermediatoarele utile și necesare între marile laboratoare de știință, cari sunt: Academia, universitățile și societățile de științe și între masele mari de intelectuali și muncitori ai poporului.

Arătasem cum, prin conlucrarea secțiilor se va putea face o complectă reorganizare a publicațiilor „Astrei”: *Biblioteca populară, Biblioteca tineretului, Biblioteca «Astra» și revista «Transilvania».*

Un alt moment de importanță deosebită, ce am relevat din activitatea anului 1925, în raportul nostru precedent, a fost vizita făcută fraților noștri din Basarabia, de o solie în frunte cu președintele societății noastre, la 6 și 7 Iunie

1925, pentru a da puteri nouă și îndemn la o viață activă pentru luminarea poporului moldovenesc.

Am arătat, mai departe, în raportul nostru trecut, cum anul 1925 [până la adunarea generală dela Reghin] a fost un an al reorganizării societății noastre prin cele amintite mai sus, precum și prin: refacerea a o seamă de regulamente, în baza statutelor, modificate și ele, anume: regulamentul despărțămintelor și al cercurilor culturale, prin înființarea a 6 comisii din sânul comitetului central, pentru studierea, prin distribuirea muncii, a diferitelor probleme, încredințate comitetului.

Partea în general a raportului nostru precedent am fost complectat-o, arătând că, prin numita reorganizare, activitatea „Asociațiunii” se va putea face, pe întreagă linia, în condiții mai favorabile, mai cu seamă având în vedere că despărțămintelor și cercurilor culturale li se lasă, pentru trebuințele lor, în întregime, toate cotizațiile dela membrii activi și ajutători, dându-li-se astfel posibilitatea de a-și spori fondul lor de propagandă culturală.

Am accentuat că sporirea numărului membrilor li se înlesnește despărțămintelor și prin noile dispoziții, luate în regulament, pentru a se da acestora, în schimbul cotizației de membru, cărți, calendarul societății și revista „Transilvania” cu preț redus.

N'am întrelăsat a face cunoscut că, deși a intervenit o îmbunătățire a situației financiare a „Asociațiunii”, prin ajutoare acordate din partea statului, dela unele orașe și sate, îndeosebi îmbunătățirea situației despărțămintelor, prin lăsarea a o seamă din cotizațiile dela membri în folosul lor, totuși, pentru desvoltarea continuă a „Asociațiunii”, avem nevoie de jertfe tot mai multe din partea obștei românești și de ajutoare mai de seamă și permanente din partea statului, făcându-i-se acesteia cu puțință, cum am accentuat și în alte ocazii, o activitate tot mai intensivă, sistematică și spornică pentru binele neamului și al patriei.

* * *

După cele arătate până aci, trecem la propria activitate a comitetului central și a celorlalte organizații ale in-

stituțiunii noastre în timpul dela August până la sfârșitul lunii Decembrie 1925.

Precum se știe, în adunarea generală, ținută anul trecut la Reghin, s'a aprobat *Regulamentul pentru despărțăminte și cercurile culturale* [fostele agenturi], modificat și întregit în mod radical, astfel că prin el, introdus și aplicat cu conștientiositate, avem nădejdea, să se producă o pulsație sănătoasă și puternică în organismul „Asociațiunii”.

Acest regulament a fost trimis, cu instrucții amănunțite, îndeosebi asupra dispozițiilor cuprinse în articolele, în cari se fixează modul de arondare și organizare a despărțămintelor și cercurilor culturale.

Pentru înlesnirea acestei organizări președintele societății noastre a întreprins în lunile Septembrie și Octombrie 1925 un turneu, în 2 restimpuri, în toate capitalele județelor din Ardeal, Banat, Crișana, Sătmăre și Maramureș, unde a luat contact cu organele despărțămintelor noastre din centrele județelor, în cele mai multe locuri asistența membrilor instituțiunii noastre ridicându-se la mai multe zeci și chiar până la 100 persoane.

În aceste ocazii președintele a avut în vedere, înainte de toate, să creieze, în baza statutelor și regulamentelor modificate, *organele intermediare* între centru și despărțămintele de plasă, prin mijlocirea *despărțămintelor centrale*, cari au fost proiectate a deveni drept astfel de organe intermediare.

Pentru atingerea scopului președintele a stăruit, la fața locului, ca despărțământul central județean să-și aibă *localul său propriu*, fie și numai închiriat, constător din una sau mai multe camere și să-și angajeze cu plată o persoană potrivită, cu ore anumite de birou, având aceasta să îndeplinească îndatoririle impuse prin statute și regulamente.

În urma stăruințelor președintelui, cea mai mare parte a prefecturilor de județ și o seamă din orașele de reședință, cum și alte orașe și chiar sate au pus în vedere „Asociațiunii” mijloacele necesare pentru organizarea în modul arătat, a despărțămintelor centrale județene.

Asupra ajutoarelor de la județe, de la orașe și sate, cum și asupra întrebuințării acestor ajutoare vom face darea noastră de seamă în Raportul despre activitatea pe anul 1926.

Organizate despărțămintele în modul arătat și având la îndemână ajutoarele de cari am amintit, împreună cu celelalte resurse, lor le revine, în primul loc, *organizarea de despărțăminte nouă și reorganizarea despărțămintelor vechi de plasă, cum și organizarea cercurilor culturale în satele și orașele din despărțământul central județean.*

*

Ca învoire de mare importanță în viața „Asociațiunii”, inițiată în partea a doua a anului 1925, socotim a fi *hotărârea comitetului central, ca singuraticii săi membri să ia contact cât mai des cu despărțămintele și să sistematizeze acest contact, pentruca în felul acesta să se înțească activitatea culturală în toate despărțămintele existente, să se înființeze despărțăminte și cercuri culturale acolo unde ele lipsesc și în modul acesta să se regenereze întreg organismul „Asociațiunii”.*

Sub influința, mai ales, a exemplului dat de președinte care, cum am arătat, a cutreerat în toamna anului 1925, în interesul „Asociațiunii”, toate centrele județelor ardelen, membrii comitetului au luat hotărârea, prin bună înțelegere, de a ține și dânsii contact cu despărțămintele, îndrumând fiecare, după un plan anumit, propaganda culturală în despărțămintele dintr'un județ sau două.

Asupra acestui plan frumos de muncă culturală, asupra lucrării însași și asupra rezultatelor obținute pe această cale vom raporta în anul viitor.

Totuș, nu putem să nu anticipăm, și la acest loc, că unii din membrii comitetului central și-au început activitatea în această direcție, deja înainte de încheierea anului 1925, anume dnii: Dr. Teodor Botiș, în județul Arad, Dr. Alexandru Borza, la Cluj, Dr. Voicu Nițescu, în județele Brașov și Treiscaune, Dr. Gheorghe Preda, jud. Sibiiului Ion Simu, în jud. Hunedoara, etc.

*

Pentru a contribui la *sporirea numărului membrilor «Asociațiunii»* și la ridicarea nivelului cultural al poporului nostru, comitetul central a trimis gratuit, în Noemvrie 1925, fiecărui despărțământ, în proporția activității ce desvoltă, un număr de câte 100 până la 250 ex. cărți cu menirea de a se da membrilor ajutători, în schimbul taxei, câte un exemplar de fiecare membru, pentru membrii activi, pe viață și fondatori, cari își achită taxa, s'a trimis, de asemenea, fiecărui despărțământ, câte un număr mai mare de exemplare din calendarul societății pe anul 1926, al cărui preț să se trimită de către despărțământ, casei centrale.

Afară de aceste s'au dat în abonament tuturor membrilor publicațiunile societății cu preț de jumătate, iar membrilor fondatori și pe viață și câte o diplomă.

Pentru sprijinirea organizațiilor „Asociațiunii” (despărțăminte și cercuri culturale) s'au trimis pe seama bibliotecilor populare [dupăce ni s'au arătat unde sunt înființate asemenea cercuri] cărți din Biblioteca editată de societatea noastră, iar pentru bibliotecile din despărțăminte și câte un exemplar din revista „Transilvania”.

* * *

Aceste spuse în general, vom arăta acum, în special, lucrările îndeplinite de comitetul central și de organele sale în anul 1925, resp. dela August până la sfârșitul an. 1925.

I. Despărțămintele. În darea noastră de seamă prezentată în anul trecut, am fost arătat și activitatea și situația despărțămintelor până la August, așa că, în unele privințe, puțin ar mai fi de adăogat la această dare de seamă pentru complectarea datelor pe întreg anul 1925.

Am arătat, că în străduința sa continuă pentru organizarea muncii culturale în masele poporului, comitetul central, ajutat de funcționarii „Asociațiunii”, se sprijină în primul rând pe concursul desinteresat al despărțămintelor; mai departe am arătat că, pentruca munca despărțămintelor să se poată face în condițiuni cât mai prielnice diferitelor împrejurări, în statutele și regulamentele modificate se creiază norme, cari, punându-se în practică, avem toată nădejdea, că se vor putea obține rezultate din cele

mai îmbucurătoare, prin intensificarea activității despărțămintelor în general și prin trezirea la viață a despărțămintelor neactive. Am constatat în acelaș timp, că în general organele desp. perseverează în munca pentru ridicarea lor și că rezultatele ce se pot obține depind, în locul prim, dela câte un mănunchiu de persoane idealiste de cari, sigur, se găsesc, și în împrejurările nu prea favorabile de azi, pretutindeni.

Am numit și unele din aceste persoane, oameni, cari își duc povara zilelor, muncind din greu pentru agonisirea existenței pe seama familiei, — oameni, cari în Dumineci și serbători, zile când mai ales se poate face propaganda culturală, — nu cruță nici oboseli, nici jertfe, luând drumul satelor, ca să povățuiască obștea pe calea cea bună și fericitoare.

Tot acești oameni, spuneam, organizează conferențe și șezători culturale pentru orășeni, trezind în oameni preocupări mai nobile și abătându-i dela îndeletniciri păgubitoare. Acestora, o spunem și acum, li se cuvine toată recunoștința noastră și a întreg neamului nostru pentru munca lor desinteresată, muncă de adevărată apostolie în aceste zile de un materialism cum nu s'a mai pomenit la noi.

La locul unde este trecută munca în special a despărțămintelor se poate vedea și numele acestor persoane, devotate binelui obștesc: preoți, profesori, învățători, medici, advocați, prim-pretori, funcționari de bancă, etc., cum și munca frumoasă desvoltată de dânșii.

Aceste despărțăminte, în număr de 67, le dăm în anexa I împreună cu activitatea desvoltată de ele.

Dela următoarele 11 despărțăminte am primit raportul numai despre activitatea săvârșită până la adunarea generală trecută și se poate vedea în revista „Transilvania” pe anul 1925; nu însă și despre activitatea lor dela 1 Septembrie până la 31 Decembrie 1925, anume: dela desp., Careii-mari, Cetatea-Albă, Chioar, Iza, Mediaș, Năsăud, desp. contr. jud. cu sediul în Bistrița, Orăștie, Orșova, Sân-Nicolaul-mare, Teregova și Vișeu.

Aceste despărțăminte le amintim numai la acest loc, fără a le trece, deocamdată, în seria despărțămintelor din

anexa I, cum nu le trecem nici pe acelea, despre a căror activitate în anul 1925 nu putem spune aproape nici un cuvânt, pentru că nu ni-au înaintat raportul cuvenit.

Aceste desp., în număr de 36, sunt următoarele:

Abrud-Câmpeni, Baia de Criș, Baia-mare, Beclean, Beiuș, Beliu, Bocșa, Bran, Caransebeș, Caraș (fost Oravița), Ceica, Ciacova, Ciahlău (fost Giurgeu), Geoagiu, Iieanda, Ineu (fost Boroșineu), Lipova, Maramurăș (fost Sigheț), Mărghița, Mateiu Basarab (Cetatea-Albă), Mercurea, Mociu, Moldova-nouă, Ocna Murășului (fost Mureș-Uioara), Năsăud (desp. de plasă), Râșnov, Salonta, Sebiș (fost Boroș-șebeș jud. Arad), Severin (fost Lugoj), Șimleu, Târnava-Sân-Mărtin (fost Dicio-sân-mărtin), Teiuș, Tighina (Batalionul de vânători), Tileagd, Timiș-Torontal (fost Timișoara), Urmeniș (fost Ormeniș).

În sfârșit nu sunt trecute în seria desp. din anexa I. nici cele 4 despărțăminte: Becicherecul-mare, Biserica-Albă, Panciova și Vârșețul, ajunse la Iugoslavia și cu cari mai ținem contact numai prin trimiterea de cărți pe seama foștilor noștri membri de acolo.

Le trecem însă și pe toate aceste 3 categorii din urmă în anexa V (conspectul sumar al tuturor membrilor).

Despărțăminte nouă dela sfârșitul lunei August până la 31 Decembrie 1925 s'au înființat desp. Odorheiu și desp. Panciu.

Și acum, înainte de a încheia acest capitol al raportului nostru, credem că este necesar să dăm o orientare și asupra despărțămintelor centrale județene.

Precum s'a mai accentuat în acest raport, comitetul central a avut în vedere să se creieze, în baza statutelor și regulamentelor modificate, *organe intermediare* între centru și despărțămintele de plasă, *prin mijlocirea despărțămintelor centrale județene*, cum și o colaborare între aceste și despărțămintele de plasă. În temeiul statutelor „Astrei” și a noiei arondări a județelor și plaselor, aceste despărțăminte sunt următoarele:

1. *Alba* cu sediul în Alba-Iulia;
2. *Arad* cu sediul în Arad;
3. *Bihor* cu sediul în Oradea-mare;
4. *Brașov* cu sediul în Brașov;
5. *Caraș* cu sediul în Oravița;
6. *Ciuc* cu

sediul în Mercurea-Ciuc; 7. Cluj cu sediul în Cluj; 8. Făgăraș cu sediul în Făgăraș; 9. Hunedoara cu sediul în Deva; 10. Maramureș cu sediul în Sighet; 11. Mureș cu sediul în Tg.-Mureș; 12. Năsăud cu sediul în Bistrița; 13. Odorheiu cu sediul în Odorheiu; 14. Sălaj cu sediul în Zălau; 15. Satu-mare cu sediul în Satu-mare; 16. Severin cu sediul în Lugoj; 17. Sibiu cu sediul în Sibiu; 18. Someș cu sediul în Dej; 19. Târnava-mare cu sediul în Sighișoara; 20. Târnava-mică cu sediul în Blaj; 21. Timiș-Torontal cu sediul în Timișoara; 22. Treiscaune cu sediul în Sf.-Gheorghe; 23. Turda cu sediul în Turda.

În legătură cu acestea arătăm aici raportul dintre despărțămintele centrale județene și celelalte despărțăminte din județ, așa cum a fost fixat în noul regulament pentru despărțăminte.

Fiecare din aceste 23 despărțăminte centrale jud., pe lângă agende și atribuțiile ce le au ca despărțăminte de plasă, au și atribuții și agende generale de propagandă culturală pentru întreg județul, [Art. 8 al Regul.]. Ele vor fi reprezentate la adunările tuturor despărțămintelor din plase, prin câte un delegat [Art. 7. Regul.]. Îndeosebi vor îngriji de conferențieri pentru adunările despărțămintelor de plase, adresându-se în acest scop, mai ales membrilor din secțiile literare-științifice ale „Asociațiunii” [Art. 16. Regul.]. Din comitetul desp. central, județean fac parte de drept prezidenții tuturor desp. din plasele județului [Art. 15. Regul.]. Despărțământul central județean ține în fiecare an, înainte de adunarea generală a desp., și o ședință plenară, la care iau parte și prezidenții tuturor despărțămintelor din județ. [Art. 18. Regul.].

Iar agende și atribuțiile Adunării generale a despărțământului central județean sunt normate astfel: Examinează toate chestiunile de interes comun, prezentate de ședința plenară a comitetului central județean, precum și toate hotărârile acestuia referitor la gruparea comunelor în despărțăminte, fixând terenul lor de activitate. Examinează și aranjează toate lucrările de propagandă culturală, stabilind programul de muncă, prezentat de ședința plenară a comitetului, pentru întreg județul, îngrijesc ca toate despărță-

mintele din județ să poată lucra, trimițându-le conferențieri, schiopticon, diapozitive, eventual cinematograful despărțământului central județean, etc. [Art. 14. Regul.].

Despre activitatea despărțământelor centrale județene în baza dispozițiilor înșirate aici, avem toată nădejdea, să prezentăm on. adunări generale, la anul, date cât mai îmbucurătoare. Cu atât mai mult, pentru că mare parte a acestor despărțăminte au primit pentru anul 1926 și ajutoare de propagandă culturală dela județe, orașe și chiar dela unele comune rurale.

II. Cercurile culturale (agenturile) și bibliotecile populare ale „Asociațiunii“. În darea noastră de seamă prezentată onor. adunări generale din anul trecut, se cuprind date asupra cercurilor culturale și a bibliotecilor până la sfârșitul lunei August 1925.

După această dată s'a tipărit *Regulamentul pentru despărțăminte și cercurile culturale* [agenturi], aprobat de adunarea generală dela Reghin și s'a distribuit despărțământelor, în număr de ajuns pentru toate comunele ce le aparțin, împreună cu instrucțiunile de lipsă.

În acest regulament despărțământele și cercurile culturale au o îndrumare amănunțită și precisă asupra tuturor problemelor ce le revin. Se dau îndrumări la înființarea și organizarea cercurilor culturale, a Casei naționale sătești și a acelor dela sediul despărțământului, la biblioteci, muzeu, serviciu de colportaj, cursuri, conferențe, serbări, expoziții, etc., tot atâtea instituții și probleme, menite să îmbunătățească condițiile de viață a comunelor noastre, ce lasă atâta de dorit.

Mai amintim, că în cursul timpului și îndeosebi în ultimii 25 de ani „Asociațiunea“ a distribuit în satele și orașele noastre 2959 de biblioteci populare (în jumătatea a doua a anului) 188, dintre cari cercurilor culturale ale „Asociațiunii“ 153, iar la școli, spitale, orfeline, închisori, etc. 35.

Aceste biblioteci sunt a se chivernisi mai bine decât până acum de către cercurile culturale reorganizate. Ele se vor spori an de an cu cărți dăruite din editura „Asociațiunii“, având conducătorii lor să îngrijească de sporire

și cu cărți din alte edituri, ca în chipul acesta populația dela sate și orașe să aibă la îndemână hrană bună sufletească, ce în mare parte i-a lipsit până acum.

La această lucrare de organizare și utilizare a Bibliotecilor populare le revine o parte însemnată despărțămintelor și mai ales celor centrale județene.

Raportul despărțământului Cluj, referitor la organizarea bibliotecilor din despărțământ poate servi ca exemplu vrednic de urmat tuturor despărțământelor și cercurilor culturale ale instituțiunii noastre, asupra felului cum trebuie să se procedeze pentruca bibliotecile, cât de mici ar fi ele, să devină instituții sistematice, trainice și folositoare pentru cultura neamului.

III. Casele Naționale [Casele culturale]. Afară de Casa Națională din Sibiu instituțiunea noastră are, cum am arătat și în raportul nostru trecut, câte o astfel de casă în Vidra, Turda, Țebea, Vereșmort și sperăm că la anul să putem arăta, în urma stăruințelor noastre, o serie întregă de astfel de case, puse în serviciul culturii românești în diferite sate și orașe.

Pentru întocmirea unui proiect tip de Casă Națională pe seama comunelor, cari nu dispun de multe mijloace financiare, pentru tencuiala și văruierea interioară a clădirilor din Vidra, pentru transformarea halei din Țebea în Casă culturală s'a cheltuit suma de Lei 80.015, dăruită de Ministerul Cultelor și Artelor, iar în scopul reparării Casei culturale din Turda ni s'a asigurat din partea aceluiași Minister suma de Lei 50.000.

Dar, drept primul pas pentru realizarea problemei Caselor Naționale culturale îl socotim a fi câștigarea terenului necesar pentru acest scop în toate satele și orașele. Comitetul central a stăruit și în anul 1925 cu toată energia pentru obținerea acestui teren cu ocazia reformei agrare pentru expropriere și împroprietărire în părțile ardelene. În urma acestor stăruinți, Ministerul Agriculturii și Domeniilor [Comitetul agrar] a dat un ordin nou, prin care toate consilieratele agricole au fost solicitate să ne pună la dispoziție teren potrivit pentru această instituție în toate comunele.

Ce privește terenul pentru Casele Naționale, pe lângă datele publicate în raportul general din anul 1925 [revista Transilvania Nr. 9—10] am mai primit în trimestrul ultim un tablou dela Consilieratul agricol Sibiiu despre terenurile cari s'au dat în cadrele Reformei agrare în 15 localități din plășile Nocrich și Sebeșul-săsesc, județul Sibiiu. Dela Consilieratul agricol Târnava-mare—Odorheiu, pe lângă tabloul despre terenul dat în 80 comune, publicat și în raportul nostru din anul trecut, am mai primit și o recepisă a Percepției Cristur în sumă de 1976 Lei, reprezentând prețul de arendă a loturilor predate pentru Casele Naționale. Am primit apoi un tablou dela Consilieratul agricol al județului Timiș-Torontal, cu data de 26 Sept. 1925, despre terenurile rezervate în 83 comune din acest județ în estindere totală de 140 jug. cad. și 721 st. □. Se exprimă și la acest loc deosebita noastră mulțumită Consilieratului Agricol și organelor de expropriere și împroprietărire din acest județ pentru prețiosul concurs dat instituției noastre.

Cu mulțumită amintim încă odată și concursul primit dela Consilieratele agricole: Târnava-mare—Odorheiu, Mureș, Sătmar, Maramureș și Turda, amintit în raportul nostru către adunarea generală din 1925. Constatând acestea cu mulțumită și bucurie avem speranța că în cursul anului 1926 toate Consilieratele agricole se vor grăbi să dea teren în fiecare localitate pentru Casele Naționale ale „Astrei” și vor contribui astfel la rezolvirea acestei importante probleme, dându-ne plăcuta ocaziune de a ne putea exprima față de toți recunoștința noastră în rapoartele generale viitoare.

IV. Cursurile de analfabeți. Referitor la cursurile de analfabeți am prezentat darea noastră de seamă pe anul școlar 1924/5, arătând că, în urma circularei trimise despărțămintelor noastre și ziarelor la sfârșitul an. 1924, au cerut informațiuni în chestiune 38 învățători și învățătoare din diferite regiuni ale țării, chiar și din vechiul Regat și din Basarabia, iar abecedare pentru analfabeți au cerut 27 din aceștia, cărora li s'au trimis peste 1300 ex., parte din abecedarul de I. Ciorănescu, parte din cel

de I. Bota. Numele celor premiați cu câte Lei 2000, în număr de 14 și numărul de 504 al analfabeților instruați cu succes, le-am dat în raportul nostru trecut.

Pentru complectarea datelor susindicate amintim aici că în toamna an. 1925 am trimis de nou o circulară despărțămintelor noastre și ziarelor, în care am pus în vedere celorce se vor distinge prin instruirea în citire, scris și socotit a unui număr mai mare de analfabeți 30 premii de câte Lei 2000. În urma acestei circulare ni s'au cerut informațiuni și abecedare din partea a 46 învățători, preoți și protopopi, cărora li s'au trimis toate informațiunile și în total 1392 abecedare. Raportul cu numele premiaților din 1926 îl vom da în raportul pentru adunarea generală din 1927.

V. Conferențiarul propagandist al „Astrei”. Ca și în trecut a îndeplinit și în timpul dela adunarea generală din Reghin, 29-30 August 1925, până la finea anului toate lucrările, cari i s'au încredințat. În lipsa unui permis de călătorie pe C. F. R. nu a fost în situația de a putea desvolta o activitate mai pronunțată de propagandă în organizațiile Asociațiunii. A putut lua contact abia cu câteva despărțăminte: Aiud, Alba-Iulia, Șighișoara, Teiuș și cu unele comune, înființând și o bancă populară „Comoara” în comuna Cetea. A pregătit terenul pentru înființarea despărțământului central județan Odorheiu și a condus lucrările organizării acestui despărțământ, care s'a făcut în adunarea ținută la 6 Decembrie 1925. Cu prilejul acesta aranjându-se o frumoasă și reușită producțiune teatrală de către tinerimea română din Odorheiu, conferențiarul nostru propagandist a ținut înainte de producțiune o conferință despre „Rolul Astrei”. A săvârșit diferite lucrări de birou, ocupându-se în deosebi de problema Casei Naționale și a terenului necesar acestora. A servit cu îndemnuri în diferite chestiuni culturale-economice și de organizare tuturor aceluia, cari i s'au adresat în asemenea chestiuni, căutând totodată modalitățile cele mai potrivite pentru aplicarea noului Regulament al despărțămintelor, cercurilor culturale și regiunilor, dela observarea cărora atârnă, în bună parte, dezvoltarea vii-

toare a Asociațiunii, în baza tradiției și a principiilor ideale, cari au călăuzit pe marii ei conducători din trecut.

VI. Directorul artistic. Activitatea directorului artistic în timpul dela 1 Septembrie—31 Decembrie 1925 s'a mărginit, în lipsă de mijloace materiale pentru a putea fi trimis în despărțăminte cu scopul de a da îndrumări referitor la aranjarea de manifestațiuni artistice, în scopul hotărârilor dela adunările generale din Arad și Reghin, numai la lucrări de birou și ținerea cursului de dicțiune la școala normală „Andrieu Șaguna“ din Sibiu cu clasele I—IV.

VII. Contactul cu despărțămintele și cercurile culturale s'a făcut, și dela August până la 31 Decembrie 1925, ca și în prima jumătate a anului trecut: a) în scris, prin circulare, b) prin corespondență aparte cu fiecare despărțământ, c) prin contactul nemijlocit cu aceste organe.

S'au dat circulare referitor la diferitele serbări naționale, la cursurile de analfabeți, la problemele ce trebuie îmbrățișate de despărțăminte în cursul anului și la pregătirea dărilor de seamă asupra activității acestora. Îndeosebi a lămurit comitetului central cele mai importante probleme cuprinse în Regulamentul pentru despărțăminte și cercurile culturale, deodată cu trimiterea acestui regulament numitelor sale organizațiuni.

Contactul nemijlocit cu despărțămintele centrale județene a fost luat, cum s'a mai spus, ca niciodată până acum, de președinte, de cassier și de conferențiarul propagandist

Totdeodată s'au luat dispoziții ca în anul 1926 acest contact să se facă în proporții mai mari cu concursul membrilor comitetului central.

VIII. Expoziții. La sfârșitul anului 1925 (25 Oct.—2 Noiembrie) a avut Sibiuul ocazia să poată admira în „Muzeul Astrii“ o expoziție de odoare bisericești, țesături românești și străine, picturi românești de prima ordine. «*Expoziția de studiu*», cum au numit-o organizatorii, dnii: prof. I. D. Ștefănescu și prof. în r. Dim. Comșa, a stârnit un viu interes. Conferențe despre arta românească și străină, despre muzică [cu explicații muzicale, executate de artistul

Dimitriu din București], despre arta țesutului covoarelor — a ținut neobositul profesor-conferențiar dl I. D. Ștefănescu, dir. Inst. de studii și educ. art. al Fundației cultur. Carol, căruia i se exprimă și aici mulțumită pentru munca culturală prestată. Obiectele aduse de dsa, cu multă trudă, din diferite regiuni ale țării și acelea din posesiune proprie au stârnit admirația cunoscătorilor. Astfel am făcut cunoștință cu pânze de Grigorescu și Verona, cu lucrul mânilor țărancelor române, despre cari cunoscutul recenzent, dl Emil Sigerus, a scris, din prilejul apariției vol. II al „Albumului de țesături și broderii românești” al dnei Minerva Cosma [sprijinit și de „Astra” !] că „par’că ar fi fost cusute în sec. al XVI-lea, sub ochii unei femei din familia Medicilor, în Italia, și nu din partea țărancelor române, cu mâinile bătătorite [de muncă], după îndeplinirea unei munci grele, la câmp”. Despre expoziția aceasta s’a scris în „Transilvania” pe larg [nr. 12].

Incep să se țină iarăș *expoziții de copii* printr’ unele despărțăminte și reluarea aceasta este cât se poate de îndreptățită. Mișcarea eugenică, pornită cu atâta competență de dnii Dr. I. Hațieganu, Dr. I. Moldovan pretinde pe drept cuvânt, o mai mare atenție față de copiii noștri. Dacă înainte de războiu, sub conducerea „Astrei”, s’au aranjat expoziții de acestea, cari promovează generațiile viitoare, dând mamelor prilejul la o emulație frumoasă în îngrijirea celor ce mâine vor fi cetățenii maturi ai țării — acum este desideratul acesta și mai imperios. Ministerul Sănătății, în fruntea căruia se află de astădată un membru din comitetul nostru central, a înțeles aceasta și sprijinește mișcarea noastră. Chiar și la adunarea generală dela Zălau se va ținea o astfel de expoziție, după cum a fost la Săliște, la adun. gen. a desp. jud. Sibiiu.

Dorim ca din prilejul adunărilor generale, mai cu seamă, să se aranjeze în fiecare despărțământ câte o expoziție, fie ea de tablouri, de țesături, de instrumente agricole, de date cooperative, de copii, de poame, de vite, ca astfel să fie aceste adunări totodată o trecere în revistă a puterii sau slăbiciunii dintr’un domeniu oareșcare, ca să stârnească astfel o emulație spre tot mai bine.

IX. Secțiile literare și științifice. La „Anexe“ se publică în revista „Transilvania“ resumate din procesele verbale ale ședințelor plenare, de aceea ne simțim dispensați de a insista aici asupra ideilor, cari s'au desbătut din prilejul acestor ședințe ale secțiilor.

Aici ne simțim datori să accentuăm cu deosebită satisfacție că, paralel cu activitatea secțiilor noastre din Transilvania, s'au înființat în Basarabia, sub conducerea trimisului nostru special, al dlui membru în comitetul central, Dr. Onisifor Ghibu, *zece secții basarabene*. Aceste secții s'au apucat serios de muncă, publică la rubrica stabilă, zilnică, din ziarul basarabean „România Nouă“: *Buletinul «Astrei»*, articole valoroase, din toate domeniile și promit publicarea a o mulțime de scrieri de propagandă, de neapărată trebuință pentru frații noștri din Basarabia. Secretarul general al secțiilor basarabene, dl profesor, membru al „Academiei Române“, *Șt. Ciobanu*, va ținea la adunarea dela Zălau o conferință despre „Contribuția Basarabiei la cultura românească“, ca să ne apropie și mai mult sufletește, de acest minunat colț de țară, iar secțiile basarabene ne-au promis că vor fi reprezentate toate prin cel puțin un delegat, astfel, încât ne vor prileji o frumoasă și durabilă înfrățire culturală la adunarea generală dela Zălau.

Lăsăm să urmeze felul cum s'au constituit secțiile basarabene, cu numele secretarilor lor:

Comisar general pentru Basarabia: Dr. Onisifor Ghibu, prof. la Universitatea din Cluj, membru coresp. al Academiei Române. Secretar general al Comisariatului și al secțiunilor literare și științifice: Ștefan Ciobanu, membru al Academiei Române. Secretarii secțiunilor literare și științifice: secția literară-filologică, T. Hotnog, secția istorică, I. Zaborovschi, secția științifică, St. Pamfil, secția geografică-etnografică, L. T. Boga, secția școlară, I. Macaveiu, secția economică, T. Al. Știrbu, secția medicală, Dr. C. Ceapă, secția tehnică, ing. D. Dron. Sediul central pentru Basarabia: Chișinău, str. Alexandru cel Bun 67. Sediul despărțămintelor și al centralelor cercurilor culturale sătești: Cetatea Albă, Ismail, Tighina.

Nu putem să trecem cu vederea aici nici foarte me-

rătoasa afirmare a *secției noastre medicale și biopolitice*. Broșurile tipărite în timpul din urmă de această secție corespund unei necesități ardente, tratând teme capitale, privitoare la vitalitatea neamului. Conferențele ținute la Cluj, parte intelectualilor, parte medicilor chemați din întreagă Transilvania (despre sifilis și despre ftizie [oftică]) au reușit peste așteptări de bine.

Anunțăm apariția în viitorul apropiat a unei «*Biblioteci geografice-etnografice*», sub conducerea președintelui acestei secții, dl prof. universitar, membru al Academiei Române G. Vâlsan. Numele dsale și al colaboratorilor dsale ne sunt o cheazășie că și această bibliotecă va corespunde așteptărilor ce le nutrim.

X. „Transilvania”, revista societății noastre, n'a ajuns nici în anul acesta să fie ceea ce doresc chiar și redactorii ei să ajungă, o icoană fidelă a stării noastre culturale din Transilvania, în special și o icoană a curentelor principale, cari frământă omenirea astăzi [desideratul dlui Gh. Bogdan-Duică.] Cauzele pentru ce nu s'a ajuns la scopul dorit sunt înșirate de secretarul nostru literar substituit în rapoartele sale din ședința plenară a secțiilor, din 29 Iunie 1926.

Totuș, trebuie să accentuăm că nutrim cea mai îndreptățită speranță că în viitorul apropiat să putem declara cu satisfacție că revista. este așa cum am contemplat-o. Ce ne îndeamnă la această constatare? Mai întâiu de toate numărul mare de colaboratori prețioși și de articole remarcabile, pe cari le-am primit pentru această revistă. E de ajuns să înșirăm chiar numai numele colaboratorilor „Transilvaniei”, ca să se vadă că nu ne lipsesc colaboratorii și articolele *bune* cari așteaptă să vadă lumina tiparului.

Numărul abonaților a sporit vădit, presa comentează articolele din revistă cu interes și remarcă multe din ele [în „Societatea de mâine”, „Universul literar”, „Cosinzeana”, „Țara noastră”, „Patria”, „România”, „Cuvântul”, etc.] — e vorba ca să se găsească modalitatea apariției regulate și să se facă o propagandă mai vie în jurul organului „Astrei”. Aceasta o poate aștepta, pe drept cuvânt, organul de publicitate al primei societăți culturale ardelen.

XI. „Biblioteca Astra”. Biblioteca aceasta are de înregistrat câteva prețioase contribuții. Lucrarea anunțată în a. trecut: «*Contribuțiuni la istoria ziaristicii românești ardelenе*», a membrului nostru în comitetul central, dl *Dr. I. Lupaș*, a apărut și a fost primită cu mult interes din partea presei și a publicului cetitor. Chiar și presa germană din Ardeal și un organ de publicitate din Germania s'a interesat de această lucrare temeinică a istoricului nostru. — A doua lucrare tipărită în „Bibl. Astra” [Nr. 12] a fost aceea a secr. secției medicale și biopolitice *Dr. A. Voina*, actualul consilier la „Ministerul Muncii”: «*Valorificarea capitalului uman prin igiena națiunii*». Tot o contribuție a secției acesteia a fost aceea a dlui *Dr. D. Stanca*: «*Ancheta sanitară, ca bază de plecare a combaterii plăgilor sociale*» [Nr. 13]. Două publicații vrednice de a fi cetite de toți intelectualii noștri și de a fi comentate și puse în practică. — Dl prof. univ. *Victor Stanciu* ne-a dat prețiosul concurs cu lucrarea dsale: «*Pământul și istoria*», insistând asupra legăturii ce există între evoluția istoriei și bogățiile pământului — în special Ardealul. Ca avantgardă a publicațiilor în legătură cu *Mihai Viteazul* am publicat broșura Nr. 15: «*Portretele lui Mihai Viteazul*», de dl bibliotecar al Acad. Rom. *Ioan C. Băcilă*.

Sub tipar se află o lucrare a secr. nostru lit. subst. despre scriitorii români, retribuția operelor lor și dependența între starea scriitorilor și starea culturală.

No. 1 din „Bibl. Astra”: *Dr. Sextil Pușcariu*: «*Istoria literaturii române*», epuizat, se va retipări la toamnă, fiind cerut cu multă insistență din toate părțile.

XII. Biblioteca poporală. Anul acesta a publicat „Astra” în „Biblioteca sa poporală” lucrări prețioase. No. 129 cuprinde biografia fostului nostru președinte *Vasile bar. Pop*, scrisă de păr. protopop *Dr. Elie Dăianu*, ca omagiu al „Astrei” față de luminoasa personalitate a fostului ei conducător. — «*Calendarul*» pe a. 1926 s'a epuizat. Cele 12 coale de material beletristic s'au bucurat de colaborarea multor pene dibace. — Sfaturi practice pentru țărâtime conține No. 131: «*Dușmanii omului*». [vrășmașii sănătății și ai averii], scrise de dl prof. din Blaj *Ioan Pop-Câmpeanu*.

— O colecție de «*Icoane, chiuituri, povestiri*», conține Nr. 132, adunate și scrise de regretatul fost președinte *Andrei Bârseanu*. Colecția este întovărășită de o fotografie și de biografia și aprecierea celui dispărut. — O foarte bine primită broșură a fost «*Povestea vieții lui Vasile Alecsandri*», scrisă pe înțelesul tuturor de dl prof. univ. *Gh. Vâlsan*. [Nr. 133] Dlui Vâlsan i-a reușit să redea farmecul poeziilor lui Alecsandri și să povestească viața poetului într'o limbă neaoșe, frumoasă românească, cu escerpte caracteristice din opera bardului nostru, încât cărticica aceasta este o minunată introducere la cunoașterea atmosferei din poeziile lui Alecsandri și a poetului însuș. — Din povestirile istorice ale lui *I. Al. Lăpedatu* am publicat în anul acesta două broșuri [134 și 136] cu «*Moartea lui Asan*» și «*Amor și răsburare*», o lectură sănătoasă, plină de bun simț și într'o formă acceptabilă. — Cu note muzicale, cu poezii de declamat, cu conferențe, cu cuvinte respicate, puse la inimă, ne-am apropiat în broșura No. 132: «*O șezătoare la țară*» ca să dăm țaranilor români nutremânt pentru lungile seri de iarnă. — No. 136 conține darea de seamă, autentică, a lui *Mihai Viteazul* despre faptele sale, dare de seamă găsită anii trecuți în biblioteca din Florența. Broșura aceasta este un à propos potrivit din prilejul serbătoririi lui Mihai la Guruslău, la adunarea noastră generală. Ne-am îngrijit ca lucrarea să se tipărească în mai multe exemplare, ca să poată fi distribuită în masele poporului și a celorlalți participanți.

Calendarul pentru 1927 este tipărit și așteaptă să fie expediat în viitorul apropiat, Au contribuit la îmbogățirea calendarului o mulțime de scriitori, medici, economiști, etc., încât putem pune lucrarea aceasta cu inima împăcată în mâinile țaranului român. Va avea distracție și sfaturi practice, după cum o dorește cel mai bun pedagog. E vorba să se facă o propagandă cât mai intensă pe satele noastre, pentru ca scrisul unor scriitori, medici, etc. ca *I. A. Bassarașescu*, *I. Agârbiceanu*, *T. V. Păcățianu*, *Dr. I. Moldovan*, *Dr. I. Hațiegan*, *Dr. A. Voina*, *Dr. Gh. Preda*, *D. Comșa*, *Gavriil Todica*, etc. etc. [note muzicale de dl *Dr. Tib. Brediceanu*] să nu rămână în beciurile „Astrei“, ci să se răspândească spre binele tuturor.

Pentru viitor avem manuscrise prețioase, cari așteaptă să fie publicate. Înainte de Crăciun vom publica o *piesă de teatru*, în 2 acte, pentru copiii de școală dela sate, o piesă, care e chemată să evoce mila față de orfani și să aducă adevărata dragoste creștinească în casele oamenilor. Vom publica o colecție de poezii de declamat, simțindu-se lipsa unei astfel de colecții. Vom da o atenție deosebită și cărților de economie și gospodărie sătească.

Secția medicală și biopolitică ne sprijinește, paralel, publicând sfaturi împotriva ofitei, a boalelor lumești, a beției. Secția geografică și etnografică va contribui cu broșurile ei la cunoașterea mai bine a ținuturilor noastre, încât aceste trei serii de publicații vor tipări lucrări, complectându-se reciproc.

«*Biografia V. Lucaciu*» pentru popor n'a putut încă apărea fiindcă secția istorică încă nu și-a terminat analiza lucrărilor întrate la concurs. Vom raporta la timpul său.

La concursul pentru cea mai bună *piesă teatrală populară, într'un act*, n'au intrat la secția literară lucrări de valoare, încât secția s'a văzut nevoită să publice un *nou concurs*, acesta de 10,000 de lei, pentru o lucrare inedită, pentru popor, ce urmează să se tipărească în „Bibl. pop.”

Apelăm din nou la sprijinirea bibliotecii din partea tuturoră căroră le zace la inimă viitorul poporului.

XIII. Conferențe, prelegeri, șezători culturale. Și în anul acesta avem de înregistrat, cu bucurie, serii întregi de conferențe prețioase, contribuții de ale profesorilor universitari și de liceu, ale medicilor și advocaților, ale preoților și învățătorilor noștri. Din rapoartele speciale ale dife-ritelor despărțăminte se va convinge binevoitorul cetitor despre bogăția acestor conferențe. [Acolo și listele conferențiarilor].

Cu deosebire profesorimea universitară din Cluj a escelat, trimițând „Extensiunea universitară”, ca un roi de albine harnice, conferențieri prin orașele întregi Transilvanii.

E destul să amintim aici seriile de conferențe ținute în Sibiiu, Cluj, Brașov, Arad, Blaj, Timișoara, Oradea-mare și Făgăraș, ca să constatăm că există un curent sănătos,

că publicul este dornic de conferențe și că suntem pe cărarea cea bună.

Nu numai intelectualii de pe la orașe doresc să asculte conferențe valoroase, și meseriașii noștri și țărani de pe la sate. Huma primitoare așteaptă — e vorba să se arunce sămânța germinatoare de fructe sănătoase.

Ce teme s'au discutat mai cu seamă din prilejul ținerii conferențelor acestora? Despre analfabetism, alcoolism, boale sexuale, creșterea copiilor, îndreptățirea unei autorități raționale, colaborarea cuminte a tuturor claselor sociale și a popoarelor [interdependență]. În mare parte s'au folosit și proiecțiuni luminoase. Declamații, bucăți corale, piese teatrale, de diletanți, dansuri naționale, etc., au întovărășit de multe ori conferențele.

Desp. Sibiiu a început să tipărească unele conferențe și încercarea aceasta a prins bine. Acum a ajuns desp. Sibiiu la buletinul său 44, serie, care conține și câteva conferențe.

Ar fi de dorit ca să se încetățenească obiceiul acesta și la alte despărțăminte, mai cu seamă acuma, când bugetele despărțămintelor sunt mai mari ca în anii trecuți. Desp. Sibiiu trimite din buletinele sale câteva exemplare și tuturor celorlalte despărțăminte. Acelaș sistem să fie imitat de celelalte despărțăminte.

„Universitatea poporală“ din Chișinău a tipărit câteva conferențe caracteristice din timpul din urmă, ținute acolo — acum, când dl Șt. Ciobanu este secretarul secțiilor basarabene — s'ar putea prea bine ca viitoarele conferențe să se tipărească sau sub egida „Astrei“, în Basarabia sau să se publice în „România Nouă“ a dlui Dr. Onisifor Ghibu.

Am comandat la „Casa școalelor“ serii de diapozitive pentru skiopticon. Unele sunt gata, altele se termină în viitorul apropiat. Ne vom îngriji ca să se tipărească vreo-câteva conferențe tip, pentru diapozitivele speciale, ca învățătorul, preotul, etc., din cutare sat, dacă vrea să vorbească poporului, ajutat fiind de proiecțiuni luminoase, să aibă la îndemână un text potrivit pentru mentalitatea țărănimii. [Viața lui Christos, Oamenii mari ai literaturii române, ai istoriei române, primul ajutor la rănire, vederi din România.]

Ne-a sosit și un *cinematograf perfecționat*, cu un *skiop-ticon*, din *Paris*, pentru „Muzeul central” al „Astrei”. Vom fi deci în stare să oferim publicului sibiian reprezentatii îngrijite de cinematograf, cu filme educative și distractive, ireproșabile. Aparatul este din cele mai bune, încât va putea servi de model și celorlalte despărțăminte ale noastre.

XIV. Muzeu. *Muzeul central*: Pentru complectarea datelor publicate referitor la Muzeu în raportul nostru trecut [până la sfârșitul lunii August 1925] mai prezentăm aici următoarele date: După închiderea expoziției artistice s'au văruiet din nou camerile 2, 3, 4, 8, 9 și 10 ale etajului I. S'a făcut mobilier nou în camerile 4, 8 și 9 ale aceluiaș etaj. În camera 2 s'au aranjat portretele bărbaților binemeritați ai Ardealului, în camera 3 lăsământul artistic al pictorului Mișu Pop, în camera 4 și 8 colecții din secția etnografică, în camera 9 obiecte de industrie casnică și colecția „Junilor” din Brașov, iar în camera Nr. 10 archeologia.

Procurări de obiecte noi s'au făcut la secția etnografică în număr de 106 obiecte, la secția bisericească 1 și la secția artelor frumoase 6.

Suma totală cheltuită în anul 1925 cu mobilierul nou, cu procurarea obiectelor, cu văruierea și cu conservarea se urcă la Lei 148,986.71. Toate colecțiile expuse publicului se află aranjate în 17 camere, o sală mare și coridoarele de legătură între ele. Tot la acest capital ținem să amintim, că în decursul anului s'a restituit „Asociațiunii” suma avansată în anii trecuți pentru cumpărarea lăsământului Oct. Smigelschi.

Muzeul e deschis pentru public în zilele de lucru și sărbători, dela orele 9—13. Pentru școli și excursioniști, și după masă, dela 16—18.

În ședința comitelului central dela 20 Noemvrie s'a ajuns la înțelegere cu *Muzeul Național Militar din București*, delegați fiind din partea acestuia dl general Radu Rosetti și dl C. Moșil, dir. arhivelor Statului ca Asociația, atât în muzeul central, cât și în muzeul regional să facă și secții de ale armatei cu concursul lor. S'a început deja numirea delegaților pentru fiecare despărțământ,

Muzee regionale. Este în interesul nostru cultural ca comorile artei noastre țărănești, apoi obiectele prețioase, atât cu privire la originea cât și cu privire la faptele noastre din trecut să stea la dispoziția cercetătorilor în cât mai multe centre. Drept aceea comitetul nostru central își dă toată silința să înfiripeze cât mai multe asemenea muzee. Idealul nostru ar trebui să fie ca cel puțin în fiecare centru mai de seamă să ne avem muzeul nostru regional.

În anul 1925 s'a cheltuit la acest capitol, cu adaptarea la Țebea, apoi cu procurări de obiecte și mobilier: la Vidra, Hunedoara, Sighet și Săliște suma de Lei 91,019—.

XV. Biblioteca centrală. Biblioteca centrală a Asociațiunii a sporit în cursul anului trecut cu 2280 cărți întrate în urma legii de a se trimite bibliotecii noastre toate publicațiile ce se editează în țară, apoi cu colecțiile ziarelor și revistelor ce au apărut în cursul anului trecut.

Devenind sala de lectură prea mică pentru cetitori, în cursul anului 1925 s'au amenajat 2 săli noi în parterul edificiului, ca săli de lectură, și anume: una pentru ziare și reviste, iar a doua pentru cărți. Sala pentru ziare s'a provăzut cu dulapuri sistematice, în cari numărul curent al ziarului sau revistei e expus în față, iar sub ea, în raft, colecția completă a anului curent. În dulapurile sălii de lectură sunt expuse 192 de ziare și reviste, din țară și străinătate, cari se cetesc mai des. În sala de lectură a ziarelor e loc pentru 22 de cetitori deodată. Sala de lectură pentru cărți e provăzută cu mese și scaune și încap deodată 18 cetitori.

Cu adaptarea sălii de lectură și cu procurarea de cărți și ziare străine s'a cheltuit în anul 1925 suma de Lei 76,513.50.

Biblioteca Asociațiunii ocupă în parter în total 4 camere mari, cu cărțile și ziarele catalogate, 2 camere ca săli de lectură și 4 camere în subsol, ca depozit de cărți, ziare și reviste.

Biblioteca e deschisă publicului în fiecare zi de lucru dela orele 9—13 și 16—18, iar sala de lectură pentru ziare și reviste dela orele 9—13 și 16—19. În Dumineci și sărbători dela orele 10—12.

Bibliotecile sătești. Referitor la aceste biblioteci se găesc date în capitolul II. despre Cercurile culturale și bibliotecile populare.

XVI. Arhiva Asociațiunii. Lipsindu-ne și în anul 1925 sumele necesare studierii arhivei, pentru a nu mai sta, totuș, aceasta în subsol, s'a curățat de praf și de umezeală și s'a aranjat, după ani, în cutii special comandate. Din subsol, astfel aranjată, s'a transpus în parter, în o odaie cu totul separată.

Cercetarea și studiarea ei din partea doritorilor devine astfel cu mult mai ușoară și mai comoadă.

XVII. Loteria Asociațiunii. La 1 Februarie s'a început tragerea a IV-a și ultima a loteriei la cari s'au sortat 54,918 câștiguri. Lista de trageri e dată la tipar și în scurt timp va fi terminată. După terminarea ei și plățirea tuturor câștigurilor se va face încheierea generală a socotelilor ei, raportându-se proximei adunări generale despre rezultat.

XVIII. Colaborarea cu alte societăți culturale. Ca în trecutul apropiat așa și acum am avut deosebita satisfacție de a constata că societatea noastră a putut lucra braț la braț cu multe societăți culturale, sociale, economice și profesionale.

1. Dacă vizita noastră dela Rusalii 1925 [Chișinău] a fost bine primită de cercurile basarabene — legăturile noastre s'au strâns și mai tare de atunci încolo cu frații noștri din Basarabia. Comisarul nostru general pentru Basarabia, dl Dr. Onisifor Ghibu, a fost părtașul atenției generale, ca exponent al „Astrei” și activitatea laudabilă ce o desfășoară, în legătură cu societățile basarabene existente, ne este o dovadă mai mult că se poate lucra spre binele obștesc pe teren cultural fără ca să contracarezi activitatea altora, ci în bună frățietate. Urmând pe. cărarea aceasta vom ajunge ca „Astra” noastră să fie binecuvântată și din partea populației basarabene, atât de dornică după lumină, nutremânt sufletesc sănătos.

2. Legăturile noastre cu „Centrala Caselor Naționale”, de sub înțeleapta conducere a dlui Gen. I. Manolescu, sunt

dintre cele mai strânse. În acest expozeu de politică culturală „relațiile externe” cu societatea dlui Manolescu trebuie remarcate cu toată hotărârea, fiindcă dau roade bogate și sunt cât se poate de îmbucurătoare. Dl Manolescu, membru de onoare al nostru, nu întrelasă prilej potrivit de a nu ne cerceta — așa mai pe urmă la adun. gen. a desp. jud. Sibiiu, când ne-a adus daruri și invitații speciale pentru Breaza de sus.

3. Servicii evidente ne-a adus instituția „Extensiunea universitară” din Cluj, o instituție, care din an în an prinde tot mai mult teren, făcând cunoscuți publicului ardelean pe toți corifeii științei dela universitatea din Cluj. Și de astădată și-au înțeles misiunea profesorii, clujeni (în frunte cu omul cu vederi largi, care este dl prof. univ. *Bărbat* și secretarul său, dl *Ștefănescu-Goangă*), iar despărțămintele, către cari s’au adresat, le-au oferit întreg sprijinul lor neprețuit.

4. «*Fundațiunea culturală Principele Carol*» ne-a trimis de conferențiar pe dl *I. D. Ștefănescu*, direct. Inst. de studii și educ. artistică, căruia trebuie să-i fim recunoscători pentru devotamentul cu care a servit din prilejul „Expoziției de studiu” arta românească.

5. Avem cele mai bune legături și cu societățile culturale următoare: «*Liga culturală*», de sub conducerea dlui *N. Iorga*; «*Universitatea liberă*», de sub conducerea dnei *Sabina Cantacuzino*; «*Casa școalelor*»; «*Ateneul Popular Iași-Tătăraș*», condus de dl *Ifrim*; «*Cântarea României*», dirijată de *Marcel Botez*; «*Cele trei Crișuri*», condusă de dl *Bacaloglu*; «*Muzeul național militar*»; «*Reuniunea culturală națională a meseriașilor români*” din Sibiiu; «*Asoc. învăț. rom.*»; «*Reuniunea română de muzică Gh. Dima*», din Sibiiu, dirijată de dl *N. Oancea*; «*Asoc. prof. sec. rom.*», secția Sibiiu și cu alte zeci și zeci de societăți, al căror nume nu-l înșirăm aici, din lipsă de spațiu, dar cari toate și-au oferit serviciile cu bucurie de câte ori veterana societate „*Astra*” le-a solicitat colaborarea.

Numele tuturor societăților, cari ne-au sprijinit îl găsește binevoitorul cetitor în numărul administrativ al „*Transilvaniei*” [Nr. 8—9], la dările de seamă ale diferitelor noastre

despărțăminte. Exprimăm și pe calea aceasta viile noastre mulțumite acestor societăți, cari n'au pregetat să ajute cauza culturală, conștii fiind că numai astfel putem ieși la lumină din sbuciumul sufletesc, în care se sbate omenirea în ziua de astăzi.

XIX. Troițe și monumente artistice. Societatea „Mormintele eroilor” ne-a pus la dispoziție 4 troițe. Una din ele a fost inaugurată în cadrul unor frumoase serbări, în ziua de 15 Noemvrie, la Șelimbăr, pe movila unde sunt înmormântați eroii căzuți în lupta lui Mihai Viteazul cu Andrei Batory.

Inaugurarea s'a făcut în cadrele unor frumoase serbări. Serviciul divin a fost oficiat de I. P. S. Sa Mitropolitul Nicolae Bălan cu asistență numeroasă.

Din partea guvernului au participat la inaugurare, dnii miniștri Al. Constantinescu, ministrul de agricultură și dl Alexandru Lapedatu, ministrul cultelor și artelor. Cu această ocazie dl ministru Al. Lapedatu a ținut o prea frumoasă conferență despre Mihai Viteazul, dăruind și suma de 100,000 Lei pentru ridicarea de troițe în amintirea lui Mihai Viteazul: la Guruslău și Mirislău. Restul de 3 troițe a fost trimis despărțământului Cluj pentru Fântânele, despărțământului Abrud pentru Buceș și despărțământului Blaj pentru Mihalt, urmând să fie inaugurate în anul viitor.

Înainte de a trece la alt capitol ținem să mulțumim și la acest loc 1) Societății „Mormintele eroilor” pentru troițe, 2) Corpului VII de armată din Sibiiu pentru sprijinul acordat la nivelarea terenului, facerea șoselei, din șoseaua națională la troiță, și 3) Comunelor din plasa Sibiiului, fără deosebire de naționalitate, pentru cele 800 cară de petriș și nisip la petruirea șoselei.

XX. Avera Asociațiunii. După cum se vede din anexa III, venitele fondului general au fost în anul 1925 de Lei 2,647.684—, iar cheltuielile de Lei 1,942.306—, putând în felul acesta amortiza deficitul anului 1924 în suma de Lei 202,631.82, putând restitui Asociației avansul dat la cumpărarea lăsamântului Smigelschi și interesele de Lei 286.326.75. Restul s'a trecut ca dotație la fonduri și fundații.

Ajutoarele date din partea statului sunt: ministerul de culte și arte (dl Alexandru Lapedatu) Lei 1,200,000, ministerul instrucției (dl Dr. C. Anghelescu) Lei 680,000, ministerul de agricultură și domenii (dl Al. Constantinescu) Lei 200,000, ministerul sănătății publice (dl N. Săveanu) Lei 20,000. Ajutoare dela particulari mai importante sunt: „Albina” inst. de credit Lei 50,000, prefectura județului Arad Lei 50,000, dl C. Bârsan, București Lei 25,000, Banca centrală pentru industrie și comerț, Cluj, Lei 10 mii.

XXI. Internatul de fete al Asociațiunii In acest internat au fost adăpostite în decursul anului 1925/6 în total 80 eleve, cari au urmat la liceul de fete al statului. Incasările internatului au acoperit cheltuielile. Dintre adaptările făcute de internat în decursul anului cele mai importante sunt: baia cu 6 tușuri, 3 bideuri, 2 putine și 3 lighiane mari. S'au provăzut cu lighiane noi de faianță în dormitoarele elevelor. S'a introdus conduct de apă în toate dormitoarele și pe coridoare.

In internat au fost adăpostite în decursul anului 3 fetițe transnistriene, dintre cari una a urmat școala primară, iar alte două un curs de cusut.

Bugetul internatului pe 1926 7 s'a fixat la Lei 2,600.000 la o sută de eleve.

XXII. Fundațiunile și fondurile administrate de „Asociațiune” au crescut în mod normal. Specificarea acestora, starea lor la sfârșitul anului 1925 și întrebuințarea venitului, se pot vedea în darea de seamă, publicată ca anexă la acest raport.

De însemnătate este hotărârea adusă de comitet cu privire la selecționarea ce se impune a se face între fondurile și fundațiunile date în administrarea „Asociațiunii”, în ce privește împrejurarea de a fi decretate, în baza legii celei nouă, de persoane juridice aparte. Dl Petru Drăghici, președintele comisiunii pentru fundațiuni, a luat asupra sa însărcinarea de a face această selecționare și totodată a revizui dispozițiunile lor speciale pentru a se vedea, întrucât ele, în împrejurările de azi, pot fi realizate cu efect practic.

Fundațiuni nouă în cursul anului 1925 au intrat în administrarea instituțiunii noastre două, anume: Fondul *Di-*

mitrie Balanescu de Lei 20,000— în hârtii de valoare și fund. Ion Oncescu de Lei 2,500— asemenea în hârtii de valoare. Mai amintim următoarele :

Pentru *fundațiunea de Lei 100,000—*, creiată de M. Sa Regele Ferdinand I s'au compus literile fundamentale [Statutele].

În legătură cu cele amintite în ultima dare de seamă referitor la *fundațiunea Nicolae Rusu și soția Cornelia, n. Man din Poiana de Arieș*, facem cunoscut că Ministerul Agriculturii și Domeniilor, respective Statul, la rugarea comitetului central, a renunțat să-și exercite dreptul de preemțiune în favoarea proprietarilor, cari au cumpărat imobiiliile acestei fundațiuni, și în consecință se poate întabula dreptul de proprietate pe numele acestor cumpărători. În urma acestei soluționări favorabile, se vor putea achita în scurt timp legatele prevăzute în dispozițiile testamentare și fundațiunea se va putea inactiva.

În baza raportului d-lui Dr. I. Tolciu, avocat în Cluj, referitor la desbaterea *sucesiunii după Iuliana Pop* și conform părerii executorului testamentar averea acestei fundațiuni se ridică la valoarea de aproape Lei 300,000—.

Averea totală administrată de «Asociațiune» la sfârșitul anului 1925 se urcă la suma de Lei 2.457,536.72.

Pentru anul 1927 comitetul central prezintă onor. Adunării generale, în anexa IV, *proiectul de buget cu Lei 5.255,000—*.

Bursele și bursierii. În legătură cu cele raportate în Adunarea generală trecută *lista bursierilor*, o prezentăm în Anexa VI.

XXIII. Membrii „Asociațiunii“. Din consemnarea sumară a membrilor (Anexa V) rezultă, că numărul membrilor onorari la sfârșitul anului 1925 a fost de 17, al secțiunilor de 338, al membrilor fondatori ai Casei Naționale centrale de 95, al celor fondatori de 869, al celor pe viață de 3055, al celor activi [cu taxa achitată] de 642 și al celor ajutători de 1862, în total 6878, deci un minus de 2499 la membrii activi și ajutători față de numărul lor, prezentat în darea de seamă precedentă. Numărul ultimelor 2 categorii de membri fluctuiază dela an la an. Statornic în creștere ră-

mâne de regulă numărul membrilor fondatori și pe viață, cari își achită cotizația deodată, rămânând astfel membri în permanență.

Decreșterea numărului membrilor activi socotim că se datorește, în primul rând, ridicării taxei pentru această categorie de membri dela Lei 10 la Lei 50. Tot din această cauză, mai ales, nu se sporește, ca pe vremuri, numărul membrilor ajutători, a căroră taxă s'a ridicat dela Lei 2 la Lei 10. A doua cauză, după cum rezultă din dările de seamă ale despărțămintelor, este că nu se dă membrilor, în schimbul taxei, echivalentul în publicațiuni, care se da odinioară; pentru taxa de Lei 10 revista „Transilvania”, și și pentru Lei 2 Biblioteca populară. Dar în urma referințelor radical schimbate, poate vedea oricine, că aceasta nu mai este posibil.

Ceeace s'a putut s'a făcut de mai 'nainte, anume: se dă de câțiva ani încoace membrilor „Transilvania” și Biblioteca cu preț redus, iar cu începutul anului 1926 s'au trimis la 115 despărțăminte 17010 broșuri din Biblioteca populară, pentru a se da membrilor ajutători în schimbul cotizației și 4200 exemplare din Calendarul „Asociațiunii” pe anul 1926, pentru a fi date în schimbul taxei membrilor activi. Acest expedient poate, cum sperăm, să contribuie în viitor la sporirea numărului membrilor, dacă conducătorii despărțămintelor noastre vor face în mod stăruitor uz de el.

A treia cauză a scăderii numărului membrilor activi și ajutători credem că este lipsa de orice interes a unor conducători de despărțăminte, nu numai pentru propaganda culturală, ci și față de scrierea de membri și încasarea taxelor, chiar și acum când, pe baza modificării statutelor, de taxele dela membrii activi și ajutători beneficiază numai despărțămintele și cercurile culturale.

Apelăm deci, și de astădată, la sentimentul de jertfă și datorie a organelor noastre din despărțăminte, rugându-le să stăruie pentru achitarea taxelor restante dela membri și pentru înscrierea de membri noi.

Ținem să remarcăm greaua pierdere a următoarelor persoane marcante din viața noastră intelectuală-socială:

1. Marele mecenat, boerul basarabeian *Vas. Stroescu*, cel ce ne-a sărit într'ajutor, cu graiul viu și cu banul, în timpuri grele, răspândind carte românească sănătoasă prin satele noastre și sprijinind școala, biserica și cooperația, cu mână darnică.

2. Mitropolitul *Vladimir de Repta*, al *Bucovinei*, membrul nostru de onoare, veneratul cap bisericesc, surghiunit pe timpul războiului din cauza sentimentelor sale românești.

3. Profesorul universitar, istoricul *I. Ursu*, membru activ al secției istorice, o podoabă a istoriografiei române.

XXIV. Ședințele comitetului în anul 1925. Pentru îndeplinirea lucrărilor „Asociațiunii” în anul 1925 comitetul central a ținut 19 ședințe, între cari una plenară, la 26 Septemvrie, resolvind în aceste 588 chestiuni mai însemnate. Numărul actelor întrate și rezolvite în cursul anului, cele mai multe pe cale prezidială, este de 6095.

XXV. Deciziunile adunării generale trecute. Din datele înșirate în raportul general prezent onor. adunare generală se poate convinge, că comitetul central și-a dat toată silința să îndeplinească, pe cât s'a putut, o parte însemnată a lucrărilor ce i s'au indicat de cătră adunarea generală trecută, anume :

1. În ședința plenară din 26 Septemvrie 1925 s'a constituit, re alegându-se dl Dr. Oct. Russu I-ul vice-președinte, dl Dr. Gh. Preda al II-lea vice-președinte, dl Dr. L. Borcia jurisconsult și dl Dr. Nicolae Petra, jurisconsult substituit.

2. Președintele a făcut turneul amintit în desp. din centrele județelor ardelene.

3. S'au ales comisiunile pentru perioada 1925—1930. O parte din membri comitetului central au primit delegații pentru inspectarea despărțămintelor din județele ardelene.

4. S'au dat instrucții despărț. referitor la organizarea lor și a cercurilor culturale.

5. Conferențiarul prop. de asemenea a luat contact cu unele despărțăminte.

6. S'au făcut demersuri de nou la minister pentru teren de case naționale.

7. S'au distribuit abecedare pentru analfabeți și s'a făcut apel la preoți și învățători ca să țină cursuri pe seama analfabeților și adulților.

8. S'a făcut propagandă prin circulare pentru aranjarea de expoziții.

9. A executat hotărârea adunării generale ca, începând cu raportul de față, rapoartele să cuprindă activitatea Asoc. pe timpul dela 1 Ianuarie până la 31 Decembrie.

10. S'a stărunit la Secțiile literare științifice ca să desvolte o muncă cât mai intensivă și sistematică în cadrele Asociațiunii și ca nivelul publicațiilor societății mereu să se ridice.

11. S'a aranjat arhiva corp. XII Armată Austr. Ung., nu s'a putut studia însă, din cauza lipsei de mijloace.

12. S'a făcut ultima tragere a loteriei, rămânând ca în 1926 să se închee socotelile.

13. S'a mulțumit donatorilor, etc.

14. S'au luat dispoziții pentru sporirea numărului membrilor Asociațiunii.

15. S'au luat dispoziții pentru extinderea activității Asociației în Basarabia.

16. S'au luat dispoziții pentru serbarea zilei de 1 Decembrie [Ziua Astrei].

17. S'au tipărit regulamentele aprobate de adunarea generală și s'au făcut cele de lipsă pentru punerea lor în practică.

18. Cu începutul anului 1926 comitetul a sporit, după putință, retribuția funcționarilor și a făcut pregătiri în scopul asigurărilor pentru timpul bătrânețelor și imposibilității de muncă.

19. A căutat și aflat mijloace pentru înlesnirea deplasării conferențiarilor din despărțăminte.

20. Pe cheltuiala instit. „Albina” s'au întreținut 4 băieți transnistrieni în școala pentru orfanii de războiu din Orlat, iar 3 fetițe au fost adăpostite în Internatul Asociațiunii.

21. S'a ridicat o troiță la Șelimbăr în amintirea biruinței lui Mihai Viteazul asupra lui Andreiu Batory.

22. S'au cerut ajutoare pentru propaganda culturală dela Stat, dela județe și orașe.

O parte a hotărârilor adunării generale a rămas să se execute în anul 1926, timpul dela Septembrie până la Decembrie 1925, fiind prea scurt pentru executarea lor.

XXVI. Momente de importanță. În decursul celor 4 luni până la sfârșitul anului 1925 a avut „Astra” să însemneze unele zile de sărbătoare, cari merită să fie însemnate în cronică de față.

Despre *turneul dlui președinte V. Goldiș* în cele 22 județe [vizita despărțămintelor județene] s'a vorbit într'alt loc.

Tot domnul președinte Goldiș a reprezentat „Astra” la congresul «*Uniunii femeilor române*», în Timișoara (13—14 Sept.), robind un discurs de salut în numele societății noastre.

Am fost reprezentați și la congresul învățătorilor, la Arad, în 5 Sept.

Ținem să însemnăm cu deosebită satisfacție că obiecte din „Muzeul nostru central” din Sibiiu au fost arătate la *expozițiile de artă românească din Paris și din Geneva* și au contribuit astfel la buna reușită a acestor expoziții. Recenziile măgulitoare privitoare la obiectele expuse cu pricere de dl director al „Muzeului național etnografic”, prof. Al. Tzigara-Samurcaș, ne adevăresc succesele obținute.

Despre serbările dela Șelimbăr [Mihai Viteazul] se relatează într'alt capitol. Tot asemenea despre «*Expoziția de studiu*» a dlor prof. Dim. Comșa și I. D. Ștefănescu, din Sibiiu.

În ziua de 14 Noembrie au salutat membrii comit. central al „Astrei” pe dl *Alex. Lapedatu*, în sala de ședințe, când dl Lapedatu, pe atunci ministru al artelor, a predat brevetele și decorațiile fiecărui membru și funcționar, decorat din prilejul serbărilor Avram Iancu.

În Sept. am putut saluta în sala festivă a „Astrei” pe nește excursioniști francezi din Paris («*Société d'Eylau*»), conduși de abatele Botinelli. Primirea a fost așa de călduroasă, încât frații noștri francezi și-au adus aminte de „Astra” și acasă în Franța, trimițându-ne salutări și cărți prețioase.

În Dec. am pus la dispoziție soc. „Principele Mircea”, filiala Sibiiu, o parte a muzeului, pentru o expoziție reușită, de lucru de mână.

XXVII. De încheiere rugăm Onor. Adunare generală:

1. Să ia act cu aprobare de cuprinsul raportului general pe anul 1925.

2. Să dea expresiune durerii sale pentru pierderea membrilor și binefăcătorilor decedați ai „Asociațiunii“.

3. Să aprobe darea de seamă a comitetului central despre gestiunea anului 1925 și să-l desărcineze de această gestiune.

4. Să aprobe bugetul pe anul 1927.

5. Să întregească comitetul central prin alegerea unui membru pe timp de 4 ani.

6. Să fixeze locul pentru ținerea adunării generale ordinare din anul 1927.

7. Să ia dispoziții pentru verificarea procesului verbal al adunării generale.

Din ședința plenară a comitetului central al „Asociațiunii“, ținută în Sibiiu, la 16 August 1926.

Dr. Oct. Russu,
vice-președinte.

Romul Simu,
secretar.

Anexa I.

Activitatea despărțămintelor în cursul anului 1925. †

1. Agnita (jud. Târnava-mare).

Are 24 biblioteci populare, fiecare din câte 80—200 volume, înființate în anul 1921. Reorganizarea desp. a rămas să se facă în anul 1926, după ce în anul 1925 desp. a rămas fără președinte prin retragerea dela conducere a vechiului director, dl *Ioachim Muntean*, protopresbiter, trecut la pensie.

2. Aiud (jud. Alba).

Pe lângă datele publicate în «Transilvania» pe anul 1925, dl președinte al desp. *Dr. Emil Pop*, ni-a mai trimis, spre completare, și următoarele date: *Biblioteci populare* sunt 15, anume: 1. În Aiud, Biblioteca centrală la casina română; 2. La penitenciar; 3. Reuniunea plugarilor; 4. Aiudul de sus; 5. Băgău; 6. Cacova; 7. Ciumbrud; 8. Beldiu; 9. Asinip; 10. Leorinț; 11. Gârbova de jos; 12. Gârbovița; 13. Sâncrai; 14. Râmeți; 15. Rădești. *Cercul cultural* nu dezvoltă activitate.

Prelegeri populare pe sate în anul 1925 nu s'au ținut din partea despărțământului din motivele următoare:

1. Nu s'a putut reorganiza comitetul despărțământului, mai ales neafiându-se un secretar și cassar pentru despărțământ, rămânând și lucrările acestora singur în sarcina președintelui despărțământului. 2. Lipsa de mijloace de transport, cari fiind prea costisitoare și anevoioase nu s'au putut pune la dispoziția conferențiarilor. 3. Lipsa de interes din partea intelectualilor preocupați cu alte griji și lucruri. 4. Lipsa colaborării celorlalte instituții culturale, cari (ca d. e. Asociațiile Inv., liceul Titu Maiorescu, Asoc. preoțești, etc.) au ținut să aranjeze singure pe sate prelegeri, conferințe, producțiuni. Tot asemenea instituțiile locale din singuraticile comune.

În Aiud s'au ținut mai multe conferințe în anul 1925 și 1926, din cari dăm aici pe cele din 1925: în 29 Nov. 1925: Lit. engl. și sufletul poporului, P. Grimm, prof. univ., Cluj, 200

* Despărțămintele, cari în număr de 11 au înaintat darea lor de seamă numai până la August 1925, publicată în Nr. 9—10 al rev. «Transilvania» 1925, nu sunt trecute în această anexă și nu sunt trecute nici desp. în număr de 36, cari n'au înaintat darea lor de seamă pe întreg anul 1925, cele 4 desp. din Jugoslavia.

Aceste 3 categorii de desp. sunt indicate cu numele în partea raportului, unde se tratează în general despre despărțăminte.

asc. In 13 Dec. 1925 : Mih. Haliciu, în Aiud, Dr. N. Drăgan, prof. univ., Cluj, 250 asc.

Serbarea dela 1 Decembrie 1925 s'a ținut cu programul următor: I. Te-Deum, în ambele biserici românești, II. Festival în sala cea mare a Palatului administrativ județean, 1. Imnul Regal, exec. de corul mixt al liceului și al școalei civ.; 2. Ne cheamă «Astra» de Dr. Emil Pop, președ. desp. Aiud. 3. A. Florian: «României», decl. el. Maria Picioruș cl. II comerț. 4. Salutul armatei, de căpitan Valerian Vasiliu, Bat. 6. V. 5. Marș soldătesc, exec. de corul liceului. 6. O. Goga: «Pajurii cu 2 capete», decl. el. V. Oțoi cl. VIII. liceu. 7. Cuvântul școalelor de Ovidiu Hulea, director liceu. 8. Aurelia Pop: «Răvaș din Ardeal», decl. el. Silvia Pop, cl. I medie. 9. Omagiul meseriașilor, de Petru Crișan, mecanic. 10. «Drapelul școalei», exec. de corul el. școalei civile. 11. Glasul țărănimii, de Ioan Sațiu, econom. 12. G. Coșbuc: «Scut și armă», decl. el. Ionel Rațiu, cl. IV. primară. 13. Prinosul elevilor, de I. Rațiu cl. VIII liceu. 14. Trăiască România Mare, exec. de corul liceului. Corurile sub conducerea prof. Valer Russu. III. Producțiune teatrală: în sala de «Cinematograf» a orașului, seara: «*Hetdelbergul de altădată*», dat de elevii liceului «Titu Maiorescu». Cu această ocazie s'a chetat suma de Lei 1467.25. *Cursuri de analfabeți* în cadrele desp. nu s'au ținut. *Averea desp.*: Lei 9600.— depunere. S'au făcut 3 abonamente la «Transilvania». Colaborarea de odinioară între diferitele societăți nu mai există.

3. Alba (desp. central județean).

Desp. Alba, cu sediul în Alba-Iulia, constă din 37 comune (22 din plasa Ighiu și 15 din plasa Vințul de jos). Are 20 de cercuri culturale și 20 biblioteci.

Ciclul de conferențe ținute la oraș: 1. 16 Maiu, dl ministru Chirculescu: Luptele Românilor ardeleni pentru unitate; 2. 16 Maiu, I Sandu: Insemnătatea zilei de 3/15 Maiu 1848; 3. Conferențele Extensiunii Universitare din Cluj: A) prof. Ștefănescu-Goangă: Despre educație; B) prof. Vâlsan: Din domeniul geografiei; C) prof. Ghibu: Trecutul cultural al Alba-Iuliei; D) prof. Bărbat: Patriotismul luminat; E) prof. Capidan: Influențe române asupra Slavilor; F) Educația și ereditatea; 4. H. Teculescu, la 1 Dec.: Doi mari luptători pentru unitatea neamului: N. Filipescu și T. Ionescu; 5. I Sandu, 15 Sept.: Indrumări pentru tinerime; 6. H. Teculescu: Ziua Eroilor; 7. V. Cucui: 10 Mai; 8. H. Teculescu a ținut o conferență la Sebeș despre N. Iorgă și unitatea neamului, reprezentând cu elevii liceului Mihai Viteazul din Alba-Iulia, «O scrisoare pierdută», de Caragiale; aceeaș piesă a fost reprezentată în Zlatna, Alba-Iulia și Aiud.

Conferențele ținute la sate: 1. V. Urzică: Pilda unei comune fruntașe (Drâmbar); 2. L. Oprișanu: Mai multe conferențe în satele din jurul Alba-Iuliei, cu subiecte culturale și economice; 3. E. Mera: A. Iancu (Șard); 4. R. Boca: Ingrijirea sănătății (Șard); 5. preot Magda: Puterea credinții (Bărăbant); 6. I. Sandu: Figuri din trecutul nostru (Șard); 7. L. Muntean: Mângăerile naturii (Cricău, Partoș); 8. I. Sandu: Mihai Viteazul și unitatea neamului (Bărăbant); 9. H. Teculescu: Răspândirea cărții (Bărăbant); 10. C. Andrea: Să urmăm pe Hristos (Oarda de jos); 11. I. Reit: Invățături din Biblie (Feneș și Galați); 12. H. Teculescu: Dragostea de țară (Șard).

În urma vizitei făcute în toamna trecută despărțământului de cătră dl Vasile Goldiș, președintele «Asociațiunii», azi ministrul cultelor și artelor, care a sugerat conducătorilor desp. frumoase idealuri și le-a dat sănătoase îndemnuri, acest despărțământ este pe calea cea bună, promițând cea mai rodnică activitate.

La adunarea generală dela Reghin despărțământul a fost reprezentat prin dnii: I. Sandu, N. Petrescu, E. Mera și H. Teculescu.

Dir. de liceu *I. Sandu*, președ. desp.

4. Almaș (jud. Cluj).

Constă din 35 comune, în viitor urmează să se organizeze din cele 20 comune ale plasei Almaș, are 27 cercuri culturale și 27 biblioteci populare. În casa de cetire din Hida este așezată biblioteca despărțământului cu 412 cărți, 15 colecții de reviste și 25 gazete. Casei de cetire din Hida i s'au trimis gratuit ziarele: «Patria», «Tribuna» și «Foaia Plugarilor». Cercetarea casei de cetire în anul acesta a stagnat.

Prelegeri s'au ținut în comuna Trestia, vorbind preotul Emil Miclea despre «Biserică și Școală», iar Vasile Nossa despre «Suferințele neamului rom. în trecut» și în comuna Jimbor, unde a vorbit preotul Emil Miclea despre «Rolul bisericii la ridicarea culturii», Inv. V. Dumitraș despre «Fenomenele naturii» și V. Pop despre «Scopul Asociațiunii». În ambele comune s'au înscris și membri. Celelalte comune n'au putut fi cercetate în urma faptului că factorii conducători dela sate nu s'au grăbit să facă pregătirile necesare.

În Hida s'a aranjat o producție corală-teatrală declamatorică cu concursul studenților Sătmăreni, care a avut un succes moral extraordinar. În 23 Aug. s'a aranjat o petrecere, în favorul fondului despărțământului.

Președintele desp. *Dr. Traian Pop*, medic.

5. Arad (desp. central județean).

Despărțământul Arad a fost reprezentat la adunarea generală a «Astrei», ținută la Reghin, în zilele de 29 și 30 August 1925 prin președintele său, dl *Teodor Botiș*, dir. Academiei teologice din Arad.

Raportul despre activitatea despărțământului până la adunarea gen. dela Reghin a fost publicat în «Transilvania» Nr. 9—10, 1925. Activitatea desp. dela adunarea gen. până la finea anului 1925 a fost următoarea:

A prăznuit ziua de 1 Decembrie prin aranjarea unui festival. Insemnătatea zilei a apreciat-o dl Dr. Ioan Lupaș, prof. universitar, delegatul Extensiunii Universitare din Cluj, prin conferența luminoasă: «Libertate și unitate națională».

Tot ca delegat al Extensiunii Universitare a ținut dl prof. univ. G. Bogdan-Duică o conferență, la 13 Decembrie 1925, despre: «Literatura viitorului».

Despărțământul a hotărât ținerea unui curs gratuit de Limba română, Istorie și Geografie pentru pregătirea împiegaților de mișcare și întreținere C. F. R. Dl prof. Traian Mager s'a angajat la provederea aceluși curs și începând activitatea la 4 Decembrie 1925, predă până în Dec. 1916 în fiecare săptămână odată lecțiunile de cunoștințe naționale.

În conformitate cu ordinul circular Nr. 2469 din 1925 al comitetului central s'a intervenit la revizoratul școlar județean pentru aranjarea de cursuri la sate pe seama analfabeților. Din răspunsul primit se constată că atari cursuri s'au și ținut de către învățătorii dela sate.

Biroul desp. a adresat un apel către frunțașii satelor în scopul organizării de cercuri culturale în comune și a inițiat o acțiune și pentru organizarea de despărțăminte în toate centrele de plasă din județ.

Medicii români din Arad și județ s'au organizat în cadrele «Astrei» într'o secție medicală. Activitatea acestei secții a început-o președintele ei, dl Dr. Dem. Cosma, prin o conferență populară despre tuberculoză, pe care a ținut-o la casa culturală din suburbiul Segă.

Conform articolului 2 din Statute comitetul despărțământului a inițiat o colaborare frățească cu Casele culturale de sub jurisdicțiunea Consistorului eparhial din Arad, aflătoare în suburbiile Segă și Pârneava.

Comitetul desp. a făcut demersuri și va stăruii pentru obținerea unui local corespunzător în edificiul Palatului cultural.

Primăria orașului Arad a contribuit la fondul despărțământului cu frumoasa sumă de 50.000 Lei, pentru care se exprimă mulțumită și pe această cale.

6. Ardud (jud. Satu-mare).

Raportul despre activitatea frumoasă a acestui desp. până în August 1925 s'a publicat în «Transilvania» din anul trecut. S'au ținut conferențe, s'au prăznuit serbările naționale în toate comunele despărțământului și s'au ținut cursuri de analfabeți în 7 comune. Referitor la serbarea de 3/15 ținută la 17 Maiu 1925 în Ardud ni se raportează, că dl S. Tămaș a ținut o conferență frumoasă asupra trecutului Românilor din Ardeal. Corul tineretului și fanfara țăranilor din Mădăraș, precum și câțiva studenți și-au dat concursul pentru reușita acestei manifestații frumoase. Despre activitatea desp. dela August 1925 nu ni s'a raportat. Președintele desp. este dl *Romul Buzilla*, protopop.

7. Band (jud. Murăș).

Acest desp., constător din 18 comune, s'a reorganizat în 29 Noemvrie 1925 cu concursul dlui Dr. Ioan Bozdog, președintele desp. Mureș, alegându-se de președinte dl *Emil Tatar*, preot în Band și membrii comitetului în conformitate cu dispozițiile regulamentului. Dl Bozdog, prezidând adunarea, a vorbit despre însemnătatea «Asociațiunii»; iar dl N. Cioran, secretarul desp. Murăș, despre «Cooperative», arătând însemnătatea și felul acestora și stăruind pentru înființarea lor.

8. Băsești (jud. Sălaj).

Acest desp. și-a ținut adunarea pentru anul 1924 la 31 Decemvrie a aceluși an în Cehul-Silvaniei. Cu acea ocazie s'au înscris doi membri pe viață și 13 membri ajutători. În raportul comitetului către adunare se arată, cu mustrare, nepăsarea pentru problemele culturale ale «Asociațiunii». S'a ținut o conferență despre: Igiene publică.

Adunarea desp. în 1925 s'a ținut la 2 August, în comuna Sălsig. S'au înscris 38 membri activi. Președinte al desp. a fost ales dl *Alexandru Achim*, fost până acum, timp mai îndelungat, secretar al desp., iar secretar dl *Vasile Mereaș*, Sălsig. Serbările împreunate cu adunarea desp. au urmat după programul următor: 1. Tineretul din comuna Băsești a dansat jocurile naționale Călușerul, Hora, Sârba și Bătuta; 2. A urmat conduct etnografic: «Secerișul» și «Nunta țărănească»; 3. Expoziție de țesături, cusături și lucruri de mână din ținutului Sălsigului; 4. Seara a aranjat tineretul petrecere cu dans.

Din frumosul raport către adunare reținem următorul pasagiu: «...Dacă această Asociațiune a avut un rol atât de frumos și măreț atunci când se susținea din sărăcia noastră, contribuind fiecare cu obolul său la ridicarea neamului, dacă pe vremea subjugării am putut fi însuflețiți de idealuri mari, cu cât mai vârtos trebuie

să lucrăm azi pentru ridicarea poporului nostru, când trăim în țara noastră liberă, având o mulțime de bărbați luminați și având și vistieria statului în mâinile noastre... D-voastră, cari sunteți din acest ținut, vă aduceți bine aminte de vremurile trecute! Adunările reuniunilor și despărțămintelor «Asociațiunii» erau zile de mare praznic. Cu nerăbdare așteptam vara și invitățile la adunări. Și când veneau în mijlocul nostru marele Gheorghe Pop de Băsești și Vasile Lucaciu, ne tremura întreagă ființa de dorul de a fi aproape de ei, ca să putem prinde câte un cuvânt din vorbirile lor. Mulțimea de jandarmi par'că făcea adunările și mai sărbătorești. Nimeni nu ne spunea, însă simțiam cu toții că suntem una, sufletele ni se contopeau, poporul întreg și conducătorii lui erau un trup și un suflet. Și când acești mari bărbați, cari au stat în slujba luminării și deșteptării poporului, au fost închiși în temnițele Vațului și ale Seghedinului, lacrimile noastre curgeau de suferințele sufletești ce le simțeam și un întreg popor doinea: «Cântă mierla prin păduri, rob e Lucaciu la unguri».

«Marii noștri apostoli, în cari aveam încredere nețărmurită, când de pe tribună ne povesteau episoade de ale suferințelor noastre ca neam, par'că ne făceau să ne ridicăm peste hotarele acestei lumi, ne închipuiam că vine ceasul când, înrolați sub steagul biruinței ca eroi, vom scutura lanțurile de veacuri, izbînd cu lovituri de moarte în asupritori. Fericite vremuri! Vrednice de urmat! Izvoare nesecăte de însuflețire!

«Și acești mari bărbați, cari au stat în fruntea neamului, n'au fost oameni de toate zilele. Plini de dragoste față de neam, gata oricând la suferințe pentru el, erau caracterele cele mai firme, plini de devotament, jertfitori, în muncă continuă și cu perseveranță de fir, fără păreche.

«Dacă i-am amintit pe acești mari bărbați ai neamului, o fac ca să vă însuflețesc și să vă îndemn la muncă serioasă pentru ridicarea neamului, fără care și fericirea noastră a cărturarilor este numai o himeră»...

Din activitatea desp. în 1925 mai remarcăm următoarele: în comuna *Ardihat*, s'a desvoltat următorul program: 1. Imnul Regal; 2. Al. Achim a vorbit despre «Scopul Asociațiunii»; 3. I. Buta, învățător. «Despre meserii»; 4. I. Chiș, învăț., «Despre creșterea copiilor în familie»; 5. Doamna Elena Pop Hossu-Longin «Rolul nostru ca popor în mijlocul popoarelor din Europa». S'au cântat mai multe cântări naționale. În sfârșit G. Simon, învăț., în *Ardihat*, a mulțumit oaspeților pentru osteneala la care s'au angajat întru luminarea poporului. În *Urmeniș*, cu următorul program: 1. «Imnul Regal», cântat de corul plugarilor din Băsești; 2. Al. Achim a vorbit despre «Scopul Asociațiunii»; 3. A vorbit apoi d-na Elena Pop Hossu-Longin; 4. Corul plu-

garilor din Băsești a cântat: Răsunetul Ardealului și Marșul lui Tudor; 5. I. Buta, inv., a vorbit «Despre beție și urmările ei»; 6. I. Dragomir, cuvântare de mulțumire în numele comunei Urmeniș. În *Băsești*, cu următorul program: 1. «Evenimentele mai însemnate în istoria poporului român»; 2. «Ingrijirea sănătății»; 3. Geografia fizică a pământului, intercalându-se cântări și declamări. Tânărul stud. dela comerciale Vasile Pop a arătat rolul culturii pentru poporul nostru.

Di Al. Achim cu fiecare ocazie, a îndemnat poporul la îmbrățișarea meseriilor, industriei și comerțului, a împărțit broșuri, cărți, reviste și gazete.

9. Bihor (desp. central județean).

Di Dr. *Aurel Lazar*, președintele desp. *Bihor*, mai înainte numit Orade, ne trimite pentru completarea raportului asupra activității intensive a desp. în anul 1925 următorul raport:

Ca urmare a interesului viu ce s'a manifestat față de «Astra» în toamna anului 1925, am luat toate măsurile, pentru dezvoltarea unei largi propagande în popor și pentru intensificarea activității despărțământului în toate direcțiile. Am solicitat colaborarea tuturor cărturarilor dela centru și din provincie, despre cari am avut convingerea că înțeleg rostul «Astrei» și privesc cu dragoste la munca ce se depune pentru înaintarea scopurilor ei.

La chemarea noastră au răspuns în număr considerabil intelectualii din Oradea și și-au luat angajament pentru descinderea la sate și promovarea realizării scopurilor «Astrei». Perspectivele erau bune, nădejtile dela început însă s'au realizat numai în parte. Totuș, numărul conferențelor și șezătorilor populare cu subiecte utile și actuale ce s'au tratat, dovedesc că față de anii trecuți despărțământul nostru a căutat și a găsit mijloace mai eficace pentru a se impune, exercitând o puternică influență asupra populației dela țară și apropiindu-se cu succes de elementul dela oraș, expus atât de mult curentelor antipatriotice, antisociale și antireligioase.

Din partea specială a acestui raport veți binevoi a cunoaște cari sunt limitele între cari despărțământul a putut să-și desfășoare lucrările, ținem totuși să remarcăm aici activitatea adevărat apostolică a I. P. C. Sale pâr. arhimandrit Dr. A. Magier, rectorul academiei teologice ortodoxe din Oradea, desfășurată până în cele mai îndepărtate sate aparținătoare despărțământului nostru, cu un zel și devotament demn de toată admirația și recunoștința aceloră, cari își dau seamă de roadele binefăcătoare ale legăturii sufletești dintre cărturarii dela oraș și masele largi ale poporului.

Numeroasele deplasări la sate și variatele prelegeri populare, ținute de I. P. C. Sa și zeleeii săi colaboratori, au avut adânci rezultate și au lăsat urme palpabile în poporul setos de învățătură și totdeauna gata a primi cu bucurie îndemnrurile bine venite dela cărturarii săi.

Paralel cu această activitate dezvoltată la țară, remarcăm cu recunoștință inițiativa părintelui protoiereu Andrei Horvat din Oradea. Sub prezidiul și cu colaborarea eficace a P. On. Sale s'a ținut în Oradea, în sala școlii de stat din str. Decebal, șezători culturale, în fiecare Duminică în intervalul dela 15 Oct. 1924 până la 15 Aprilie 1925. Efectul educativ al acestor șezători a întrecut toate așteptările. Deja la a patra șezătoare sala s'a dovedit neîncăpătoare, iar prelegerile au dat rezultatele cele mai satisfăcătoare, deșteptând în populația atinsă de curente destructive, dragoste de neam și lege, mândrie națională și încredere de sine. P. On. Sa a avut prețioși colaboratori între membrii corpului didactic dela diferite școli din Oradea și între intelectualii din localitate.

În special se raportează următoarele:

1. Numărul comunelor aparținătoare despărțământului e de 50. 2. Cercuri culturale ale asociației sunt în comunele Apateu, Botean, Gepiu, Giriș, Inand, Torian, Sântandrieu, Sni-megiu, Leșiu, Sârbi, Burzin, Anșeu, Groși, Borodul Mare, Brusturi, Chișirid, Picleu, Alpareu, Bălaia, Fechetău, Lugoșul de sus, Ineu, Nogirid, Ciheiu și Spinuș. 3. În comunele dela p. 2 sunt și biblioteci. 4. Cursuri de analfabeți în această iarnă nu s'au ținut. 5. Prelegeri populare s'au ținut în următoarele comune: Râpa, Cociuba, Cheșa, Petid în lunile Aprilie, fiind conferențieri: Dr. Aurel Lazar, Dr. Teodor Popa și Dr. Liviu Lazar din Oradea, Vasile Teuca sub-revizor din Tinca, cari au ținut următoarele prelegeri: Datoriile cetățenești, Din istoria neamului românesc, Chestiuni economice, Despre cooperative, Combaterea alcoolismului, Importanța bisericii și a școlii. În comunele Borod și Aușeu, la 11 Ianuarie 1925 Dr. Andrei Magier, Dr. T. Roxin, Dr. I. Pop, Dr. N. Mocan au ținut câte o prelegere și au înființat 2 agenturi cu câte o bibliotecă. În comunele Picleu și Brusturi la 18 Ianuarie 1925 Dr. A. Magier despre bolșevism și sectarism, Dr. V. Lăzărescu: Impotriva beției, Dr. T. Popa: Sfaturi juridice: contract și zestre. Aceiași conferențieri însoțiți de publicistii Gh. A. Petre, Gh. Moșoiu și de prezidentul cercului studenților în drept Gh. Varga, au mai ținut prelegeri populare în comunele Hidișelul de sus și de jos, la 1 Febr., Botean și Balaia, la 12 Apr., Alpareu la 19 Aprilie, Dușești la 10 Maiu, Cârpeștii-Mari, Cârpeștii-Mici, la 25 Maiu, Nou Hidișela și Dușești, la 8 Iunie. Subiectul conferențelor și prelegerilor a fost de ordin moral, patriotic, și economic. Colaborarea preoțimeii și a corpului di-

dactic au adus servicii reale celorce s'au străduit a aduce lumină în mijlocul poporului. La Oradea: Şezători culturale dela 15 Oct. 1924—15 Aprilie 1925. Conferenţieri: *a)* prof. Dr. Lăzărescu, 1 conferinţa despre «Legea Românească»; *b)* V. Stănescu, 2 conferinţe despre Cooperajie, consum şi economie; *c)* Gh. Bota, 2 conf. despre socialism, bolşevism, despre Isus şi dragostea creştinească; *d)* Aurel Catana, prefect de poliţie 3 conf. despre Emigraţiune, căsătorie, despre urmările concubinajului; *e)* T. Neş 2 conf. despre curăţenie, aer, dragoste de mamă, despre Univers; *f)* I. Pogan despre invenţiunile tehnice româneşti, telegrafia fără fir; *g)* A. Popa 2 conf. despre rolul creştinismului, din istoria Românilor; *h)* A. Mavrodin, despre originea limbii române; *i)* N. Firu, despre doina românească; *l)* Gh. Sofronie, 3 conf. din istoria neamului românesc; *m)* Dr. Stana, despre: tuberculoză; *n)* Andrei Horvat, 4 conf. despre şezători, alcool, creşterea copiilor, economie naţională. Atât la sate cât şi la Oradea prelegerile populare au fost frecventate de popor în număr mare, ceea ce nădăjduim că va stimula pe viitor pe vrednicii conferenţieri. Conferenţe şi sărbători culturale s'au aranjat la 1 Dec. 1924 şi 24 Ianuarie 1925. La cea dintâiu, cuvântul de deschidere l-a rostit părintele canonic Dr. Radu Iacob, iar conferinţa, Dr. Alexandru Mandrea preşedinte la curtea de apel din Oradea. În 24 Ianuarie cuvântul de deschidere l-a rostit dl Dr. Aurel Lazar, iar conferinţa dl Dr. Silviu Dragomir, prof. univ. din Cluj. La această serbare corul şcolii normale de fete a executat mai multe cântări. Serbarea a fost ținută în sala teatrului oraşenesc.

Tot cu concursul «Astrei» s'au ținut şi cinci conferenţe ale Extensiunii Universitare. 7. Averele despărţământului la sfârşitul anului 1922 a fost de Lei 46,955.75. Bugetul desp. pe anul 1926 s'a proiectat cu Lei 180,000— la venite şi Lei 130,000— la cheltueli.

8. «Astra» colaborează cu cercurile preoţeşti ale Asociaţiei clerului şi sub auspiciile ei s'a luat iniţiativa înfiinţării «Uniunii Culturale», care însă e în primele faze ale consolidării.

«Cu acelaş avânt cu care comitetul despărţământului nostru a înţeles să se achite de îndatoririle ce-i incumbă, în anul 1924 şi 25 până la adunarea generală am încercat să dezvoltăm în continuare o activitate de propagandă culturală şi dela acea dată până la încheierea anului 1925, ceea ce dacă nu ne-a reuşit precum am fi dorit, vă rugăm să atribuiţi faptului că fiecare dintre noi, în special secretarul despărţ. cu începerea anului şcolar 1925/26 profesor fiind, a trebuit să provadă un număr dublu de ore ca în anul şcolar precedent, iar ceilalţi membri din comitet au fost şi ei mai mult sau mai puţin reţinuţi de agendele împreunate cu poziţia socială şi posturile ce

ocupă. Afară de acestea și împrejurările specifice, între cari ar fi fost să se desfășoare o activitate mai intensă a despărțământului, îndeosebi în Oradea, au fost de așa natură că făceau de multeori imposibilă orice manifestare.

Cu toate acestea, comitetul despărțământului a luat și pentru acest interval de timp inițiativa unei frumoase activități de propagandă culturală. În ședința comitetului ținută la 20 Octombrie 1925 s'a hotărât organizarea din nou a unei mai intense activități culturale la sate. Profesorii dela liceul «Em. Gojdu» din Oradea s'au angajat, prin rostul dlui director T. Neș, să meargă la sate cu conferențe și echipe de elevi, cari să cânte și să declame. Despre măsura în care s'a satisfăcut acestui angajament nu vă putem raporta acum, deoarece execuția lui cade pe timpul dela 1 Ianuarie 1926 încoace. În aceeaș ședință s'a hotărât să se ceară atât dela Extensiunea Universitară din Cluj, cât și dela «secția științifică» a «Astrei» conferențieri pentru o serie de conferențe în Oradea. Hotărârea aceasta nu s'a mai executat, deoarece și așa conferențele multe ale «Universității populare» ale liceului «Gojdu» și ale altor asociații ofereau publicului destule ocazii de mulțumire a dorului său după lumină. Pentru publicul din Velența, tot în acea ședință, comitetul a rugat pe dl prof. Pogan ca împreună cu dl maior Năsturaș să aranjeze un ciclu de șezători culturale. Asemenea a fost rugat păr. pp. Horvat să continue frumoasa inițiativă din anul precedent dela școala de sub conducerea dlui director N. Fîru. Ceeace s'a făcut în această chestiune, cade iarăși pe timpul dela 1 Ianuarie 1926 încoace și va fi cuprins în raportul către proxima adunare generală. De ziua «Astrei» 1 Decembrie totodată și ziua de aniversare a unirii Ardealului, Bănatului și Crișanei cu patria mamă, în sala Primăriei, s'a aranjat și în anul 1925 un frumos și bine reușit festival, la care ilustr. Sa păr. canonic Dr. I. Radu a ținut un cuvânt de deschidere, dl prof. Gh. Sofronie o avântată și instructivă conferență, iar corurile elevilor celor două licee au cântat frumoase cântări naționale.

Numărul comunelor din despărțământ este și la 31 Decembrie 1925 de 50. Cercuri culturale (agenturi) de ale «Astrei» noui s'au mai înființat din August până la 31 Decembrie 1925 în Vad și Nogiorid. Prelegeri populare au ținut: Dr. T. Popa, Dr. I. Matei și Dr. V. Bleda. Conferențe afară de cea a dlui G. Sofronie dela 1 Decembrie, nu s'au ținut în acest restimp. Numărul bibliotecilor s'a sporit cu două.

• 10. Bozovici (jud. Caraș).

Pe lângă activitatea desfășurată până la adunarea generală din anul 1925, acest desp. s'a străduit să facă tot ce i-a fost posibil și în restul lunilor anului trecut. Din raportul înaintat

de astădată, care cuprinde și date asupra frumoasei activități din anul 1926 (și cari rămâne să le dăm în raportul anului 1927) extragem următoarele:

Despărțământul Bozovici, cu toate că nu este încurajat nici de autoritățile menite a proteja dezvoltarea culturii noastre în straturile adânci ale poporului, nici de intelectualii acestui ținut, dela cari am fi în drept să așteptăm cel puțin un sprijin moral, acest despărțământ, învingând toate aceste greutăți complicate încă și prin lipsa aproape totală de mijloace materiale, a desfășurat și în restul anului 1925 o frumoasă și bogată activitate, arătându-se a fi înțelegătorul vremurilor de sbucium, prin cari trecem. Activitatea cea mai mănoasă a dezvoltat-o, se înțelege, în cercul cultural «Bozovici», neavând acest despărțământ, abia în anul al 3-lea de existență, mijloacele materiale pentru a se putea deplasa în comunele învecinate, unde de altfel se simte nevoia superioară de luminare. Rapoarte amănunțite despre cele 15 cercuri culturale înființate și înzestrate cu modeste biblioteci, nici anul acesta nu am primit. În linii mari, ne credem datori a desfășura programul cerc. cultural «Bozovici».

Ziua măreață de 1 Decembrie 1925 a prăznuit-o și anul acesta printr'o festivitate impunătoare, la care a participat aproape întreaga elită intelectuală a comunei. S'a celebrat un Te-Deum de cătră preot-profesor Romulus Novacoviciu, după care s'a executat bogatul program, pe care-l fixăm:

1. Imnul regal, executat de corul gimnaziului;
2. Alba-tulia, de Elena din Ardeal, recitație de elevul Luca Mihail;
3. Însemnătatea zilei de jud. Eugen Gr. Dabija;
4. Poporul lui Traian, marș patriotic;
5. Patria noastră de Gh. Coșbuc, recitație de elevul Mihailovici Ionel;
6. Străbătând păduri, marș patriotic;
7. Decebal către popor, de Gh. Coșbuc, recitație de elevul Jurchescu Trifu;
8. Nou drapel, cor;
9. Imnul unirii de I. Băilă, recitație de elevul Bihoiu Gh. Gheorghe;
10. Tatăl nostru, cor.

Această sărbătoare a stârnit entuziasm general și a avut un desăvârșit succes moral, infiltrând în sufletele plâpânde ale elevilor dragostea de țară, limbă și lege.

Nu mai puțin și celelalte zile mari istorice ale neamului nostru le-a sărbătorit cu fastul cuvenit.

Afară de aceste serbări cercul cultural din Boziaș în ne-numărate ocazii a răspândit lumina prin diferitele serbări aranjate cu prețiosul concurs al Reuniunii culturale Traian Doda din loc, care desvoaltă de asemenea o fecundă activitate.

Satele mai apropiate au fost cercetate, unde s'au ținut cuvântări și conferințe pe seama poporului.

Ca și în anii precedenți, și în anul acesta s'a distribuit calendarele «Asociațiunii», făcând propagandă pentru îmbrățișarea ei.

Președintele desp. *Romulus Novacovici*, dir. gimn.

11. Brad (jud. Hunedoara).

Despărțământul Brad se compune din cele 30 comune ale plasei Brad. *Reorganizarea* despărțământului conform statutelor noi încă nu s'a făcut. *Bibliotecă* înființate cu ajutorul despărțământului sunt în 13 comune. *Conferențe* s'au ținut în Brad de către dl prof. Fugătă despre adunarea dela 3/15 Mai 1848 și de către dl prof. Gh. Ionescu despre 1 Decembrie 1918, având câte 200 de ascultători. Curs de analfabeți a ținut dl Inv. Butoiu în comuna Luncoiul de sus cu 58 ascultători, având rezultat bun. S'au împărțit cărți ca premii. Prof. *Dr. Pavel Oprîșa*, președintele despărțământului.

12. Brașov (desp. central județean).

Raportul despre activitatea despărțământului Brașov, publicat în anul trecut, îl întregim cu următoarele: Adunarea generală s'a ținut în 27 Decembrie 1925, în care s'a citit raportul Sf. Sale Protopopului *Dr. Iosif Blaga*, președinte al despărțământului, din care se vede situația vieții culturale din Brașov, schițându-se programul activității viitoare în baza noului Regulament și insistându-se asupra colaborării dintre multele societăți din Brașov și a înființării de cercuri culturale. Starea averii desp. la 27 Noembrie este de Lei 33,395.60, depuși la «Albina», filiala Brașov.

13. Buziaș (jud. Timiș-Torontal).

Adaogăm la raportul despre activitatea despărțământului dela adunarea generală din anul 1925 până la finea anului, publicat în Nr. 9—10 al revistei «Transilvania». 1925, încă următoarele: Pe teritoriul despărțământului s'au aranjat în toate comunele *concerte* și alte *reprezentări* cu *declamări*, *conferențe*, etc. dovedind o frumoasă mișcare culturală. Ziua de 1 Decembrie 1925 a fost serbătorită în colaborare cu Casele culturale și conducerea școalelor, făcându-se serviciu divin de mulțumire. Pentru *Casele naționale* s'au destinat în mai multe comune terenuri potrivite. Avera despărțământului cu finele anului 1925 este de Lei 978.45, depuși la banca «Timișana» sucursala Buziaș. Adunările despărțământului s'au ținut în edificiul fostei școli profesionale, care de prezent servește de *Casă culturală* în Buziaș, înzeștrată din partea corului local cu o mică scenă pentru reprezentații. Casa aceasta culturală, având numai o singură sală și astfel nefiind tocmai corespunzătoare în acest centru mic, dar cercetat și de vizitatori străini din țările apropiate, Băile-Buziaș, se impune din toate punctele de vedere ridicarea unei Case naționale model, îmbrățișându-se cauza aceasta cu toată căldura din partea celor competenți. Protopop *Ioan Geșla*, președintele despărțământului.

14. Câmpia, fost Sărmașul-mare (jud. Cluj).

Acest despărțământ în anii din urmă a dezvoltat puțină activitate. Sunt nădejdi, însă că în viitor, având mai ales și concursul corpului profesoral dela gimnaziul «Samuil Micu» din Șarmaș, și la conducere cu actualul președinte de despărțământ dl *Dr. Vasile Dancu*, dir. gimnaziului, va dezvolta activitate rodnică și binefăcătoare pentru ridicarea culturală a Românilor din comunele despărțământului. Desp. constă din 23 comune. Are 3 cercuri culturale și 3 biblioteci, în comunele: Șarmaș cu 190 vol., în Balta și Camaraș cu câte 50 vol. Cursuri pentru analfabeți s'au ținut aproape în toate comunele desp. Averele desp. de Lei 2221. S'au făcut 2 abon. la rev. «Transilvania» și 5 la Biblioteca populară.

15. Cincu (jud. Făgăraș).

Acest despărțământ, reorganizat în frumoasa adunare ținută în Cincul mare, la 8 Martie 1925, a dezvoltat în cursul anului 1925 o activitate rodnică, mai ales ce privește înscrierea de membri, încasarea taxelor restante, abonarea Bibliotecii populare și a revistei «Transilvania», în zeci de exemplare. Din raportul înaintat de harnicul președinte al despărțământului, dl primpretor *Ioan Ștundru*, extragem următoarele:

Conferențe s'au ținut în trei comune: 1. Boholț; 2. Bruiu și 3. Cincul-mare, cu ocazia întrunirii învățătorilor din plasă.

Înscrierile de membri și în special de membri activi și ajutători au progresat încet și sunt nemulțămitoare din cauza desinteresului fruntașilor intelectuali din comune, cari au fost rugați în număr mare rânduri să organizeze cercurile culturale, punându-li-se statutele la dispoziție, însă fără rezultat mulțumitor. Până în prezent s'au constituit cercuri culturale numai în comunele Boholț și Rodbav.

Abonamente pentru Biblioteca populară s'au făcut 46, între cari 19, pe 3 ani, 2 pe doi ani și restul pe un an; deasemenea s'a făcut 30 abonamente pentru revista «Transilvania», pe anul 1926, și se speră, că abonamentele bibliotecii vor servi ca îndemn și pentru alți amatori de cultură, îndată ce se vor distribui cărțile. La banca «Armonia» s'au depus sumele încasate și anume: 1. Abonamentele bibliotecii și revistei Lei 7300. 2. Taxele de membri dela ultimul raport până azi Lei 8950. Total Lei 16,250. Starea depunerii «Astra» la banca «Armonia» cu ziua de 26 Nov. 1925 este de Lei 21,753. Observări ce ar fi de făcut sunt următoarele:

Să se intervină la locurile în drept ca atât d-nii preoți cât și d-nii învățători, să dea concursul necesar conducerii despărțământului în îndeplinirea rolului și însărcinărilor grele ce are de îndeplinit.

16. Ciuc (desp. centr. județ.).

Dela acest desp., până acum numit *Mercurea-Ciuc*, am primit următorul raport, ca întregire la cel publicat în anul trecut: În luna Noemvrie, la 14 și 28, despărțământul nostru a dat 2 ceaiuri dansante în restaurantul hotelului «București», cari au fost adevărate serate de cunoștință și ocazii de strângere a legăturilor și armoniei dintre români și minoritari.

În ziua de 1 Decemvrie 1925, în unire cu școalele române de stat, s'a dat o frumoasă serbare la școala medie de fete. A ținut conferențe asupra însemnătății zilei dl Dr. Joe Gherman, vice-președinte al despărțământului.

Au urmat recitări, dansuri și cântări, executate de către elevii și elevele școalelor rom. de stat.

1. Numărul comunelor din despărțământul Ciuc este de 56, dintre cari 2 comune urbane și 54 rurale, aparținând la cele 4 plăși din județ.

Afară de despărțământul Ciuc în acest județ se află un despărțământ în com. St. Martin și 3 sub-centre, la Voșlab, Frumoasa și Ghimeș-Făget.

La 21 Iunie 1925 s'a înființat în comuna Ghimeș-Făget un cerc cultural cu care ocazie dl *președinte al despărțământului Ciuc, Vasile Dragu*, a ținut poporului o conferință, arătând însemnătatea societăților culturale.

La 12 Iulie s'a ținut o altă adunare, făcându-se *alegerea președintelui* cercului cultural și al comitetului.

Celelalte sub-centre și despărțăminte s'au înființat după 1 Ianuarie 1926.

2. Numărul bibliotecilor populare din județ este de 5 și anume: Mercurea-Ciuc, Ghimeș-Făget, Voșlobeni, Frumoasa și St. Martin.

Biblioteca din Mercurea-Ciuc cuprinde 1250 volume, din Ghimeș-Făget 118 vol., din Voșlobeni 211 vol., din Frumoasa 120 și cea din St. Martin 72 volume.

La Mercurea-Ciuc sunt 50 cetitori, la celelalte biblioteci sunt puțini, fiind de curând înființate.

3. Cursuri de adulți nu s'au ținut.

4. *La 10 Maiu 1925* s'a ținut un festival cultural cu concursul societății corale «Doina Oltului», de sub conducerea dlui Maior Borșaru. D-nul președinte Dragu a vorbit despre «Nașterea poporului Român».

La 17 Maiu 1925 sub auspiciile «Astrei», dl general Manolescu-Breaza a ținut o conferință despre calitățile sufletești ale poporului Român în legătură cu anul istoric 1848.

La 1 Decembrie 1925 s'a ținut aproape în toate comunele «Te-Deum» și cuvânt explicativ al zilei.

5. S'au ținut *cursuri de limba română pentru minoritari.* Au urmat cursurile *90 persoane, timp de 3 luni.*

6. La Mercurea-Ciucului s'a *dat teren* pentru clădirea «Casei Astrei». În alte comune însă nu!

7. S'au înscris comunele din județ cu *suma de 125,000 Lei* pentru «Astra». Până în prezent s'au încasat 82,000 Lei.

8. Despărțământul Ciuc este abonat la revista «*Societatea de mîline*», în viitor se va face abonament și la «Gazeta Transilvaniei».

Cum s'a arătat mai sus, desp. are și un lot pentru o casă națională și o bibliotecă, cum au puține despărțăminte. Notăm aici, ca să servească de exemplu și altora, cum a fost ea creată din următoarele mijloace și donații, făcute de următorii marinimoși, inimi iubitoare de cultură și de către următoarele autorități:

Prefectura județului Ciuc a donat Lei 5000, cu cari s'au cumpărat 131 cărți, primăria orașului Mercurea-Ciuc a donat Lei 3000 cu cari s'au cumpărat 122 cărți, Simoreschi G., Focșani a dăruit 19 cărți, Storescu, Focșani a dăruit 6 cărți, Eugen Sonnensieb, Mercurea-Ciuc a donat Lei 1000 cu cari s'au cumpărat 23 cărți, Dr. M. Doboreanu, Gheorgheni a donat Lei 700 cu cari s'au cumpărat 20 cărți, Revizoratul școlar, M.-Ciuc a dăruit 230 cărți, d-na Ad. P. Pașnicu, M.-Ciuc a dăruit 13 cărți, Un anonim a dăruit 24 cărți, Al. Dumitrescu, cons. ag. a dăruit 733 cărți, Bernat Zaharie, M.-Ciuc a donat Lei 200 numerar, Comuna Mădăraș a donat Lei 700 numerar, Comuna Ineu a donat Lei 700 numerar.

Di notar public I. M. Cristea, M.-Ciuc se înscrie ca membru și a promis o donație pe seama «Astrei» de Lei 5000.

Afară de acestea, au mai ajutat încă și unele persoane membre ale despărțământului, cu munca depusă întru aranjarea bibliotecii și arhivei despărț., iar o societate anonimă, Banca «Harghita» din M.-Ciuc, a jertfit câteva mii de Lei pentru acoperirea de cheltuieli ce a avut despărțământul nostru, afară de speșele specificate mai înainte.

Laudă și recunoștință se cuvine tuturor donatorilor și sprijinitorilor.

Preș. *V. Dragu.*

Secretară *Adelina Pașnicu.*

17. Cluj (desp. central județean).

Drept complectarea raportului asupra intensei și laudabilei activități a despărțământului Cluj, publicat în Nr. 9—10 din 1925 al rev. «Transilvania», dăm în cele următoare raportul despre

activitatea acestui desp., prezentat adunării generale din 4 Iulie 1926, cu excepția părții referitoare la activitatea din anul crt., care rămâne să o dăm în anul viitor.

Am ajuns la finea anului cu bine. Cu încredere am pornit pe drumul tăiat de înaintașii noștri și căutăm să ne continuăm calea în spiritul și cerințele zilelor de azi. De 64 ani de zile bătrâna «Asociație» nu se abate dela ținta fixată, doar căutând mijloacele din ce în ce mai potrivite împrejurărilor sociale, politice și economice.

În jurul nostru se întâmplă lucruri mari, față de cari noi nu putem să stăm pasivi. Din toate părțile ne vin știri de demoralizări generale, iar prin alte părți se fac sforțări pentru ridicarea nivelului moral al masselor. Molima aceasta se menține și la noi și ni se impune, ca o problemă capitală, lupta în contra imoralității din societate și familie. Să întindem mână de ajutor tot mai mult Bisericei și Școalei în opera lor.

În drumul său, după războiu și mai ales, de 3 ani încoace și în ținuturile noastre «Asociația» a renăscut și a devenit «Astra» așa cum trebuie să fie.

S'a căutat reorganizarea instituției conform cerințelor vremii, s'au modificat statutele și regulamentul, s'a făcut o descentralizare rațională și s'au pus baze mai solide organizării cercurilor și despărțămintelor «Astrei».

Cu experiența anilor trecuți și cu îndrumările oamenilor de bine comitetul despărțământului nostru a făcut un program de lucru pentru întreg anul. S'a luat în program înființarea de cercuri culturale în 24 comune alăturate la celelalte 23 cercuri culturale, înființate și reînființate în cursul anilor precedenți din totalul de 72. comune aparținătoare acestui despărțământ. Conform unei hotărâri a comitetului pentru fiecare cerc cultural s'a dat delegația în calitate de patron unui membru din comitet care, să-i poarte grija dela înființarea lui până când va putea păstra legăturile cu comuna. Principiul este foarte bun, dar pentru moment greu de realizat, membrii fiind ocupați cu diferite însărcinări și funcții, lipsindu-le timpul disponibil pentru deplasări mai dese, pentru controlul și îndrumarea cercului.

Alături de înființarea cercurilor culturale s'a luat în program și cercetarea celor înființate deja prin ținerea de conferințe și șezători culturale, în 12 comune din despărțământ.

Din programul proiectat nu s'a putut îndeplini prea mult din mai multe motive: transportul anevoios, comunicația imposibilă în anumite anotimpuri, pe unele locuri, lipsa conferențiarilor și delegaților.

Cu prilejul șezătorilor ținute la sate s'au ținut conferințe, s'au rostit cuvântări, cântece, coruri, declamări și piese muzi-

cale. Pentru ținerea conferențelor medicale s'au angajat în special d-nii doctori dela Fac. de medicină și Soc. studenților în medicină, iar pentru declamări și coruri am avut și în acest concurs școale normale de învățători din Cluj. Elevii ne-au însoțit peste tot cu program variat și destul de bine susținut. Ei fac o ucenicie prețioasă pentru chemarea lor în viitor ca viitorii tineri și propagandiști ai «Astrei». În unele părți și elevii școlii primare ne-au dat concursul lor, ba și poporul a căutat să-și arate podoaba, cum e cazul dela Corpadea, unde școala a fost împodobită cu multe lucruri de mână ale femeilor din sat. În alte locuri am găsit o răceală și o indiferență totală, ba chiar și neglijențe inadmisibile. Aici vine rostul și rolul patronului cercului cultural, să mențină trează conștiința datoriei de promotori culturali.

În toate locurile pe unde a pătruns «Astra» a împrăștiat lumina, dragostea de carte, iubirea de neam și a aproapelui. Îndrumările medicale, economice și cooperatiste n'au lipsit, în ogorul nou s'a plantat sămânță bună prin biblioteca populară, lăsată în grija cărturarilor comunei.

În toamnă era să se organizeze reîntoarcerea vizitei Ateneului Tătărăși dela Iași, dar din anumite motive nu s'a putut face, rămânând să se facă altădată.

La 2 Oct. 1925 președintele «Astrei», dl *Vasile Goldis*, a ținut să convoace în ședință plenară pe membrii comitetului din Cluj pentru o consfătuire în vederea realizării programului «Astrei». Ne-a desfășurat în amănunte programul și rezultatele la cari s'a ajuns în ce privește subvențiile, pe cari le-ar da autoritățile orașenești și județene pentru fiecare an de gestiune.

În ședințele comitetului s'a discutat și cumpărarea unui aparat de proiecție ușor și practic, atât de necesar în toate locurile. S'a hotărât că până la adunarea fondurilor să se facă un împrumut de 50,000 Lei, ca aparatul să intre în funcție cât mai curând. Credem că toamna viitoare ne va aduce îndeplinirea și acestei dorinți.

Funcționarii comitetului au fost aleși și realesi în ședința din 13 Oct. 1925 în felul cum urmează: președinte reales dl *Nicolae Bogdan*, dir. de liceu, vice-președinte dl prof. Dr. A. Borza, fostul secretar, cassier reales dl A. Mandeal, controlori d-nii prof. A. Ciorteș și Dr. Olaru, bibliotecar dl Gh. Bujoreanu, prof. și secretar Atanasie Popa, prof.

Pentru conferențe și alte contribuții culturale și artistice s'au cerut concursul tuturor instituțiilor și a mai multor societăți studențești. Am primit din partea *secției medicale și biopolitice* a «Astrei» tabloul alor 13 domni doctori cu tot atâtea conferențe medicale.

Un lucru ideal ar fi ca toate aceste conferințe să se cuprindă într'o broșură pentru cercurile dela sate.

La șezătorile noastre s'au ținut următoarele conferințe de către d-nii: Dr. Alex. Borza, prof. univ.: 1. Chemarea «Astrei»; 2. Rolul «Astrei»; 3. Buruienii de leac; 4. Despre cultură; Aurel Ciortea, rectorul Acad. Comerciale: Rolul «Astrei»; Ștefan Bezdechi, prof. universitar: Stări culturale și sociale în Danemarca; Dr. Sebastian Stanca, asesor consistorial: Cultura sufletului; Dr. Axente Iancu, dir. asilului de copii: 1. Despre copiii nimănui; 2. Despre biserică; 3. Rostul «Astrei»; 4. Mortalitatea copiilor mici; Const. Iencica, prof., dir. școlii primare, Cluj: Folosul cărții; P. Râmneanțu, stud. în med.: Tuberculoza; Dr. E. Hângănuț: Boala de piept (oftica); Pavel Ticușan, stud. în med.: Tuberculoza; I. Stroia, stud. în med.: Boale sociale; I. Noveanu, stud. în med.: 1. Boale venerice; 2. Beția și alcoolul; P. Dinescu, stud. în med.: Tuberculoza; Ștefan Peneș, contabil: Societăți cooperative; Gh. Bujoreanu, asistent: 1. Boli și îngrijirea sănătății; 2. Plante de leac; Gh. Iftimie, instructor: 1. Cooperația; 2. Cartea și folosul ei; 3. Bănci populare; 4. Muncă și economie; 5. Tovărășiile; 6. Societățile de consum; Atanasie Popa, prof.: 1. Rostul «Astrei»; 2. Cartea și familia; 3. «Astra» la sate; 4. Drumul «Astrei»; 5. «Astra și familia»; 6. Asociații de cultură; 7. Biserica și școala.

Cu ocazia șezătorilor s'au distribuit calendare, broșuri și cărți din editura «Astrei». S'au distribuit și gazete ca Foia noastră și Cultura poporului recomandându-le ca foi bune pentru popor. Cercurile vechi, cari aveau deja biblioteci, s'au întregit cu alte cărți noi.

În colaborare cu Extensiunea universitară, alături de profesorii univ. membrii «Astrei», au mai ținut conferințe d-nii: V. Osvadă: Probleme economice actuale; General I. Atanasiu: Avram Iancu ca militar; Dr. Mih. Șerban: Logodna, căsătoria, divorțul.

La adunarea generală a «Astrei» ținută la Reghin a luat parte ca delegat dl vice-președinte Borza, precum și la reorganizarea desp. Șarmaș, unde d-sa a ținut o conferință despre viața socială a plantelor, ducând cu sine și sfaturile și experiențele în ce privesc problemele culturale ale «Astrei».

Pentru o bună administrație și control, comitetul central a dat delegația de a inspecta toate cercurile culturale din regiunea Cluj dlui vice-președinte Borza, o însărcinare specială de distincție pentru meritele și munca neobosită, pusă în serviciul «Astrei», alături de multele însărcinări oficiale și culturale pe cari le are.

Lucrul ne-ar merge mai bine și mai coordonat dacă am avea un local de birou și administrație. Lipsa acestui local ne

împiedecă foarte mult în toate lucrările, neputându-se realiza unitatea perfectă de acțiune și inițiativă. Problema trebuie rezolvită, cât mai curând, încă în toamna ce vine.

Membrii «Astrei» sunt în creștere. Ea ar fi mai pronunțată dacă am fi cu biroul în localul unei instituții publice cu un personal administrativ cât de redus, ca să se poată face înscrierile și încasa cotizațiile anuale. Numărul total al membrilor a crescut în acest an cu vre-o 800, în mare parte ajutători

Alături de local vine budgetul, care nu dispune de fonduri însemnate. Subvențiile promise încă nu s'au putut încasa din lipsă de fonduri la primărie. De altcum despre starea casei, se va face un raport detaliat din partea casierului.

Ziua «Astrei», 1 Dec., s'a serbat în colaborare cu Liga Culturală, iar cheta făcută în seara zilei în sala Teatrului Național, a dat suma de 2,071 Lei, depuși la cassieria desp.

Pentru anul care vine ne propunem cam următoarele probleme de rezolvit: 1. Contribuția și colaborarea cercetașilor și elevilor școalelor secundare, a societăților studentești Moldova întregită și a Studenților în medicină, cărora și pe această cale le aducem mulțumirile noastre, mai ales că aceste societăți au puncte comune de propagandă cu «Astra». 2. Anchete sanitare peste tot în vederea întocmirii unui program corespunzător cerințelor locale și a unei activități mai pronunțate în locurile atinse de un flagel. 3. Anchete morale, să dăm mâna celor slabi și primejduiți prin mijloacele de cari dispune «Astra». 4. O propagandă de educație cetățenească și în special în contra împotrivririlor politice, cari aduc cu sine lupta și ura între frații de acelaș sânge. 5. Colectționare de lucrări artistice și etnografice și în special introducerea portului românesc în aceste ținuturi cu port străin de sufletul neamului. 6. Cazul dela Viștea unde o mână de Români sunt pe cale să se stingă în masa ungurească, nefiind nimenea cine să le stea într'ajutor, nici prin școală, nici prin biserică. Comunele: Băgara, Măcău, Mira sunt în aceeaș situație, de unde la invitația noastră de înființare ne vine răspunsul într'o limbă pocită, că pe acolo n'avem ce căuta, sunt prea puțini Români în comună și n'avem cui vorbi românește. Este o situație de triste amintiri.

Opera culturală «Astra» se bizue pe sprijinul și contribuția membrilor săi, cu atât mai vârtos că spiritul de disciplină, în satele noastre, nu este prea pronunțat. Un sprijin moral se cere pentru conducătorii spirituali ai satelor, cari în învălmășala împrejurărilor șovăesc și se abat uneori dela drumul bătrân al energiei și stăruințelor românești. «Astra» își are o menire ideală, menire care nu poate fi nici împiedecată, nici ocolită, cu atât mai vârtos în funcție de vânturile și preocupările zilei. Trebuie să se ridice peste toate și să lumineze așa cum cere spiritul și evoluția inteligenții (veacului) de azi.

De încheiere dăm în întregime și raportul dlui bibliotecar al desp. Gh. Bujoreanu, ca să servească ca pildă tuturor bibliotecarilor din despărțăminte «Asociațiunii» de modul cum trebuie să fie organizate și îngrijite bibliotecile.

«Onor. comitet al desp. Cluj a găsit de bine ca în anul acesta să despartă biblioteca de secretariat, fiind prea mult de lucru. Așa subscrisul Gh. Bujoreanu, am fost însărcinat să port grija cărților.

În anul acesta am putut să fac un registru asupra cărților primite și împărțite. S'au făcut dosare cu lista cărților din bibliotecile înființate până acuma, începând cu munca de după războiu. S'a făcut un registru de acte întrate și eșite, un tablou asupra bibliotecilor înființate din nou și a bibliotecilor de întregire și s'a ținut samă de numărul calendarelor și cărților împărțite la membri din prilejul înființării cercurilor ori a șezătorilor. S'au făcut formulare gata, bătute la mașină, pentru chitanțe și adrese, lista comunelor cu preoții și învățătorii, ș. a. Se ține seamă de cărțile împrumutate și cetite în despărțământ și se ține o arhivă în regulă.

Ca să se vadă propășirea în înființarea și îmbogățirea bibliotecii de după războiu până acuma, arăt pe scurt și starea dinainte de 1925/26:

În 1923/24 s'au înființat 14 biblioteci cu un total de 1333 cărți. În 1924/25 s'au înființat 7 biblioteci cu un total de 404 cărți. În 1925/26 s'au înființat 14 biblioteci cu un total de 1953 cărți. În acest an s'au mai întregit 6 bibl. cu un total de 571 cărți și s'au împărțit la membri 419 cărți; deci anul acesta s'au dat spre folosință cetitorilor 2943 de cărți. Din anul 1923—1926 s'au pus la îndemâna cetitorilor *4680 de cărți*. Cele 14 biblioteci înființate anul acesta sunt în: Chintău, Giurfalău, Tăuți, Feiu d, Popfalău, Corpadea, Viștea, Valasut, Nădășel, Dezmîr, Berchiș (jud. Turda-Arieș), Coruș, Șinteu, Inst. antirabic Pasteur, la Penitenciarul Cluj.

Nu este destul să înființăm biblioteci, ci trebuie să ne silim să vedem în ce măsură sunt cetite aceste cărți și să stăruim să fie cât mai cetite.

Anul acesta din păcate nu s'au primit dări de seamă decât dela 2 cercuri de ce s'a cetit: la Dezmîr s'au cetit 276 c. la Cerc. Grăd. bot. 154. Pe anul viitor voi căuta pe cât îmi va fi în putință să mă încredințez personal de ce se citește și voi stărui să fie împărțite cărțile cât mai mult.

Anul acesta s'au putut împărți atâtea cărți datorită împrejurării că s'a împărțit munca de secretar și de bibliotecar, apoi se mai mulțumește faptului că s'au primit mai multe cărți așa: Bibl. Centr. din Sibiu a trimis 2557 cărți, iar în urma mijlocirii personale a dlui prof. Dr. Al. Borza, vice-directorul desp.

pe lângă Onor. Direcț. a Casei Școalelor din București s'au primit în două rânduri 4975 de vol.; deci în total au intrat în bibl. 7532 cărți. Se cuvine a se aduce mulțumiri dlui director al Inst. de Bot. Sist. Prof. Dr. Al. Borza pentru sprijinul de frunte ce l-a dat bibliotecii prin aceea că în timpul liber ce l-a avut d-șoara dactilografă a Institutului a fost obligată să bată la mașină lista cărților în câte trei exemplare.

Rămâne ca pe anul viitor să căutăm a pune la îndemâna cetitorilor cel puțin restul de cărți ce se află în bibl. despărțământului de 2852 de volume».

18. Cristur (jud. Odoheiu)

Acest desp. a fost înființat în 21 Maiu 1925 în o adunare frumoasă, prezidată de dl *I. Neagoș*, conferențiarul propagandist al «Asociațiunii»; alegându-se președinte dl *Tr. Nestor Georgescu*, dir. Școlii Normale din Cristur, secretar dl *Ioan Lte*, pretor, cum și ceilalți funcționari și membri în comitet. S'a înscris un număr frumos de membri și s'a dat un reușit concert. Mai pe larg s'a raportat despre această organizare în «Transilvania» din anul trecut.

19. Dobra (jud. Hunedoara).

Are 4 cercuri culturale și 13 biblioteci populare. În cursul anului 1925 desp. a ținut la 21 Iunie adunarea cercuală și ni-a trimis tabloul membrilor. Altă activitate, dupăcum ni se raportează, comitetul nu a dezvoltat. Președ. desp. este părintele protopop *Iosif Morarlu*, Dobra.

20. Dumbrăveni (jud. Târnava-mică).

Acest desp. numit mai înainte Ibașfalău, în frunte cu dl *Dr. Ilarie Holom*, avocat-președinte, completează raportul despre frumoasa activitate a desp. din cele dintâi 8 luni ale an. 1925, publicat în «Transilvania» din anul trecut, cu următoarele date:

Prelegeri populare au ținut în: a) Hundorf, Cornel Schiau, sub-revizor școlar, «despre rostul școlii primare» explicând în legătură cu aceasta noua organizație a ei, bazată pe legea învățământului primar; b) Șmig. Traian Pop, învățător: «Cuvânt de deschidere». David Sava, inv.: «Relele provocate de discordie». Alexandru Constantinescu: «Necesitatea mișcării, a jocurilor la copii». Cornel Schiau: «Sfaturi pentru părinții școlarii de-a sprijini pe învățător în creșterea acelor»; c) Dârlos: Dr. Petru Vlad, medic în Mediaș: «Despre tuberculoză și sfaturi pentru combatarea ei». Constantin Romanescu: «Foloasele științei de

carte și sfaturi pentru părinții copiilor în vârstă dela 14—20 ani». David Sava citește și explică: «Vecinii» lui Slavici; *d*) Curciu: Traian Pop: «Scopul cercurilor culturale». David Sava: Despre alcoolism și urmările beției». Petre Ciocan: «Necesitatea câștigării de hrană sufletească din cărți bune»; *e*) Hundorf: Cornel Schiau: «Nașterea poporului român și rolul său». David Sava: «Despre naționalizarea industriei și comerțului, îndemn la îmbrățișarea meseriilor»; *f*) Vameș-Odriheiu: Cornel Schiau: «Despre bogățiile patriei, importul-exportul, sprijinirea industriei și comerțului făcute de români». Vasile Șerban: «Creșterea copiilor»; *g*) Idiciu: Cornel Schiau: «Despre contracte și testamente»; *h*) Agrișteu: Cornel Schiau: «Păstrarea credinței, limbii, obiceiurilor, portului românesc, ca factori principali ai conservării națiunii noastre». David Sava: «Despre bunaînțelegere». Valer Tătar: «Despre alcoolism»; *l*) Ormeniș: Cornel Schiau: «Despre datoria de a ne emancipa în lupta pentru a ne câștiga locul de frunte pe toate terenele, între minoritățile etnice cu cari trăim»; *l*) Zagăr: Cornel Schiau: «Despre meserii și comerț». Alexandru Costea: «Pentru ce trebuie să ne supunem legilor și autorităților puse să le execute». În orașul Dumbrăveni (Ibașfalău), în conformitate cu statutele «Astrei», la inițiativa directorului despărțământului, s'a înființat un *Cerc Cultural «Astra»*.

Di Dr. Holom a arătat scopul cercului cultural. Di C. Schiau arată originea strălucită a neamului românesc, ne îndeamnă la păstrarea credinței, limbii, portului și obiceiurilor, cari au contribuit în cea mai mare măsură la conservarea neamului românesc.

După terminarea conferinței s'a constituit cercul cultural în frunte cu di Dr. I. Holom. S'au înscris 20 membri ajutători și 51 membri activi; iar dela 8 donatori s'au încasat Lei 2000 pentru aranjarea unei camere pe seama cercului cultural.

În a doua ședință a vorbit: Dr. Ilarie Holom, avocat «Despre testamente verbale». D-nul Romul Albu și Dumitru Scurtu, prof.: «Despre elementele constitutive ale naționalității noastre». În urmă s'au distribuit cărți de citire membrilor prezenți.

Cercul cultural «Astra» din Dumbrăveni dispune de sală de citire modest aranjată; are o mică bibliotecă, donată de «Asociațiune», are jurnale abonate și în fiecare Duminică și sărbătoare este bine cercetată. Avera este de 1356 Lei 50 bani.

Dr. Ilarie Holom, avocat, președ.

21. Făgăraș (desp. central județean).

Despre activitatea acestui despărțământ ca întregire a raportului publicăm, după darea de seamă prezentată în adunarea cercuală ținută în Făgăraș la 21 Noemvrie 1925, următoarele:

Numărul membrilor. În urma urcării taxelor, a scăzut față de anul precedent, mulți membri refuzând să se mai înscrie pe anul 1925; la sate nu s'a înscris nici un membru activ. La stăruințele d-lui primpretor I. Tulbure toate comunele s'au înscris ca membri pe viață sau fondatori afară de comuna Dridif.

Prelegeri populare de conferențieri dela centru despărțământului nu s'au ținut.

Conferențe pentru intelectuali în Făgăraș au ținut membrii Extensiunii Universitare din Cluj, cu începere dela 1 Martie 1925 și anume: Prof. V. Stanciu, despre «Influența bogățiilor subsolului asupra istoriei poporului nostru». G. Giuglea, Limba ca oglindă a vieții culturale, P. Grimm: Despre literatura și sufletul poporului englez; I. Paul, Pedagogia țărănească și V. Bărbat: Instituțiunile culturale ale unui popor.

Serbări s'au organizat: o serbare de 1 Decembrie 1924 cu concursul școalelor din oraș: Liceul, școalele de notari și Școala Normală. Directorul despărțământului a vorbit despre «Activitatea comitetului național al Unității Române dela Paris în decursul războiului pentru întregirea neamului»; Serbarea zilei de 15 Maiu 1925 s'a ținut deodată cu cea dela 10 Maiu și s'a făcut cu concursul tuturor școlilor românești, din oraș. Domnul D. Ionescu-Sachelarie, direct. școlii normale de învățători, a vorbit despre însemnătatea zilelor de 10 și 15 Maiu.

Biblioteca centrală. Adăpostită în liceu a fost sporită cu 128 volume, dela următorii dăruitori: Dr. T. L. Crișan 32 broș.; Prof. D. Purice 28 broș.; V. Literat 37 broș.; Farm. V. Grama 4 broș.; I. Lazar, tip. 3 broșuri. În 1924—5, au mai dăruit elevii G. Drăghici 7 broșuri; I. Metea 4 broșuri; Val. Gorun 3 broș.; L. Taflan 3 broș.; I. Stan 1 broș.; D. Albu 1 broș.; Mir. Sasu 1 broș.; Col. Maier 1 broș.; și Banca «Furnica» 3 broșuri. Cu această ocazie li se exprimă mulțumiri. Cărțile au fost împrumutate spre cetire elevilor din cursul inferior al liceului, și anume: în iarna 1923—1924. Directorul desp., prof. V. Literat, a dat 1661 cărți la 251 elevi; în iarna 1924—5, cateh. I. Stirbețiu a dat 886 cărți la 198 elevi.

Punându-li-se la dispoziție o încăpere proprie în localul prefecturii, biblioteca încă putea fi transportată și adăpostită acolo. Starea bibliotecii, după inventar, la această dată e 319 volume. Bibliotecile de pe sate nu le-am mai sporit din centru. Cum au fost întrebuințate, nu avem știre.

Muzeu regional al Țării Oltului. Ideia emisă de desp. încă din Octomvrie 1923 despre necesitatea înființării unui muzeu merge foarte încet spre realizare. Ministerul cultelor și artelor a asemnat direcțiunii liceului «Radu Negru» o sumă de 10,000.— lei pentru același scop. La liceu s'au adus câteva obiecte de către

elevi. În numele «Astrei», directorul despărțământului a colecționat spre acest scop câteva obiecte dela următorii dăruitori din Beclean: I. Budai, trei ulcioare de pământ; Văd. Paraschiva Cosma 2 fotografii grupuri de locuitori din Beclean, în portul autentic de acum câțiva ani; dela Domnica N. Grama o fotografie grup, pusă în ramă și dela Mat. Țuțurea din Beclean tot o fotografie grup făcută acum 20 ani și pusă în ramă, dela Ioan Cosma (137) 1 ploscă. S'au mai colecționat prin elevi câteva ouă «pistrițe», cărora li s'a notat numele desemnelor și procedurile de incondeiere.

La liceu s'au adunat pentru muzeu dela elevii următori: Cocan Z. (Mândra) 1 ulcior; Pică P. (Răușor) 2 buc. pumnași și 2 monete; Bârsan I. (Beclean) 2 ulcioare; Cocan O. 2 monede; Anghel A. (Vaida Recea) 1 furcă de tors; Milea M. (Ileni) 1 ulcior; Opreiu G. (Rucăr) 2 ulcioare; Corșatea I. (Ileni) 1 ploscă și 1 diplomă de nobilitare; Moldovan H. (Pojorta) 2 ploști, 1 pușcă veche, 1 țeavă de pușcă, 1 vârf de sulită, 1 corn de praf de pușcă, 1 pistol, 1 teacă de sabie veche, 1 sabie scurtă veche, 1 păr. zăbale pentru cai, 1 curcubătă, 1 biciu de piele, 1 icoană veche.

Liceul «Radu Negru» mai are încă o serie de 80 fotografii cu vederi luate din satele noastre; case interesante, porturi, interioare de case — cari fotografii încă se potrivesc foarte bine în muzeu.

Chestiunea muzeului «Țării Oltului» n'ar trebui dată uitării, ci merită să fie preocuparea continuă a despărțământului. Ea poate fi urmărită și mai ușor acum, pentru că prin nouile statute pot conlucra și celelalte despărțăminte din «Țara Oltului». Nădăjduim că viitorul comitet va designa un membru sau doi, cari să se ocupe mai cu deadinsul în această direcțiune.

În adunarea generală din 21 Noemvrie 1925 s'a făcut reorganizarea despărțământului, în frunte cu dl *Dr. Ștefan Damian*, ca președinte și dl D. Ionescu Sachelarie, ca vice-președinte. Tot în această adunare dl inginer C. Cristea din Arpaș propune ca pe lângă Extensiunea Universitară din Cluj, să se mai organizeze conferențe cu conferențieri dintre locainici, cari să iese mai des și la sate. Promite și D-sa în ajutor cu câteva conferențe, ceea ce să ia cu plăcere la cunoștință.

Starea averii despărțământului este de Lei 5876, depuși la banca «Furnica». Fost președ. dl prof. *V. Literat*, profesor.

22 Gârbău (jud. Someș).

Pe lângă cercurile culturale de până aci s'a mai înființat unul în Bârglez. Pe teritoriul despărțământului sunt 9 biblioteci în 9 comune, inclusive Gârbău, care are 246 cărți cu 62 cetitori; despre numărul cetitorilor din celelalte comune nu s'a raportat.

Teren pentru casă națională s'a dat în Surduc, Olpret și Pânticeu, câte 400 st. □. Președinte dl *Virgil Barbulovici*, judec.

23. Gherla (jud. Someș).

Activitatea acestui despărțământ dela 1 Septemvrie până la 31 Decemvrie 1925 conform rapoartelor primite se poate rezuma în următoarele:

S'au aranjat șezători în comunele din jurul Gherlii: la 11/X 1925 în comuna Orman, unde dl E. Precup a vorbit despre spiritul de jertfă, iar elevul Gheorghide Gheorghe a vorbit despre școală și foloasele ei. O altă șezătoare s'a aranjat în Mintiul Gherlii la 6/XII. unde elevul Mureșan Nicolae a vorbit despre însemnătatea zilei de 1 Decemvrie. Aici s'au împărțit țăranilor mai multe broșuri și calendare. Elevii dela liceu și-au dat concursul lor prin cântări, recitări de poezii și piese teatrale. La 1 Decemvrie a avut loc în Gherla o serbare națională, aranjată cu concursul tuturor școlilor din localitate. Conferența ocazională a ținut-o dl adv. Dr. Iosif Macaveiu.

Despărțământul a dat concursul cuvenit și conferențiarilor trimiși în localitate de «Extensiunea Universitară» din Cluș. Astfel de conferențe au ținut: dl Sextil Pușcariu la 15 Noemvrie despre Istro-Români; Dr. Nic. Drăgan la 29 Nov. despre cele dintâi poezii ale lui Gh. Coșbuc; la 13 Decemvrie dl Dr. Ioan Lupaș despre politica lui Mateiu Basarab.

Din raportul casierului se vede că luând în seamă *Cassa* abia în Noemvrie 1925 cu restanțe mari de prin anii 1916 încoace nu a putut face mare spor în timpul scurt de când administrează el *cassa*. Totuși a făcut un membru *fondator*, pe dl Dr. Ioan Carian, judecător și 6 membri activi. Restul membrilor activi vechi nu și-au plătit încă taxele, cari se vor încasa în 1926. Situația casei la 31 Decemvrie 1925 este următoarea: întrate Lei 6721·68, eșite Lei 204·—, remanență în *cassă*, Lei 5517·68 Despărțământul și-a procurat jurnalele și imprimatele necesare așa că din anul 1926 începând, *cassa* se va administra după cerințele contabilității.

În adunarea din 31 Decemvrie 1925 despărțământul s'a organizat, în înțelesul nouilor statute și regulamente, în frunte cu dl Grigore Pop, canonic, președinte; dl *Dr. Emil Precup*, vicepreședinte.

În intervalul scurt de timp, de când s'a făcut reorganizarea despărțământului Gherla, comitetul nou ales a ținut numai o ședință, la 20 Decemvrie 1925, în care s'au dezbătut diferite chestiuni culturale și de interes general național. Dragostea curată de neam, sentimentele patriotice și îndatoririle superioare isvorâte din această dragoste, apoi conștiința națională și demnitatea cu care au fost îmbrățișate și tratate aceste chestiuni

de către membrii noului comitet, arată înțelegerea adevărată a rosturilor noastre culturale naționale și sunt totodată dovada simțului de datorință și a însuflețirii nobile și conștiente pentru apărarea și desăvârșirea idealului nostru cultural național, ca să se impună respectului tuturor. Avântul, cu care s'a pornit activitatea despărțământului, nizuințele conducătorilor de a colabora toți oamenii de bine cât mai strâns în vederea realizării scopului comun, apoi concepțiile clare despre munca ideală, despre însemnătatea serbărilor, manifestațiunilor culturale naționale și dorința ca această însemnătate să fie cunoscută și apreciată de toți, dovedindu-se prin participare solemnă și contribuția reală din partea tuturor, precum și ideile frumoase, cari vibrează viu în cuvintele pline de însuflețire și îndemnuri ideale ale veteranului președinte al despărțământului Păr. canonic Gr. Pop, încunjurat de muncitorii săi colaboratori, în frunte cu dir. lic. Dr. E. Precup, vice-președ. desp., — sunt tot atâtea momente, cari ne dau nădejdi de prosperare și de roade culturale bogate în viitorul apropiat, pentru binele și fericirea poporului românesc și a țării, pe care toți dorim s'o vedem mare, tare și fericită.

24. Hălmațiu (jud. Arad).

Pe lângă raportul publicat în anul trecut, dl președinte al desp. *Cornel Lazar*, protopresbiter, ne mai trimite următoarele date, însoțite de o jalnică tânguire din cauza indolenței condamnabile a membrilor și, peste tot, a obștei:

I. *Membrii despărțământului* și în 1925 au fost: fondatori 5, pe viață 26, activi 73, ajutători 46; total deci 150. Durere însă că taxele nu le-au plătit nici cei activi, nici cei ajutători.

II. *Cercuri culturale* sunt 9: 1. Hălmațiu. 2. Hălmațel. 3. Bănești. 4. Bodești. 5. Brusturi. 6. Lunșoara. 7. Tisa. 8. Zimbru. 9. Lazuri, dar nu desvôaltă activitate.

III. *Biblioteca* de ale despărțământului sunt 9, în agenturile sus înșirate, în total 618 cărți, în valoare de Lei 2506. Numărul cetitorilor în total 805.

IV. *Activitatea despărțământului* în 1925, durere, se reduce aproape la 0, din lipsa de interesare a membrilor activi și fiindcă nime nu s'a angajat să țină vre-o prelegere publică ori vre-o conferență. Cu ocazia adunării de primăvară a Asociației clerului Șaguna, în 19 Martie 1925, în colaborare cu despărțământul «Astrei» a ținut d-sa o conferență despre Reuniunile de înmormântare. La 15 Sept. 1925, tot cu ocazia întrunirii asociației clerului în Vața de jos, preotul V. Cristea a ținut o prelegere populară despre albinărit, la care a luat parte popor numeros și a fost ascultată cu interes. Cu ocazia aniversării zilei de 1 Decembrie, despărțământul «Astrei», cu colaborarea

cercului cultural a învățătorilor și a societății meseriașilor Avram Iancu din Hălmagiu, a ținut în Hălmagiu o serbare frumoasă cu cântări, declamări și o conferență populară despre însemnătatea zilei, dl inv.-dir. I. Mizeș. În comune peste tot nu s'a ținut nici o întrunire, din cauza că subscrisul, foarte ocupat fiind cu oficiul n'a putut să țină vre-o prelegere populară, iar conferențieri nu s'au aflat în despărțământ.

Piedeca cea mai mare e lipsa de bani. Pentru scopurile culturale desp. nu primește nici un ajutor dela nime și membrii nu-și plătesc nici taxele regulat, necum să contribuie și la augmen-tarea micului fond ce avem, din care nici măcar abonamentul pentru »Societatea de mâine» nu-l pot plăti. N'au schiop-ticon, etc.

V. *Averea despărțământului* constă din: 1. Capital în bani Lei 515.—. 2. Bibliotecile despărțământului în valoare de Lei 2580.—. 3. Un dulap pentru biblioteca centrală Lei 500.—. 4. Un pantoscop Lei 500.—. Total Lei 4095.—.

VI. În fine, relativ la circulara Nr. 1397—925, pentru a câștiga abonați la biblioteca populară a «Astrei», și desfacerea cărților trimise, ni se raportează că n'au putut câștiga nici un abonent, nici cărțile trimise nu le-au putut vinde, pentru că toată lumea (membrii) așteaptă să le primească gra-tuit, ori în schimbul taxei de membru; astfel trebuie să le pună la dispoziția comitetului central. «Sunt mâhnit, într'adevăr, ni se scrie, de atâta indolență și lipsă de jertfă a membrilor, cari nici taxele nu le plătesc și că nici dintre membri nu se află cine să lucreze. Într'astfel de împrejurări, când numai eu trebuie să lucrez și să aduc jertfe, îmi voiu da demisiunea la adu-narea generală viitoare».

25. Hațeg (jud. Hunedoara).

Acest despărțământ a fost reorganizat în adunarea ținută la 20 Decembrie 1925 sub conducerea dlui *Ioan Simu*, pro-topop, delegat al Comitetului central, alegându-se un comitet de 15 membri, în frunte cu dl *Ștefan Gherman*, dir. școalei comerciale, ca președinte.

Cu acest prilej s'au înscris 29 membri activi și s'a făcut și arondarea nouă a despărțământului Hațeg, care se compunea înainte din 96 comune. S'au arondat încă două despăr-țăminte noi, anume: desp. *Sarmîsegetuza* din comunele, cari gravitează mai mult spre acest centru și desp. *Pui*, compus din comunele plasei Pui.

Despre activitatea despărțământului Hațeg, care nădăjduim că va fi cât mai rodnică sub conducerea noului comitet, se va putea vorbi mai de aproape abia în raportul general, ce se va publica în anul viitor.

26. Huedin (jud. Cluj).

Raportul asupra laudabilelor lucrări și a situației acestui desp. până la adunarea generală trecută a instituțiunii noastre, a fost publicat în rev. «Transilvania» Nr. 9—10 din 1925.

La 20 Octomvrie, a. tr. desp. a început să scoată și o gazetă săptămânală «*Huednul*», organ oficios al desp., tratând chestiuni culturale, economice și sociale. Președintele despărțământului este dl protopresbiter *Aurel Mantean*.

27. Hunedoara (desp. central jud.).

Dl *Iullu Josan*, președinte al acestui desp., mai înainte numit al *Devei*, ne trimite următorul raport despre activitatea desfășurată în răstimpul dela 1 Sept. până la 31 Dec. 1925:

Despărțământul constă, — abstrăgând dela divizarea ce se va face conform statutelor noi, — din 57 comune, având 20 cercuri culturale și 20 biblioteci populare, în comunele următoare: Deva (3 cercuri culturale), Simeria, Vărmaga, Sântandref, Cristur, Bejan, Căinelul de jos, Fornădia, Mintia, Vălișoara, Hărău, Săcărămb, Suligete, Bărsău, Bișcaria, Șeulești, Toltia-mare și Tâmpa.

Averea despărțământului în acest restimp de 4 luni nu s'a schimbat. Constă deci din Lei 1413'08. În decursul acestui restimp în colaborare cu câțiva domni profesori dela liceul «Decebal» și școala normală de băieți din localitate, precum și cu concursul prețios al profesorilor de pe lângă «Extensiunea universitară» din Cluj, am desfășurat următoarea activitate culturală:

În 14 Octomvrie (sărbătoarea sf. Paraschiva) am înființat cercul cultural al elevilor școlii normale de conducătoare, cu care ocaziune s'a pus bază și societății religioase «Sf. Gheorghe». În 17 Octomvrie această acțiune am repetat-o la școala secundară de fete, iar în 26 Octomvrie (Sf. Dimitrie) am constituit, tot după modelul celor de mai sus, cercul cultural al elevilor școlii normale de băieți, dând în folosință acestor 3 cercuri culturale, câte o bibliotecă constatătoare din câte 50 broșuri. Cu această ocaziune a ținut conferință părintele profesor N. Stanca, cu subiect luat din etica creștină, terminând cuvântările cu aplicațiuni frumoase la viața și misiunea viitorilor învățători și conducătoare a grădinilor de copii. În 1 Decemvrie am aranjat festivalul comemorării acestei zile de înălțătoare serbare a proclamării unirei Transilvaniei cu patria mamă. La «Te Deum» cuvântarea festivă a rostit-o profesorul Iuliu Josan, președintele desp. «Astra», iar în cadrul programei serbarei publice a societății de lectură «Alexandru Vlahuță» a elevilor liceului «Decebal» conferința despre însemnătatea zilei a ținut-o elevul de cl. VIII. Titu Carabaș, încheind cu un discurs frumos profesorul condu-

cător Nicolae Lupșor. În această zi am aranjat și o chetă, colectând suma de 515 lei în favorul «Astrei». Incepând cu 21 Noemvrie s'a deschis în localitatea noastră și în cadrul despărțământului nostru ciclul de conferențe, cu colaborarea «Extensiunii Universitare» din Cluj. În 21 Noemvrie a conferat profesorul T. Capidan, despre «Slavii și Românii», în 5 Decemvrie profesorul Silviu Dragomir, despre «Ioan Butăanu», în 12 Decemvrie profesorul Ioan Paul, despre «Romantismul în literatura română», în 19 Decemvrie, profesorul Alex. Borza, despre «Pădurea și stepa» cu proiecțiuni.

Apropiindu-se sărbătorile Nașterii Domnului, cu acestea am încheiat cursul activității noastre pentru restimpul scurt de 4 luni, rămânând ca să continuăm desfășurarea programei noastre după serbători, conform dispozițiilor prevăzute în statutele noi. Activitatea din lunile Ianuarie—Decemvrie 1925 a fost deci din cele mai îmbucurătoare.

28. Hunedoara (desp. de plasă, jud. Hunedoara).

Acest despărțământ prin munca conștientă și desinteresată a vrednicilor săi conducători și-a câștigat un loc de frunte printre cele mai active despărțăminte ale «Asociațiunii».

Dupăce harnicul director al desp. păr. protopop A. Ludu și-a ocupat postul de asesor consistorial cu domiciliul în Cluj, conducerea provizorie a desp. a rămas în grija vrednicilor noștri bărbați: ing. I. Onciu, vice-preș. și notar public Dr. Gh. Dănilă, secretarul despărțământului.

Reorganizarea despărțământului s'a efectuit în frumoasa adunare ținută la 11 Octomvrie 1925 în Nădăștia inferioară, alegându-se noul comitet în frunte cu păr. prot. Dr. Vasile Oana, ca președinte. Cu această ocaziune dl ing. I. Onciu, vice-președinte, a ținut un instructiv și frumos cuvânt de deschidere.

Primindu-se raportul despre activitatea desp. pe 1924/25 numai după ținerea adunării desp., îl publicăm împreună cu raportul noului comitet pe timpul dela 1 Sept. până la 31 Dec. 1925, dând în întregime interesanta parte introductivă precum urmează:

«Neamul românesc, zămislit din lupta celor două neamuri războinice, Dacii și Romanii, a fost sortit ca în tot trecutul său să fie în continuă luptă pentru existența sa etnică. Istoria neamului nostru este bogată în fapte eroice cu arma, dar nu mai puțin eroică a fost și lupta dusă de apostolii neamului nostru pe terenul cultural. În special la noi în Ardeal, unde soartea vitregă ne-a ținut timp așa de lung sub sclăvia usurpătorilor, înțelepciunea marilor cărturari ai neamului a ținut flacăra iubirei de neam nestinsă și prin instituțiile înființate și

conduse de ei cu fanatism patriotic, am putut învinge năpăstele, cari se țineau lanț de soartea neamului nostru. Între instituțiile menite a întări și desvolta rezistența noastră etnică a fost, pe lângă biserică și școală, cea mai puternică, «Asociațiunea pentru lit. română și cultura poporului român». Activitatea acestei asociațiuni de pe timpul asuprirei noastre naționale, a fost atât balsamul pentru rănilor cauzate de stăpânii dornici de a ne pierde ca neam, cât și injecțiile dătătoare de viață pentru rezistența îndârjită în luptă, și că la fericitul eveniment al împlinirii dorului secular, spiritul neamului românesc din Ardeal a fost pregătit, este a se mulțumi în mare parte acestei «Asociațiuni».

«Conducătorii ei din toate timpurile au știut să folosească toate momentele pentru o muncă înțeleaptă, întru ajungerea scopului. Acum scăpați din cătușele asupritoare, această «Asociațiune» încă nu își vede menirea împlinită. Ajunsă liberă în statul nostru românesc, trebuie să tindem ca prin știință și cultura inimii, să putem fi pentru vecii vecilor nu numai stăpâni, ci adevărați îndrumători și conducători în această țară, iar pentru ajungerea acestei ținte, terenul de activitate este vast și orice muncă depusă pentru acest scop este un tribut de datorință pentru neam.

«De acest principiu a fost condus și despărțământul «Hunedoara» al «Asociațiunii» noastre, și mai ales sub conducerea energetică și înțeleaptă a celui care până azi ne-a fost președinte, a părintelui asesor A. Ludu, a încercat să folosească toate momentele pentru a lucra din puteri întru ajungerea acesei ținte. Spre mângâierea și fala lui putem constata azi că munca președintelui nostru a avut roadele sale, și activitatea despărțământului nostru condus de A. Ludu a fost remarcată cu laudă și de comitetul central.

Directiva dată de el a fost care a condus comitetul despărțământului și în munca sa din anul de gestiune 1924—25».

Agenturi are despărțământul în 23 com. și în fiecare comună câte o bibliotecă populară. Muzeul regional are 45 obiecte.

1. Numărul comunelor din despărțământ este : 52. 2. Cercuri culturale (agenturi) ale «Astrei» avem în următoarele comune : Hunedoara, Alun. Vadu Dobrii, Batiz, Calanul-mic, Cerebal, Cerișor, Cinciș, Ghelar, Josani, Peștișul-mic, Mănierău, Răcăstia, Nădăștia-inferioară, Valea Nandrului, Peștișul-mare, Buitor, Sâncraiu, Teliuc, Zlaști, Govășdia, Crișeni. 3. Cursuri cu analfabeți, începute la sfârșitul anului 1925 a) Crișeni, conduse de inv. dir. Jula; b) Cerebal, conduse de inv. Ștefan Stanciu; c) Govășdia, conduse de preotul I. Manica; d) Nădăștia infer. condusă de inv. S. Borlea; e) Sâncraiu conduse de inv. Ioan Radu.

Prelegeri populare și conferințe s'au ținut: la 24 August 1924 în Ghelar, vorbind prof. I. Brâncovean despre viața lui Avram Iancu, Dr. V. Oana, protopop, despre credința strămoșească, declamări predate de elevii școalei medii. La 1 Decembrie 1924 în Hunedoara, Te-Deum, Teodor Popa, despre însemnătatea zilei de 1 Decembrie 1918. Recitări de elevii ambelor școli. La 7 Decembrie în Hunedoara I. Dr. V. Oana: apostolatul laic, 2. prof. I. Brâncovean: Individualitatea etnică a popoarelor. Orchestra uzinelor de fier a concertat. La 24 Ianuarie 1925, în Hunedoara, prof. N. Pinteș despre însemnătatea zilei. La 1 Martie în Hunedoara, ing. Ioan Onciu: Stări sociale bolnave. Teodor Popa: Revoluția lui Horia, Cloșca și Crișan (140 aniversare), a concertat orchestra uzinelor de fier. La 15 Martie în Hunedoara, ing. Ioan Onciu: Stări sociale bolnave. D-șoara prof. Eug. Dragomir: Isus Hristos ca model de viață. Recitări din partea elevilor școalei medii. La 5 Aprilie, în Hunedoara ing. Popescu: Viața și operele lui Vlahuță. D-na Zoe Constantinescu, declamări din Vlahuță. La 10 Maiu în Hunedoara: Te-Deum, Dr. V. Oana despre însemnătatea zilei. Recitări și coruri de elevii școalei medii. La 15 Maiu în Hunedoara, Teodor Popa: Invățăminte din ziua de 15 Maiu 1848. Recitări, coruri, orchestra uzinelor. La 17 Maiu în Găunoasa: Anghel Constantinescu despre însemnătatea culturii și «Astra». La 21 Maiu în Nădăștia-inferioară, N. Todea despre folosul școalei. S'au predat 2 piese teatrale de către cercetașii școalei medii. La 28 Maiu (ziua Eroilor), în Hunedoara: Te-Deum, au vorbit Dr. V. Oana și A. Constantinescu. Recitări, coruri și orchestra uzinelor. La 1 August în Teliucul-inferior, ing. Onciu despre «Astra», Ștefan Ștefănescu despre cultură și credință, Vasile C. Osvadă despre socialism și eresuri. Dr. V. Oana despre datorințele cetățenești. La 6 August în Teliucul-super. V. Mușă despre albinărit; Dr. V. Oana despre drepturi și datorințe, Dr. Dănilă despre testament.

I. Cerișor: 20 Sept. 1925. Nr. ascultătorilor 700. a) Ing. Ioan Onciu: «Scopul Astei»; b) Teodor Popa: Invățături din Istoria Românilor; c) Ing. Emilian Popescu: Dumnezeu și natura. II. Nădăștia-inferioară: 11 Octombrie 1925, Nr. ascultătorilor 300. a) Ing. Ioan Onciu: Cooperative sătești de producție și vânzări; b) Protopop Vasile Oana: Drepturi și datorii cetățenești; c) Eleva A. Stanciu: Darul crucii, Poezie; d) Crucea, declamare de o elevă a școalei de adulți; e) Dialog D. Hondea, A. Frentoni, L. Beza. 5. Serbări culturale și naționale. a) Ziua de 1 Decembrie, ca zi istorică și totodată ca zi a «Astei», a fost serbată pe teritoriul despărțământului cu solemnitatea cuvenită, ținându-se cu concursul școlilor, serbări de către toate cercurile culturale din despărțământ; b) Programul sezătorii culturale ținute la 1 Decembrie de către

Cercul cultural Hunedoara. Înainte de masă: Te Deum; după masă: I. Imnul Regal. Orchestra uzinelor de fier. II. Micul Do-robanș. Recitare, grădina de copii, (centru). III. României și fraților mei: Cor. Școala primară centrală. IV. Visul lui Mihai Viteazul. Recitare. Școala prim. centrală. V. Cuvânt festiv. Prof. Ioan Brâncoveanu. VI. Imn de mărire. Cor, școala medie de fete. VII. Recitare. Școala medie de fete VIII. Ardealul. Cor, școala medie de băieți. IX. Doina. Cor, școala medie de băieți; c) Șezătoarea culturală ținută la 22 Decembrie 1925, în Hunedoara. I. Par'că-i ea (monolog), d-șoara V. Murășan. II. Originea limbei. Conferință de Teodor Popa, dir. școlar. III. Doină. Recitare. A. Gostian, Inv.; d) Șezători culturale au ținut mai toate cercurile culturale, cari colaborează cu cercurile religioase preoțești, cu cercurile culturale ale învățătorilor și profesorilor, cu cercurile «Sf. George» ale tinerimii adulte, societățile studențești, de cercetași și cu reuniunile de femei. 6. Casa națională. Despărțământul Hunedoara n-are casă națională proprie, ci are numai în folosință, împreună cu casina română o casă dependentă de ministerul industriei și comerțului și cedată inspectoratului minier Zlatna, pentru trebuințele unui birou de control, care deocamdată nu funcționează în Hunedoara. Comitetul despărțământului este serios preocupat de zidirea unei case naționale proprii. 7. Comitetul a distribuit membrilor activi în schimbul taxei reduse calendarele și broșurile din «Biblioteca populară a Astei» primite dela Comitetul central Sibiu. După ce cercurile se vor reorganiza și vom ști exact cine e bibliotecarul cercului, comitetul despărțământului va face intervenții la comitetul central Sibiu ca să trimită pe seama bibliotecilor cărți, dar numai cercurilor reorganizate, cărora se poate încredința biblioteca, purtarea de grije a cărților și a folosirii lor. 8. Averele despărțământului la sfârșitul anului 1925: Depuneri Lei 1,629.—. Bani gata Lei 510.75. Total Lei 2,139.75.

29. Iara (jud. Turda).

Activitatea acestui despărțământ, la care aparțin toate comunele din plasa Iara în număr de 25, în anii din urmă, până la reorganizarea din toamna anului trecut a fost foarte redusă. Reorganizarea despărțământului s'a făcut în adunarea ținută la 29 Septembrie 1925, la conducere ca președinte cu *Dr. Teodor Popa*, primpretor.

Avea desp., a fost de Lei 575.25 bani. Cercuri înființate după noul Regulament nu sunt, deasemenea nici biblioteci. Cursuri de analfabeți nu s'au ținut.

Teren pentru Casă Națională s'a dat în Iara și Velișoara, câte 400 stâng. pătrați.

Noul comitet al desp. a organizat în diferite comune serbări culturale cu conferențe în colaborare cu cercurile culturale învățătoarești și promite a desvolta în viitor o activitate mai pronunțată, ceea ce se va arăta în raportul anului 1926.

30. Ilia (jud. Hunedoara).

Raportul pentru cele dintâi 8 luni ale anului 1925 se cuprinde în «Transilvania» Nr. 9—10 1925, care este completat cu următoarele date:

1. Numărul comunelor: 37.

2. Numărul agenturilor: 20, în Boz, Brădățel, Runcșor, Burjuc, Câmpuri-Surduc, Cărmăzinești, Fueș-Băgara, Furcșoara, Gialacuta, Glodghilești, Godinești, Gothatea, Gurasada, Ilia, Bretea, Tătărești, Visca, Zam, Micănești și Almaș-Seliște, fiecare cu câte o bibliotecă populară.

3. Prelegeri au ținut în legătură cu Asociația clerului următorii: C. Moldovan în comuna Visca și Fueș-Băgara, la Ziua Eroilor, împreună cu Pr. Ioan Laslo. În aceea zi au ținut cuvântări și disertații în comuna Sârbi: Pr. S. Andrica și G. Simedrea, iar în Câmpuri-Surduc Pr. I. Budoiu și Longhin Popa.

4. La 1 Decembrie s'a ținut o serbare națională în comuna Ilia. Corpul profesoral al școlii medii a contribuit cu o producțiune a elevilor la înălțarea acestei zile, prin declamări și piese teatrale. 5. Case culturale s'au înființat în: Ilia, Zam, Fueș-Băgara și Câmpuri-Surduc. 6. Cooperative sunt în: Ilia, Almaș-Săliște, Zam, Câmpuri-Surduc și Gurasada. 7. Bănci populare sunt în: Ilia și Sârbi. 8. Avera despărțământului se cifrează la suma de 1639 lei.

Adunarea desp. s'a ținut în comuna Băcea la 4 Octombrie 1925; dl protopop *Constantin Moldovan*, președintele despărțământului, vorbind despre însemnătatea cooperăției, dl I. Paștiu, notar, despre: Unificarea administrativă. Au mai ținut prelegeri dnii: P. Portase, agronom regional și I. Stanca, dir. școlar. Comitetul desp., s'a reconstituit pe timp de 5 ani în frunte cu vechiul președinte.

31. Ismail (desp. Reg-tul 28 Inf.)

Acest despărțământ se compune din 14 cercuri culturale organizate pe companiile Reg-tului. Numărul cărților la fiecare cerc cultural câte 61, iar numărul cetitorilor 100—150. Prelegeri s'au ținut în fiecare companie — cerc cultural — de către ofițerul comandant. Școala analfabeților s'a făcut în regiment. S'au făcut — o spunem cu mulțumire și laudă — 27 abonamente la revista «Transilvania», pentru 27 ofițeri membri. Membrii ajutători: tot Reg-tul.

32. Jibou (jud. Sălaj).

Are 6 cercuri culturale și 3 biblioteci populare. Comitetul desp., în colaborare cu cercurile culturale învățătoresți, a ținut prelegeri în toate comunele fruntașe ale desp., a luat măsuri pentru înființarea bibliotecilor populare, pentru deschiderea caselor naționale, cum și în chestia cooperativelor și școalelor de adulți. Președinte este dl preot *Laurențiu Bran*.

33. Jiu (jud. Hunedoara).

Dl Ing. *Iosif Iancu*, președ. desp., ni-a trimis următorul raport:

1. Despărțământul Jiu cuprinde 12 comune aflătoare în plasa Jiu.

2. Cercuri culturale se află în 8 comune și anume în: Lupeni, Vulcan, Bărbătenii de jos, Aninoasa, Livezeni, Petroșeni, Petrila, Lonea. Celorlalte comune din plasă încă li s'a făcut adrese ca să înființeze cercuri culturale.

3. Despărțământul are 8 biblioteci populare. În Petroșeni sunt 242 cărți cu 76 cetitori, Livezeni 56 cărți, Lonea 56 cărți, Bărbătenii de jos 108 cărți, Aninoasa 56 cărți, Vulcan 105 cărți, Lupeni 408 cărți și Petrila 56 cărți.

4. Cursuri de analfabeți s'au ținut în comuna Petrila cu 15 auditori.

5. Prelegeri populare s'au ținut în Petroșeni: 1. În 15 Noemvrie 1925 Materialism și spiritualism de către secretarul despărțământului; 2. 22 Noemvrie 1925 Alcoolismul și viața modernă de către Dr. M. Botez, profesor universitar; 3. 29 Noemvrie 1925 Insemnătatea unirii Ardealului de către I. Duma, protopop; 4. 13 Dec. 1925 Importanța comerțului și a meseriilor de către Șt. Peneș, comerciant. Prelegerile au fost ascultate de peste 300 muncitori, de fiecare dată. În Livezeni: în Octomvrie Despre bunul gospodar, P. Turcu, dir. școlar. În Vulcan s'au ținut următoarele prelegeri: Despre credință de păr. S. Rusan. Școala la români de R. Leheni, dir. școlar, Munca și dragostea de țară de păr. S. Rusan, Originea neamului românesc de A. Bociat, Inv., Avram Iancu de P. Hossu-Longhin, Dr. M. Botez Despre alcoolism. Din celelalte cercuri culturale n'am primit situația prelegerilor.

6. Serbare culturală am ținut în 29 Noemvrie 1925, când am aniversat unirea Ardealului.

7. Case naționale, expoziții, cooperative, bănci populare despărțământul n'a înființat. Comitetul despărțământului a hotărât înființarea unei case naționale în Petroșeni.

8. În anul 1925 despărțământul a avut 13 membri fondatori 33 membri pe viață și 279 membri activi.

9. Averea despărțământului cu finea anului 1925 este 17,006 Lei 6 bani.

10. Despărțământul în activitatea-i culturală a fost sprijinit de către primăria Petroșeni, liceul de stat, școlile primare, Direcțiunea minelor Lonea, Direcțiunea minelor Petroșeni, Extensiunea Universitară, cărora le exprimăm mulțumiri și de astă dată.

34. Lăpuș (jud. Someș).

Di *Zaharie Manu*, protopresbiter, președintele desp. în Tg.-Lăpușului, a complectat raportul prezentat și publicat anul trecut în «Transilvania» cu următoarele date: La acest despărțământ aparțin 30 comune, situate pe teritoriul plasei Tg.-Lăpuș și 3 comune pe al llezii mari. În fiecare comună am înființat câte o *bibliotecă* și am rugat pe intelectualii noștri să organizeze cercuri culturale (agenturi). Fiecare bibliotecă constă din 48—52 volume. Eu, personal, am înființat cu ocaziunea predării bibliotecii cercuri culturale în comunele: Baba, Corueni, Văleni, Borcut, Vima-mare, Vima-mică și Peteritea. În Văleni am înscris și 12 abonați la biblioteca poporală. *Casă națională* avem numai în *Rohla*. Dela comisia de improprietărire am cerut teren pentru case naționale și cererea ni s'a și rezolvit până acum în unele comune. Nădăjduim că vom primi teren în fiecare comună. *Averea despărțământului* cu finea anului 1925 face Lei 7126.55. Ajutoare dela județ n'am primit. *Conferențe* am ținut subsemnatul în comunele: 1. *Baba*: necesitatea hranei sufletești și cetiri potrivite din cărți pentru popor. Am distribuit cărți gratuit între știutorii de carte, am organizat cercul cultural, înscriind 20 membri și le-am predat o bibliotecă. 2. *Coruent*: «Folosul meseriilor», «Indemnuri pentru îmbrățișarea comerțului și negoțului și cercetarea școalelor de meserii». Apoi cetiri din cărțile bibliotecii populare ale «Astrei». Am distribuit mai multe broșuri gratuit. Inscriind membri, am organizat cercul cultural și le-am predat o bibliotecă. 3. *Vălent*: Am vorbit despre «Astra», arătând ce a făcut, ce face și ce voește să facă. Am cetit poporului bucăți alese din cărțile bibliotecii populare. Am înscris 25 membri ajutători și 12 abonați la bibliotecă, am organizat cercul cultural. 4. *Borcut*: Am dezvoltat înțelesul înțelept al poporului: «Ai carte ai parte». Am înscris 28 membri; tineretul l-am organizat în societate culturală, care a aranjat 2 reprezentații teatrale corale. Soc. are un capital de Lei 700.—. 5. *Suctul de sns*. Aici prin învățătorul Stoicescu s'a organizat tineretul; s'au înscris membri 34, li s'a dat o bibliotecă. Tineretul a dat o reprezentație teatrală.

Amintim aici, că în aceste comune, afară de ultima, s'a ținut și serviciul divin, cu predică. La fața locului deplasarea pe cheltuiala proprie. 6. *Organizația tineretului* s'a făcut în mai

mai multe comune ortodoxe prin preoțime, pe baze de statute votate de Asociația preoților. S'a înființat în despărțământ și societatea «*Trezvia*», cu statute prohibind consumarea alcoolului la servicii religioase, ceea ce a dat bunșor rezultat; aceste în colaborare cu frații preoți uniți.

35. Ludoș (jud. Turda).

Despre activitatea acestui desp. până la adunarea cercuală ținută la 16 Aug. 1925, când s'a făcut și reorganizarea desp., dl Protopop *Enea Pop Bota*, președ. desp., ni-a trimis următoarele date:

S'au înființat 2 biblioteci populare, anume în Sânger și în Bogata de Mureș. S'au ținut în 4 comune: 6 prelegeri populare, anume: în Sângurul de Câmpie: «Isvoare noi de bunăstare» de Enea Pop Bota și «Rolul «Astrei» în zilele de acum» de Augustin Cioba, preot; în Bogata de Mureș: «Insemnătatea meseriilor și negoașelor în România Mare» de Enea Pop Bota și «Insemnătatea și folosul școlii» de Ioan Modrigan, preot-profesor. Prelegerile au fost însoțite de cântări și declamări executate de elevii gimnaziului de stat din Ludoșul de Mureș.

În cadrele cercului cult. al învățătorilor din Ludoș s'au ținut următoarele conferențe: În Ludoșul de Mureș: «Cum ar trebui îmbrățișate meseriile» de E. P. Bota și în Grind Cristur: «Rolul școlii primare» de Laurean Șuşman, învă. Cu ocaziunea adunării dl preot-prof. I Modrigan a ținut o frumoasă conferință despre: «Începutul trezirii conștiinței naționale la români dincoace de Carpați».

Tot cu ocaziunea adunării s'au înscris 24 membri activi, domni și doamne.

36. Mănăstur (jud. Satu-Mare).

Activitatea acestui despărțământ în cursul anului 1925 se caracterizează prin stăruințele laudabile și zelul conducătorilor, îndeosebi a *președintelui* despărțământului părintele *protopop Nicolae Avram* și a *secretarului* dl învă. *Teodor Pașca*, de a îndemna pe toți la lucru și a arăta că astăzi, când ne aflăm în țară liberă, activitatea acestei instituții, nefiind împiedecată de nimenea, datorită o are fiecare intelectual a lucra pentru scopurile ei. Cum se spune în Procesul verbal al adunării desp. din 1 Noemvrie 1925 de către președintele desp., care «își exprimă regretul față de năpăsarea, care s'a manifestat în general între intelectuali. Apelează la bunăvoința celor de față, ca să dea tot concursul față de această instituție «Astra», ca astfel să năzuim la contopirea sufletelor și la tăria României Mari...» (acelaș Proces verbal). Se mai caracterizează activitatea acestui desp. și prin influința conducătorilor de-a îmbrățișa cu căldură,

de-a ținea seamă și a executa dispozițiile cuprinse în circularele Comitetului Central și în Statutele și Regulamentele instituției, ceea ce este un punct de tărie și nădejde pentru o frumoasă activitate în viitor.

Despre activitatea despărțământului dela Adunarea generală cercuală, ținută la 7 Decembrie 1924 în Berința, până la sfârșitul anului 1925, lăsăm să urmeze unele părți din rapoartele comitetului despărțământului.

Nu putem să începem raportul general din acel an fără de a aminti că activitatea despărțământului în acest an de gestiune a fost tot așa de restrânsă ca în anul trecut. Cauzele sunt de căutat poate că pe mulți dintre cei ce și-au luat unele angajamente față de acest despărțământ, în această epocă de materialism, afacerile personale i-au împedat de a se interesa mai deaproape de scopurile nobile ale acestei instituții; iar alții fiind îngreunați peste măsură din partea oficiului, care îl poartă cu nouă îndatoriri, cu toate că au fost cuprinși de bunăvoință și dragoste față de acest așezământ cultural, n'au avut timpul necesar ca să poată mai mult lucra pe acest teren.

Insemnătatea și menirea acestei instituții este pe deplin recunoscută, prin urmare toți, cari simțim în sufletul nostru iubirea de neam și dând mâna, înfrățindu-ne și alungând vălul indiferentismului, să ne punem în serviciul acestei societăți culturale. Să lucrăm cu puteri reînnoite ca să ajungem la activitatea dela începutul înființării acestui despărțământ.

În fiecare comună de pe teritoriul despărțământului se află constituită câte o agentură și câte o bibliotecă, în total 19. Fiecare bibliotecă are câte 50 volume afară de C.-Mănăstur unde biblioteca agenturii are 60 volume, iar cea regională a despărțământului constă din 92 volume. Activitatea agenturilor a fost foarte restrânsă, n'au încasat nici chiar taxele de membru pe anul curent.

Comitetul cercual în decursul acestui an a ținut mai multe ședințe în cari a rezolvat agendele despărțământului. În ședința din 29 Apr. a. c. conform adresei Comitetului central Nr. 673/925 s'a hotărât ca z'ua memorabilă de 15 Maiu 1848 să se serbeze în toate comunele de pe teritoriul despărțământului, acest concluz aducându-se la cunoștința tuturor președinților agenturilor. În centrul despărțământului aceasta serbare s'a aranjat într'un mod impunător în piață pe lângă un program bogat, unde s'au ținut cuvântările: «*Adunarea de pe câmoul libertății din 1848 și revoluția Românilor*» prin Teodor Pașca, învățător, și «*Iubirea de neam și patrie*» prin dl Nicolae Avram, protopop, direct. desp. iar seara a fost retragere cu torțe. Agenturile Rușor și Vad de sub conducerea preotului Emil Dragomir la fel au serbat aceasta zi memorabilă, despre ce au raportat comitetului nostru. La fel ne-a raportat și agentura Cerneșiți despre aceasta serbare.

Din prilejul jubileului de 25 ani al dlui *Zaharie Bârsan* desp. i-a trimis o telegramă de felicitare.

Comitetul cercual a colaborat împreună cu cercurile culturale învățătoarești în ce privește ținerea de prelegeri populare. Pe întreg teritoriul despărțământului s'au ținut 17 prelegeri și anume: La 21 Decembrie 1924 în Vad «Ingrășarea pământului», prin Ioan Șovrea învăț., «Iubirea de patrie» prin preotul Pavel Picu, «Îmbrățișarea meseriilor» prin învăț. Teodor Bota; La 28 Decembrie 1924 în Brebeni învăț. Gheorghe Tarța «Foloasele școlii». În 22 Februarie 1925 «Prin ce mijloace s'ar putea ajuta economul ca să-și înmulțească veniturile sale» prin învăț. Teodor Bota în Cernesti. În Berința la 15 Martie 1925 «Revoluțiile române și cauzele lor» prin învăț. Gavril Hereș și «Obligatoritatea învățământului și cursurile de adulți» prin învăț. Grigoriu Roman; La 22 Martie 1925 în Trestie «Albina și foloasele lor» prin Grigorie Bârbos învăț. La 26 Aprilie 1925 în Cărbunar «Albinărit» prin învăț. Ioan Bârle. La 26 Aprilie 1925 în Fânață «Portul național» prin învăț. Elvira Gheție. La 17 Maiu 1925 în Cărpeneș «Îmbrățișați meseriile și neguțătoria» prin învăț. Grigoriu Roman. La 24 Maiu 1925 în Preluca-Veche «Pădurea și foloasele ei» prin Ioan Bârle învăț. «Combaterea credințelor deșarte» prin învăț. Grigoriu Roman, și «Cercetarea bisericii, prin învăț. Teodor Bota. La 16 August 1925 în Copalnic-Mănăstur «Tuberculoza și apărarea contra ei» prin Leon Prodan, student în medicină. La 25 Octombrie 1925 în Copalnic «Iubirea de bine» prin învăț. Grigoriu Roman și «Iubirea de școală» prin învăț. Teodor Bota.

Producțiuni teatrale s'au aranjat în Lăschia la 4 și 30 Ianuarie 1925 prin învăț. Elvira Gheție; în Fânață la 11 Ianuarie și 1 Februarie prin învăț. Ioan Danciu, în Ciocotiș la 15 Februarie prin învăț. Grigoriu Bârbos; în Copalnic-Mănăstur prin învăț. Elena Gheție; în Berința la 26 Aprilie prin învăț. Grigoriu Roman și în Copalnic-Mănăstur la 21 Aprilie și 3 Maiu 1925 prin învățătorul Teodor Pașca și Eleonora Iuga.

În 1 Noembrie 1925 s'a ținut *adunarea generală cercuală* a despărțământului în Copalnic-Mănăstur, reorganizându-se cu aceea ocaziune despărțământul în frunte cu părintele protopop Nicolae Avram, ca președinte. Dr. Gh. Urdea, fost subprefect, mare proprietar și vicepreședinte și următorii funcționari: T. Pașca, secretar și bibliotecar, Alexandru China, casier, Ioan Petrovan, controlor și Emil Dragomir, econom. La această adunare a ținut preotul Emil Dragomir din Rușor un *discurs* ascultat cu interes din partea celor prezenți despre: Baronul *Vasile Pop*, fost președinte al «Astrei». Tot în această adunare s'a hotărât, ca adunarea viitoare să se țină în comuna Făurești, iar «ca un mijloc de a îndemna spre o mai mare activitate» adu-

narea primește propunerea păr. E. Dragomir de a se aranja în vara anului 1926 o *expoziție* în C.-Mănăstur. Conform adresei Comitetului Central Nr. 2439/1925 comitetul desp., prin adresa sa Nr. 18/1925 a invitat toate cercurile culturale (agenturile) depărțământului, ca să serbeze *comemorarea zilei de 1 Decembrie 1918*. Această serbare s'a ținut cu deosebită solemnitate în toate comunele pe lângă programe bogate, cu vorbiri ocazionale, coruri școlare și recitări de poezii patriotice. S'au desfășurat de către despărțământ cele 20 exemplare «Calendarul «Asociațiunii» pe 1926, înaintându-se costul lor casieriei centrale în sumă de 240 Lei. *Starea averii* despărțământului la sfârșitul anului 1925 este de 2983 Lei, din care 465 Lei reprezintă fondul secției teatrale. Întréaga sumă este depusă la institutul «Răureana» din C. Mănăstur. Despărțământul mai dispune și de o scenă, în valoare de 1971 Lei.

37. Mureș (desp. central județ).

Pe lângă raportul despre activitatea publicată în raportul general către adunarea generală trecută, dl *Dr. Ioan Bozdog, profesor*, președ. al despărț. Mureș ni-a trimis și frumosul raport următor:

Dela reorganizarea despărțământului nostru, adecă dela 24 Maiu 1925, n'am mai avut norocul să pot întruni pe toți membri și proprietari despărțământului în adunare decât o singură dată, în luna Octomvrie, când președintele nostru, dl V. Goldiș a trecut prin acest oraș, interesându-se de mersul treburilor și dând îndrumări pentru bunul mers al adunării și indicând punctele de program ale comitetului central.

Dacă n'am putut să ținem adunări aici, în schimb ne-am nuzit să lucrăm conform scopului urmărit de societatea noastră și să punem în mișcare pe toți, cari au dragoste și sunt dispuși la jertfă pentru luminarea și înaintarea poporului român.

Suntem conștii cu toții de rolul covârșitor ce-l are «Astra» în toate ținuturile locuite de români, dar, mai ales aici, în acest colț al românismului atât de greu încercat și atât de meșteșugit desnaționalizat în cursul ultimilor 4 decenii. Astăzi, când raporturile sociale și personale între intelectualii români dela orașe sunt din zi în zi mai otrăvite și mai slăbite, nicăiri nu se simt mai dureros efectele valurilor politicianismului ca în acest ținut numit după stările de fapt săcuiesc, dar care după stările de drept e un leagăn străvechiu al românismului.

Incepând din marginele orașului, unde trăiesc sute de familii vechi românești, al căror glas a amuțit și a căror port s'a pierdut, până la capătul văii Nirajului, și până jos spre valea Târnavei, unde se extinde despărțământul nostru sunt nenumărate familii și gospodării românești pierdute încă pentru noi. Tot

aşa e şi pe Valea Mureşului în sus şi în jos, dela oraş, cum şi spre marginile Câmpiei, alterate şi ea de-a binelea.

I. Despărţământul nostru, care anul trecut se extindea pe mai mult ca $\frac{2}{3}$ din teritoriul judeţului, căci aveam toată Câmpia, Valea Mureşului dela Reghin în jos, Valea Niraşului şi a celorlalte văi cu peste 100 comune, *am reuşit să-l descentralizăm* şi să dăm unele părţi din el altor oameni de bine şi apostoli ai muncii culturale, cari luptă şi ei cu acelaş devotament şi căldură ca şi alte despărţăminte.

S'a organizat adecă din nou despărţământul Band, sub conducerea harnicului protopop Em. Tătar, având vre-o 19—21 comune şi desp. Răciu, sub conducerea inimosului şi încercatului preşedinte Nic. Vulcu, fost timp îndelungat preşedintele desp. Tg. Murăş.

Despărţământul nostru are în total 85 comune, extinzându-se şi astăzi peste 4 plase, ceea ce face imposibilă cutreerarea de câte 2 ori pe an a tuturor comunelor. Vom face tot posibilul însă ca la *Miercurea Niraj*, având deja promisiunea preoţilor şi învăţătorilor de acolo să înfiinţăm până la anul nou un despărţământ. Astfel desp. nostru ar rămâne numai cu două plase, căci plasa «Eremitul» — durere — deşi are mulţi români desnaţionalizaţi, cere timp până va putea fi organizată.

II. Cercuri culturale (Agenturi) încă nu putem menţiona decât doară la Tirimia mare, Voiniceni, Bădeşti, Remetea, Sf. Gheorghe şi Sf. Ana, Mureşeni şi Ungheni, din motivul că în acest an a trebuit să facem cunoscută societatea şi scopul, dar la anul va urma sistemizarea muncii începute.

III. Numărul bibliotecilor noastre populare a crescut în chip îmbucurător, înfiinţându-se în comunele Şincai, Iuda, apoi la liceul Papiu Ilarian, Unirea, Şcoala sup. de comerţ, Şcoala normală de băieţi şi şcoala de arte şi meserii, în sfârşit una la Cercul Reuniunii Meseriaşilor şi la Inchisoarea locală.

Am adunat spre acest scop circa 2000 cărţi dela Casa Şcoalelor, Centrala Cooperativelor, Ambulatorul Policlinic din Tg. Murăş, Librăria Ardealul şi dl Iosif Bucur, apoi dela fraţii Lucian Şerban şi Sabin Cioranu, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu. Tuturor marinimoşilor donatori le exprimăm şi pe această cale cele mai vii şi simţite mulţumiri. Avem încă 14 biblioteci populare clasate şi aranjate cari vor fi distribuite la toamnă. Inventarul în dublu şi clasarea bibliotecilor e o inovaţie introdusă, care ne îndreptăţeşte la cele mai frumoase speranţe. Atât noile cât şi vechile biblioteci, au avut cetitori în număr frumos, după rapoartele ce le avem.

IV. Prelegeri populare s'au ţinut în următoarele locuri şi de către următorii domni:

21 Sept. în Râciu ; La 27 Sept. în Voiniceni : Dr. I. Bozdog : Problemele Astei în trecut și viitor ; Dr. Lechințan : Primejdia boalelor venerice și combaterea lor ; Traian Popa : Viața lui Gh. Șincai ; Producție teatrală și dansuri cu elevii liceului din T. Mureș ; Dr. I. Bozdog, conferință despre Rostul învățaturii și meseriilor ; Tr. Popa : G. Șincai ; 4 Octomvrie în Herghelia : L. Cioran : Cooperația aiurea și la noi ; Dr. Ursace : Primejdia boalelor venerice și combaterea lor ; Gr. Ciorța : Originea neamului român. 4 Octomvrie : Cenaș : Cei de sus și aceleași subiecte. 4 Octomvrie : Brădești : Dr. I. Bozdog : Povestea neamului ; C. Cionca : Scopul reformei agrare ; Dr. V. Suciu : Despre lege. 11 Octomvrie : Bolintineni : Dr. I. Bozdog : Frumsețea limbei, datinelor și portului românesc ; Nicolae Suciu : Istoria poporului nostru. 11 Octomvrie : Varța : Traian Popa : Inceputul neamului românesc ; Vl. Mavrodineanu : Rosturile Astei ; Dr. Chirileanu : Primejdia boalelor venerice și combaterea lor. 11 Octomvrie : Laureni : Cei de sus, aceleași conferințe. 11 Octomvrie : Sântioana : Ing. C. Popescu : Indrumarea elementului rom. spre industrie, comerț și meserii ; L. Cioranu : Organizarea economică a satelor prin cooperație. 11 Octomvrie : Șard și Moșun : L. Cioranu : Organizarea economică a satelor prin cooperație ; Dr. Lechințan : Primejdia boalelor venerice și combaterea lor. 25 Octomvrie : La desvelirea plăcii comemorative alui G. Șincai în Șincaiu : Dr. Bozdog : Combat. analfabetismului prin școală ; Dr. V. Roman : Cooperația ; Tr. Popa : Viața și opera lui Gh. Șincai. 1 Noemvrie : Sf. Gheorghe : Inaugurarea pietrii fund. pentru școală : Dr. I. Bozdog : Cauzele desnaționalizării ținutului și N. Suciu : Importanța școlilor primare. 1 Noemvrie Chinar : L. Cioranu : Organizarea economică a satelor prin cooperație ; Dr. Lechințan : Primejdia boalelor venerice și combaterea lor. 8 Nov. : Chinar : La inaugurarea școlii : Dr. I. Bozdog : Importanța școlii din punct de vedere național ; Ier. Puia : Importanța morală a școalelor. 15 Nov. : Tîrîmia Mare : Dr. I. Bozdog : Foloasele școlii, industriei și comerțului ; Ing. N. Popescu : Insemnătatea și menirea camerelor agricole ; Dr. Lechințan : Plăgile sociale ale alcoolului, tuberculozei și boalelor venerice. 15 Nov. : Maiad : Ier. Puia : Importanța școlii de stat ca mijloc de întărire a elem. cultului rom. ; G. Tărnăvean : Frumsețea limbii materne și foloasele școlii ; L. Maior : Importanța jertfelor pentru școală. 16 Nov. : Tg. Mureș : V. Ghidionescu, prof. univ. : Unificarea elementelor culturii rom. 22 Nov. : Ivănești : C. Drăgan : Originea neamului rom. ; A. Dăngorozi : Tovărășiile sătești ; Dr. Chirileanu : Tuberculoza și mijloacele de apărare ; 29 Nov. : Band : (reorganizarea desp.) Dr. I. Bozdog : Rosturile Astei pentru viitor ; L. Cioranu : Cooperația sătească. 29 Nov. : Ungheni : Prof. Gr. Ciorța : Din trecutul neamului ; Dr. Lechințan : Alcolism, tuberculoză, boli venerice. 1 Dec. Serbarea zilei cu un

bogat program artistic. Vorbește prof. Gr. Ciortea. 1 Dec. Tr. Popa la Mureșeni. 1 Dec. Dr. I. Bozdog: Nazna Micești. S'a comemorat această zi în toate comunele despărțământului, în urma unei cereri circulare a noastre și a revizorului școlar. 7. Dec. Tg. Murăș (Ext. Univ.) Democrația.

Tot la inițiativa societății noastre și în special datorită zelului dlui secretar Cioran s'a dat *atenție deosebită și organizărilor economice*; înființându-se 3 bănci populare în județ și anume la Solovăstru, Iuda și Banca Meseriașilor români din T.-Mureș, figurând între fondatorii acestei din urmă și desp. nostru.

V. *Cursurile pentru onalfabeți* impuse de Revizoratul școlar au fost sprijinite și încurajate și de noi, dar n'am avut posibilitatea fizică să ne ocupăm mai intensiv și de această chestiune la sate. În schimb am deschis un *curs de limba română pentru meseriașii rom. desnaționalizați*, în palatul camerei de comerț, care a durat 6 luni sub conducerea dlui prof. Gr. Ciortea, pe care l-am onorat cu câte 1000 lei lunar. Un alt *curs pentru adulții desnaționalizați* am ținut la Remetea, prin dl înv. Teodoru. Aici s'a făcut și un început de *Casă națională*.

VI. *Averea desp.* nostru e mult superioară celei din trecut. S'au încasat restanțele aproape în întregime, așa că membrii sunt la rând cu cotizațiile.

VII. Despărțământul nostru a solicitat dela început și a colaborat frățeste cu Soc. tinerimii române, Asoc. prof. secundari (până la un timp), cu Revizoratul școlar, Cercurile Culturale ale învățătorilor și cu Extensiunea univ. din Cluj.

Ținem să mulțumim din adâncul sufletului nostru pentru prețiosul ajutor ce ni l-a dat în special dl Dr. Em. Dandea, fostul primar al orașului, care ne-a pus la dispoziție trăsuri gratuit și alte înlesniri, apoi dlui sub-prefect P. Roșca, pentru servicii similare. Mulțumim cercurilor învățătoresci pentru atențiunea și colaborarea frățescă, tot așa și Soc. Tinerimii române. Pentru anul viitor vom continua și duce cu un pas înainte destinele desp., sprijiniți de bunăvoința și ajutorul întreg și neprețuit al tuturor membrilor despărțământului.

38. Nocrich (jud. Sibiu).

Raportul despre activitatea desp. s'a publicat în anul 1925. Din activitatea desp. în lunile Sept.—Dec. 1925, conform dării de seamă a dlui președinte *Ioan Alexandru*, adm. protopopeșc, notăm următoarele: Dl Dr. Ilcuș, medic în Nocrich, a ținut conferințe în Ilimbav și Țichindeal: Despre îngrijirea copiilor mici. Cercurile religioase ale preoților și Cercurile culturale ale învățătorilor din plasa Nocrich au colaborat cu desp. «Asociațiunii» în comunele Nocrich, Săsăuș și Țichindeal.

Starea de avere a desp. la sfârșitul anului 1925: Lei 258 în număr, Lei 751·33 depunere la banca «Speranța» din Hosman și Lei 114·80 la banca «Cordiana» din Fofeldea.

39. Oașiu (jud. Satu mare).

Este compus din comunele plasei cu acelaș nume. În toate comunele acestui despărțământ se află câte un cerc cultural (agentură). Desp. a ținut o adunare, în care s'a vorbit despre băncile populare, despre cooperative, despre casele naționale și în contra alcoolismului. Președintele desp., dl protopop *Gavril Sabo*, a decedat.

40. Odorheiu, desp. central județean (jud. Odorheiu).

Singurul județ în care «Asociațiunea» sub dominațiunea străină și mașteră pentru noi a trecutului n'a putut pătrunde și a avut nici o organizație, a fost județul Odorheiu. Aici elementul românesc, înainte vremuri numeros, fiind în cursul timpului înstrăinat și desnaționalizat în mod forțat, era pe cale să dispară. Imprejurările noi, favorabile în România întregită, au făcut posibilă, ba au impus chiar extinderea «Astrei» și în aceste părți expuse. Inceputul s'a făcut în orașelului Cristur, sediul plasei cu acelaș nume. Inițiativa s'a luat din partea bunului român, dlui pretor Ioan Lie. După ce prin stăruințele laudabile depuse de d-sa, s'a pregătit terenul cu concursul prețios al mănunchiului de intelectuali români din Cristur și jur, conștii de datorințele ce le au față de neam, s'a organizat despărțământul Cristur al «Astrei» în adunarea ținută sub conducerea conferențiarului nostru propagandist la 21 Maiu 1925. Din prilejul organizării acestui așezământ cultural, s'au aranjat înălțătoare manifestațiuni culturale-artistice, cari au stors și admirația cetățenilor de altă naționalitate, veniți în număr mare la aceste serbări.

La câteva luni de zile după organizarea acestui despărțământ, a luat ființă și despărțământul central județean Odorheiu. Inițiativa pentru înființarea acestui despărțământ revine părintelui Ioan Popa, care, bazat pe însuflețirea și munca tinerimei române din Odorheiu, având concursul binevoitor al autorităților noastre, precum și dragostea de cauză și interesul intelectualilor români din Odorheiu și jur, a pregătit terenul, înscriind și mai mulți membri. Astfel prin stăruințele tuturor oamenilor de bine s'a organizat despărțământul central județean Odorheiu la 6 Decembrie 1925, într'o frumoasă adunare, ținută la prefectura județului, alegându-se părintele protopop *Iullu Laslo* de președinte, dl sub-revizor *Adrian Mărginean*, de vice-președinte, dl judecător *Mih. Constantinescu* de

secretar, precum ceilalți și funcționari și membri în comitet, conform regulamentului.

Tot în această adunare s'a întemeiat fondul Casei Naționale din Odorheiu, din venitul producției aranjată de tinerimea română de acolo, în preșeara adunării. Beneficiul curat al producției în sumă de Lei 7,358 a fost depus la banca «Cetatea» din localitate, ca bază a fondului pentru Casa Națională, care are deja asigurat în cadrele și prin organele înțeleghătoare ale Reformei agrare din acest județ, și un teren intravilan la loc potrivit, în centrul orașului Odorheiu.

Cu mulțumire sufletească constatăm, că prin stăruințele depuse pentru gruparea la un loc pe teren cultural a românilor din Odorheiu și jur, prin însuflețirea și dragostea cu care a fost îmbrățișată și realizată însemnata chestiune a organizării despărțământului central județean Odorheiu, s'a pus bază unui așezământ solid în cadrele «Astrei», împlinindu-se astfel o veche dorință a ei; iar felul cum s'a ales noul comitet din cei mai de seamă intelectuali români din Odorheiu, este, credem, o garanță, că noua instituție, atât de necesară în situația dată, va fi un așezământ folositor în vremurile mari, cu grea răspundere în fața viitorului și în împrejurările excepționale ale vieții rom. din aceste părți.

După aceste constatări pline de nădejde pentru activitatea despărțământului, cu bucurie amintim și la acest loc, că pe lângă partea aceasta oficială a organizării despărțământului, partea artistică-culturală a manifestării vieții noastre cu această ocaziune a fost la înălțime și merită toată lauda și recunoștința noastră. Ne împlinim o deosebit de plăcută datorință, când scoatem în evidență și aici producțiunea artistică-culturală aranjată cu multă dragoste, zel și pricepere, de către însuflețita tinerime română din Odorheiu. Această tinerime, pregătindu-se temeinic sub conducerea dlui judecător M. Constantinescu, a dat în seara de 5 Dec. 1925 o reprezentație teatrală foarte reușită, jucându-se piesa genialului nostru Caragiale «O scrisoare pierdută», interpretată cu mult talent artistic, încât a impus și numărului public minoritar, care a fost de față la producțiune. Reprezentației i-a premers conferența dlui I. Neagoe, despre rolul «Astrei», care a fost ascultată cu vie atențiune, făcând o impresie bună și fiind apreciată chiar și din partea asistenței de alte naționalități. Frumoasa serbare a fost un eveniment cultural artistic de seamă în acest oraș, formând un început îmbucurător și înscriind o pagină luminoasă în cronică nizuințelor noastre culturale din acest ținut, care va vesti hărnicia și vrednicia tinerimei însuflețite în frunte cu destoiniciei conducători, precum și a publicului nostru din această localitate. Totodată cu mulțumire sufletească amintim și loiala înțe-

legere a locuitorilor minoritari din Odorheiu, prezenți la serbare, față de manifestațiunile noastre culturale și artistice, despre ce au dat dovadă prin participare în număr mare la această serbare a sufletului românesc. Aici au avut și prilejul de a se putea orienta asupra rolului înalt al «Astrei» și asupra muncii culturale folositoare și alese, dezvoltate de această instituție, care contribuie la crearea de raporturi normale atât de dorite și necesare pentru asigurarea unei conviețuiri pacifice, prietenești, chiar între toți locuitorii acestei țări.

41. Panciu (jud. Putna).

De *Dr. Antochi Panciu*, raportează că în adunarea ținută la 20 Septembrie 1925, a pus bazele Societății «Astra» cu denumirea «*Despărțământul Astra Panciu*» pentru tot județul Putna.

A înființat și 2 cercuri culturale ale «Astrei» în Panciu și Crucea de jos, cu cătunele Dumbrava și Satul nou.

42. Reghin (jud. Mureș).

În sediul acestui desp. s'a ținut adunarea generală a «Astrei» la 29—30 August 1925. Atunci s'au împlinit 50 de ani de la moartea Baronului Ladislau Pop, al doilea președinte al «Asociațiunii», ale cărui oseminte sunt așezate în cripta de lângă biserica marelui Petru Maior din Reghin. Despărțământul a aranjat cu această ocaziune înălțătoare serbări, spre mulțumirea numeroșilor oaspeți.

Despărțământul constă din 62 comune, având 52 cercuri culturale (agenturi). Extinzându-se desp. asupra mai multor plăși, în baza statutelor urmează să se înființeze mai multe despărțăminte în interesul intensificării propagandei culturale. *Bibliotecile populare* sunt în toate comunele, fiind bine cercetate în cursul lunilor de iarnă, mulțumită harnicilor învățători, cari s'au nuzuit a produce o circulație a cărților prin comune. Conducerea desp. a publicat concurs pentru cursuri de analfabeți. În urma acestui concurs s'au cerut 50 abecedare pentru adulți și s'au ținut cursuri în toate comunele. Pentru premiare au fost propuși domnii învățători: Alexandru Roman din comuna Apalină, Ioan Batea, diriginte în comuna Gurghiu, Gh. Uilăcan în com. Hodac și Ioan Pop din com. Sânmihai, cari au ținut examenul prescris și au arătat frumoase rezultate, distingându-se și prin activitate frumoasă culturală.

Comitetul desp. s'a nuzuit a face o serioasă propagandă culturală, străbătând și în anul acesta cu mult zel comunele necercetate încă. Se aduce mulțumită și pe această cale harnicilor conferențieri, cari în sufletele lor încălzite de dragostea de neam au simțit datoria să alerge pe sate și să împărtășească

pe locuitorii dornici de lumină cu schintei rupte din flacăra sufletului lor. Cu bucurie amintim, că cu deplasările nu s'a spusat nimic, având conferențiarilor la dispoziție gratuit trăsura președintelui desp., dl Dr. Eugen Nicoară, medic, care faptă vrednică de urmat merită toată lauda și poartă în sine răsplata pentru generosul și înțelegătorul președinte al despărțământului.

S'au serbat zilele de 10 Maiu și 1 Dec. aproape în toate comunele cu fastul cuvenit. Comitetul a organizat pentru intelectualii din Reghin două conferențe cu concursul «Extensiunii Universitare» din Cluj, anume: la 1 Dec. a vorbit dl președinte prof. V. Bărbat: Unde începe viitorul neamului și la 20 Dec. dl prof. Gh. Botez: Despre protecția copiilor.

La sate s'au ținut următoarele conferențe, înscriindu-se și membri.

I. În ziua de 8 Noemvrie c. în comuna Deleni s'au ținut următoarele conferențe: 1. Dr. Nicoară, Cum putem fi cu adevărat urmașii Romanilor; 2. Dr. E. Popa, Rostul «Astrei», în viitorul neamului; 3. Dr. I. Luca, Combaterea alcoolismului. S'a donat o bibliotecă populară, s'au făcut 10 abonați pentru biblioteca populară a «Astrei» (s'a încasat taxa abonamentului à Lei 50) s'au înscris patru membri ordinari.

II. La 15 Nov. în comuna Deda-Bistra, conf. Dr. Nicoară: Rostul Astrei în îndrumarea sanitară a neamului. 2. Hondrilă, înv., Combaterea dătinilor rele dela sate; 3. Borșian, subrevizor, Sărbătorile noastre și calendarul nou. S'a donat o bibliotecă. S'au făcut și încasat 10 abonamente pentru biblioteca populară. S'au înscris 15 membri ajutători.

III. La 15 Noemvrie în comuna Breaza. Conferențele: Branea Gavril, preot, Arta și foloasele stupăritului. Roman Alex. învățător: Rostul școlii.

IV. La 22 Noemvrie în comuna Pietriș. Conferențele: 1. Dr. Nicoară, Cum putem să păstrăm sănătatea și să ne ferim de boale molipsitoare; 2. Dr. E. Popa: Ce a făcut și ce are să facă «Astra»; 3. Dr. Al. Ceușianu: Drepturi și îndatoriri; 4. I. Suci: Urmările beției. S'a donat o bibliotecă. S'au înscris 6 membri ajutători. S'au încasat 6 abonamente pentru Biblioteca populară.

V. La 22 Noemvrie în comuna Ibănești-Pădure. Conferențele: 1. T. Nicoară, inginer silvic, Foloasele materiale și imateriale ale pădurilor; 2. Popoviciu, înv. Disciplina în viață; 3. Cătarig, subrevizor, Îndrumări spre școală. S'au înscris 2 membri ajutători și s'au încasat două abonamente pentru Biblioteca populară.

VI. La 22 Noemvrie în comuna Filpișul-mare. 1. Alexandru Roman, Îndrumări bune. 2. A. Șiara, Industria casnică și portul național; 3. N. Agoston, Combaterea vrăjitoriilor la sate.

VII. La 29 Noemvrie în comuna Voivodeni. Conf. I. Toncean, Combaterea beției; 2. Dr. Nicoară, Indrumări pentru sănătate. S'a donat o Bibliotecă poporală. S'au încasat 2 abonamente pentru Biblioteca poporală și s'au înscris 9 membri ajutători. 6 Decemvrie. În comuna Apalină s'a ținut serbare poporală cu cercul cultural înv. XVIII. 1. Invăț. Buhăceanu vorbește despre credința națională; 2. Invăț. Roman despre rostul cercurilor culturale; 3. Dr. Nicoară E. din partea despărțământului vorbește despre mijloacele de a fi fericiți în România. S'au făcut 6 abonamente la Biblioteca poporală. S'au înscris 11 membri ajutători. S'au trimis 10 abecedare pentru adulți. 6. Decemvrie Căcuciu. 1. Preotul V. Nicoară, în calitate de delegat al «Astrei», despre viciurile noastre; 2. Invăț. Cioloca, despre bogățiile și frumusețile țării noastre; 3. Invățătorul I. Pop: Sfaturi economice. S'au înscris 10 membri ajutători. 13 Decemvrie Ier-nuteni: 1. I. Suciu, profesor: Educația copiilor; 2. Dr. E. Popa; «Astra» și rosturile ei; 3. G. Branea, preot: Stupăritul; 4. Butnar, învăț. Alcoolismul și alte viciuri. S'au înscris 7 membri ajutători. 13 Decemvrie Sf. Mihai. 1. I. Suciu, învăț. Despre școală; 2. Grama, preot: Patimele rele; 3. Vicol, învăț. Alcoolismul și urmările lui. S'au înscris 10 membri ajutători și s'au trimis 10 Abecedare pentru adulți. 13 Decemvrie Adrian: 1. D. Mărin, inginer silvic, delegat al Desp. «Astrei», despre sfaturi de gospodărie; I. Batea, învăț.: Foloasele stupăritului; Roman, învăț., Alcoolism. S'au înscris 10 membri ajutători. 20 Decemvrie. Extensiunea Universitară la Reghin. Dl prof. Botez despre protecția tinerelor generații. S'a înscris un membru pe viață.

Desp. a colaborat cu cercurile culturale învățătoresți, preoțești, cu Soc. meseriașilor, Reuniunea femeilor, Liceul de băieți din loc. Comitetul a abonat 39 «Biblioteci populare» pentru săteni și rev. «Transilvania». În desp. sunt 3 bănci populare și 32 cooperative. Starea averii desp. în casă 310 Lei, iar depuși Lei 27,514 bani 59.

43. Râciu (jud. Murăș).

A fost reorganizat în ziua de 25 Oct. 1925 de către dl *Dr. Ion Bozdog*, președ. desp. centr. jud. Murăș, alegându-se un nou comitet al desp. în frunte cu dl *Nicolae Vulcu*, proprietar, ca președinte.

Adunarea s'a ținut cu prilejul serbării organizate în comuna *Șincal* de Soc. *Tinerimei române*, care a ridicat în mijlocul comunei, pe cheltuiala societății o peatră comemorativă cu o placă de marmoră. Cadrele desvălirii au fost vrednice de marele bărbat.

S'a oficiat serviciul divin și parastasul pentru sufletul lui *Oh. Șincal* de către 10 preoți, în prezența reprezentanților au-

torităților civile și militare. La orele 11 asistența întreagă cu numeroase delegațiuni țărănești din satele vecine și câteva societăți culturale au ieșit la locul unde era ridicată peatra comemorativă. Aici s'a făcut sfințirea apei și a monumentului, după care s'au rostit 9 cuvântări, între cari una și de delegatul «Astrei», dl Traian Pop, profesor.

La orele 3 după masă s'a ținut o adunare poporală, participând câteva sute de țărani. Desp. Murăș a ținut 3 *prelegeri populare* prin dnii: T. Blaj, Dr. I. Bozdog și Dr. V. Roman. S'a augmentat biblioteca poporală întemeiată de «Astra» cu 120 volume noi, dându-i-se numele de biblioteca Gh. Șincai.

La orele 5 s'a ținut adunarea de organizare a desp. *Răclu*.

44. Rupeni (Cohalm, jud. Târnava-Mare).

Dl protopop *Emilian Stoica*, președintele desp., ne raportează că pe lângă activitatea până la August 1925, s'a dezvoltat și în timpul dela Sept. până la 31 Decembrie anul trecut o activitate culturală în cadrele despărț. Asociațiunii. Anume s'au ținut următoarele prelegeri:

Cohalm, 8 Noembrie, «Astra» și Casa Culturală: E. Stoica protopop, Cohalm, 400 asc.; Schimbarea Calendarului, C. Niculescu, dir. gimn; 1 Decembrie: Insemnătatea zilei, C. Niculescu, 500 asc.; Despre hrana plugarului, C. Niculescu; Istoricul Agriculturii, S. Chiculiță, agronom; Cața, 1 Decembrie. Ce este Asociațiunea, P. Pintea, preot, Cața, 200 asc.; Cobor, Octombrie, Frumusețile și bogățiile țării noastre, G. Pică, inv. Lovnic 250 asc.; Greșala ce o facem părăsind țara, D. Calefariu, inv., Crihalma; Ticusul-nou, Noembrie: Despre beție, D. Calefariu, 300 asc.; Relele împreunate cu lenea și luxul, Gh. Bucur; Ticusul-vechiu, Noembrie: Cât timp pierde omul iarna în nelucrare, Gh. Bucur 250 asc.; Rolul muncii în dezvoltarea materială și intelectuală a plugarului, D. Calefariu, inv. Crihalma; Crihalma, 1 Decembrie: Tendința spre unire ce a avut poporul român; D. Calefariu, 300 asc.; Archita, 8 Septembrie: Administrația comunală, Gh. Horea, notar, Archita, 250 asc.; Respectul legilor bisericesti și ale statului, Ilie Ciulei, preot Archita; Archita, Octombrie 21: Curățenia și sănătatea, Dr. Cobhon, medic, 300 asc.; Credința ta te-a mântuit, Ilie Ciulei, preot, Archita; Archita 21 Noembrie: Insemnătatea școlii, I. Suci, inv., Archita, 250 asc.; Archita, 1 Decembrie: Din trecutul neamului nostru, I. Suci, 250 asc.; Portul românesc, Dr. Cobhon, medic; Văleni, 15 Noembrie: Pământul și îngrășarea lui, Ioan Drăghiciu, preot 300 asc.; 1 Decembrie; Ziua de 1 Decembrie, Ioan Drăghiciu, 300 ascultători.

Conferențe și serate artistice în Cohalm, 25 Decembrie: Teatru aranjat de Societatea de ajutor Prințul-Mihaiu, 400 asc.;

Lei 5000 încasări; 26 Decembrie, Conferință despre bolile venerice: Cercul studențesc, Târnava-mare, 500 asc.; Lei 600 încasări.

Referitor la prelegerile și conferințele ținute în toamna și iarna anului trecut ni se comunică că aceste au fost cu mult mai numeroase decât cele arătate în raport, astfel, de pildă, în fiecare comună s'a serbat în mod demn prin producțiuni școlare și conferințe despre însemnătatea zilei ziua de 1 Decembrie. Apoi preoții și învățătorii în cadrele organizațiilor lor profesionale au ținut prelegeri numeroase și au dat serbări cu elevii și cu tinerimea în serbătorile Crăciunului. Cu toată stăruința depusă din partea noastră însă numai puțini ne-au făcut rapoarte despre această activitate culturală.

Biblioteci de ale «Astrei» nu se află în nici o comună, în cele mai multe însă sunt biblioteci parohiale și în toate bogate biblioteci școlare, datorite în 1921 de Ministerul Cultelor.

Casa națională, proprietatea bisericilor, se află în comunele: Augustin, Cața, Cohalm, Drăușeni, Jibert, Merchiașa, Văleni, toate cu câte 2 camere, afară de Cohalm cu 3 camere, în cari iarna se adună cetitorii odată pe săptămână. În cele mai multe comune de pe teritoriul despărțământului s'au acordat prin reforma agrară *teren pentru Casele naționale*, care însă s'a pus sub controlul și folosul oficiului național de educație fizică.

De încheiere se observă că pentru a împintena pe intelectualii din județ la o activitate culturală sistematică și pentru a coordona această muncă pe teritoriul întregului județ, precum și pentru susținerea unei corespondențe continue cu toți frunțașii din județ, se simte absolută necesitate de instituirea cel puțin a unui funcționar retribuit.

Averea desp. la sfârșitul anului 1925: Lei 3,568.—.

45. Săcele (jud. Brașov).

Numărul comunelor din acest desp. este 7, cu tot atâtea biblioteci și anume; Satulung Sf. Adormire, biblioteci cu 2200 cărți și 450 cetitori, Satulung Sf. Arhangheli cu 2300 cărți și 400 cetitori, Cernatu cu 400 cărți și 100 cetitori, Turcheș, cu 400 cărți și 100 cetitori, Baciuc cu 500 cărți și 200 cetitori, Tărlungeni, cu 300 cărți și 60 cetitori și Purcăreni, cu 300 cărți și 100 cetitori.

Cercurile culturale grupate în jurul Caselor de citire au dezvoltat o frumoasă activitate culturală prin conferințe, producțiuni, dar mai ales prin stăruințele de a deprinde poporul să citească cât mai mult. Casele de citire sunt deschise în Dumineci și sărbători și sunt bine cercetate de locuitorii, cari citesc reviste, ziare și se aprovizionează cu cărți pe întreaga

săptămână. În Duminecile postului Nașterii Domnului s'au ținut 3 șezători culturale în Satulung și anume: la 22 Nov. a vorbit pr. Z. Popovici despre: «Evanghelia și viața creștinilor», cetin-du-se și diferite bucăți religioase, cu 140 ascultători, la 29 No-emvrie a vorbit dl prof. Gh. Popa, din Brașov, tratând părți însemnate din Istoria Românilor, 170 ascultători; la 1 Decem-vrie pâr. Z. Popovici a arătat însemnătatea zilei de 1 Dec. 1918; iar dl prof. Gh. Popa a continuat subiectul său din Istoria Românilor; elevii de școală au cântat în cor și au de-clamat; ascultători 220. Ziua de 1 Decemvrie s'a serbat în toate comunele desp. cu vorbiri, cor și declamări. La sărbătorile Nașterea Domnului, Anul nou și Botez de asemenea s'au aranjat serbări cu producțiuni teatrale și coruri, având succes moral și material. În cadrele reformei agrare s'a dat teren pentru Casă Națională în Satulung și se stăruiește pentru ridi-carea unei Case Naționale a Săcelelor.

Preot *Zenovie Popovici*, președ. desp.

46. Sălaj (desp. central județean).

În baza statutelor modificate, desp. din plasa centrală a ju-dețului se numește desp. central județean, poartă numele ju-dețului și are sediul totdeauna la sediul județului. Astfel desp. Zălau poartă pe viitor numele de *Sălaj*.

Raportul înaintat de dl *Dr. Nicodim Cristea*, președintele desp., este următorul:

Deoarece în raportul nostru Nr. 13/1925, înaintat Comi-tetului central al «Astrei» în 8 Iulie 1925 am arătat pe larg, pe lângă activitatea desfășurată de despărțământul Zălau în anul 1924 și pe acea desfășurată în anul 1925 (până la Incep-putul luni Iulie), de data aceasta, conform regulamentului, rap-ortăm numai cecece s'a făcut în a II-a jumătate a anului trecut, ca astfel în raportul anului 1926 să se poată arăta roadele muncii noastre de pe un an complet. Putem afirma anti-ci-pativ, că odată trecute frământările, cari au reținut atâta lume dela munca constructivă, despărțământul nostru își va face datoria și în viitor cu acelaș zel și devotament, ca și în trecut, întru trezirea la viață a tuturor despărțămintelor din județ, ca astfel, în frățească colaborare, să se ajungă cât mai grabnic scopul ce-l urmărește cu atâta stăruință vechia și nobila noastră instituțiune «Astra».

1. Numărul comunelor aparținătoare despărțământului Sălaj este de 28, precum urmează: 1. Aghireș, 2. Agrij, 3. Badon, 4. Bodia, 5. Bogdana, 6. Bozna, 7. Bucium, 8. Ciu-mârna, 9. Gârceiu, 10. Hereclean, 11. Poptelec, 12. Păușa, 13. Treznea, 14. Țigani, 15. Unguraș, 16. Zălau, 17. Brebi, 18. Bocșa, 19. Curitău, 20. Dobrin, 21. Fetindia, 22. Mirșid, 23.

Molgrad, 24. Răstoil, 25. Sângeorz, 26. Vașcapaua, 27. Sighet, 28. Chieșd.

2. În toate aceste comune despărțământul nostru își are cercul cultural (agentură) cu biblioteca sa, cari sunt conduse de comitetele locale, conform statutelor. Activitatea lor a fost arătată în raportul trecut. Numărul volumelor la nici o bibliotecă nu s'a sporit în afară de ultimele două. În general se constată puțin interes față de carte, poporul neînțelegând încă deajuns rostul ei. Cu toate acestea s'au făcut mari eforturi, atât de conferențiarilor noștri, cât și de învățătorii prin cercurile lor culturale pentru deșteptarea gustului față de lectură, ca astfel țărănul nostru prin carte să se cultive și să se lumineze. Cert e, că pe acest teren rămâne încă mult de făcut.

3. Cursurile de analfabeți s'au ținut pretutindea, conform dispozițiilor ministerului instrucțiunii. După rapoartele înaintate nouă se constată, în general, un rezultat mijlociu, iar în unele comune chiar satisfăcător, ca de ex. în comuna Țigani.

4. Conferențe și sărbători culturale.

Un eveniment rar, care iese din cadrele serbărilor obișnuite a fost manifestația culturală, aranjată de către Ateneul Popular Tătărași, în ziua de 28 August, în orașul Zălau și la mormântul marelui român Simeon Bărnuțiu, fiu al Sălajului.

Pentru a scoate în evidență solemnitatea și însemnătatea acestei vizite făcute de frații noștri moldoveni, dăm cuvântul prețioasei gazete «Cultura Poporului», în care dl Cornel Meza prezintă felul, cum au decurs aceste frumoase serbări, atât la Zălau, cât și la Bocșa română: Sosim la ora 10 și ceva în sunetul muzicii militare a Regimentului 7 Vânători de munte. Acelaș decor ca pretutindeni și aceeaș afluență de persoane, cu toată ploaia, ee strica farmecul călătoriei. O studentă din Cluj, d-ra Cozma, oferă în numele studenților locali, o splendidă jerbă de flori președintelui nostru dl Ifrim. Câteva cuvinte de bună venire schimbate în sala de recepție a gării, unde a vorbit primarul orașului, dl Nicodim Cristea, șef cultural al orașului Zălau, fiind și director al despărțământului local al «Astrei». Răspunde din partea noastră dl Ifrim. Mai în trăsuri și automobile, mai pe jos, după cum obișnuiau bărbații, pornim către sala Prefecturii, unde era aranjată recepția și a treia șezătoare artistică-culturală. Iau cuvântul d-nii Victor Pop, directorul școlii normale și profesorul C. Stamboliu, care tratează subiectul: «Ce leagă pe ieșeni de amintirea marelui Simeon Bărnuțiu». Sala plină a răsplătit îndeauns executarea programului artistic, în care se remarcă conducerea măească a dirijorului V. Popovici, dna M. Cogălniceanu, d-nii Ciolan, Barbu, Stefanovici, Vasiliu, artiști dela Teatrul Național din Iași și neîntrecutul dansator C. Țărcuș, ce totdeauna era rugat să mai reapară la rampă. Vi-

brând de emoție, fratele Ifrim încheie șezătoarea, ca să putem fi din timp la masa ce ne aștepta în localul școlii normale. Era prima masă la care luam parte toți pelerinii.

...O mare surpriză însă ni-s'a făcut în Zălau în timpul mesei, când ni-s'a împărțit la toți comeseții câte un număr din ziarul local «Meseșul», închinat pelerinilor și conținând frumoase articole semnate de frunțașii intelectuali ai orașului ca: dnii Dr. Nicodim Cristea, Cornel Pop, Nicolae Nistor, ș. a.

Cer iertare cetitorului, dacă voi abuza de răbdarea lui, citând câteva prea frumoase fraze din articolele prime. Astfel din articolul de fond intitulat: «Zi de sărbătoare», semnat de N. Nistor, redau: «Frumoasa activitate desfășurată de așezământul din capitala Moldovei, a ridicat această instituție în scurt timp în rândul celorlalte organisme culturale recunoscute ca: «Astra» dela Sibiiu, «Liga culturală», «Fundatia culturală Principele Carol», «Tinerimea Română» și «Centrala Casei Naționale» dela București. Venirea Ateneului și în orașul nostru o primim ca pe o cinste, ce nu ni-s'a făcut dela unire încoace de cătră nimenea. Așezat orașul nostru cam de o parte, fără căi de comunicație rezeși și cu o populație minoritară compactă, a fost ocolit mereu, trupe de teatru nu sta mai mult de o noapte. Deaceea astăzi sosirea Ateneului popular Tătarași o privim ca pe o zi de sărbătoare, la care ia parte toată lumea românească a orașului și a satelor din apropiere. E frumos să ne amintim de înaintașii noștri, cari ne-au păstrat prin faptele lor unitatea noastră națională, dar e mult mai frumos să ne mândrim cu faptele noastre de astăzi, cari tind închegarea în hotarele tânărului nostru stat, a armoniei sociale, care ne va păzi în viitor de grele încercări prin care au trecut strămoșii noștri. Și munca care o desfășură astăzi această instituție culturală din Iași, n'o putem numi decât o faptă frumoasă». În sfârșit, redau o parte din articolul dlui C. Pop, directorul școlii normale: «Pe acest pământ presărat cu urmele obârșiei se găsește, la o distanță circa 12 km. de Zălau, în direcția nord-estică, deasupra comunei Moigrad, ruina castelului roman «Porolissum», de unde vegheau asupra siguranței imperiului roman, soldații Leg. XIII gemina. Și astăzi în urma plugului es nenunțate obiecte, cari vestesc în mod indiscutabil, prezența strămoșilor noștri pe aceste plaiuri. Ca dovezi că împărații romani s'au străduit foarte mult, să lege cât de strâns aceste părți ale imperiului cu eterna cetate Roma, servesc numeroasele urme ale drumului lui Traian. Acest drum pleca din Cluj (Napoca Romanilor) pe valea Someșului, peste satele sălăjene Bucium, Bozna, Unguraș, Romita, Stâna, până la Porolissum, iar alt ram al acestui drum atingea comunele Buciumi, Crasna, trecând o ramură pe sub Meseș. Nimic nu dovedește mai relatant trăi-

nicia acestei grandioase opere a strămoșilor noștri, decât faptul că țaranii din Sălaj în unele locuri și azi transportează din pădure lemnele și varul pe drumul lui Traian. Dar pe teritoriul acestui județ se găesc urmele și altor evenimente istorice. Astfel între Zălau și Șimleul-Silvaniei se întinde câmpia dela Guruslău, unde Mihaiu Viteazul în tovărășie cu Basta câștigă bătălia dela Guruslău, la 3 August 1601. La distanță de o oră și jumătate dela Zălau este Bocșa-Română, unde s'a născut și-și doarme somnul veșnic Simeon Bărnuțiu, duhul și organizatorul marilor evenimente din 1848. Fiul Sălajului este și harnicul episcop al românilor, Grigore Maior, născut la 1715, în comuna Sărăuad, mort la Alba-Iulia în 1795 și înmormântat în cripta episcopală din Blaj. În butul multor neajunsuri, inerente stărilor postbelice noi să muncim din răspuțeri la ridicarea templului înfrățirii tuturor românilor, fără pe care realizarea visului nostru milenar este un cadou al providenței greu de menținut. Neajunsurile să ne aducă aminte adevărul, «că fără răstignire nu este înviere». Cu mare greutate ne-am putut despărți de acești foarte primitivi frați, căci un program ce trebuia executat și un tren ce pleca la ora fixată anterior, ne sileau să rupem cu sentimentalismul și să ne aducem aminte de realitate. La gară am fost petrecuți de aproape tot orașul multe persoane însoțindu-ne în trenul ce ne ducea spre Bocșa-Română, gara Mocirla, unde s'a născut și a fost înmormântat Simeon Bărnuțiu. Primirea dela Zălau, o asemănăm toți cu cea de anul trecut, dela Lugoș, care întrecuse toate așteptările.

La mormântul lui Simeon Bărnuțiu.

Sosim la orele 3 p. m. la stația Mocirla. Trenul nostru, oprit la barieră, fu întimpinat de întregul sat, în frunte cu preotul locului care ne urează bunăvenire și cu câteva rude ale lui Simeon Bărnuțiu, străbătând calea de vre-o 7--800 m., printre arcuri de triumf și o alee de brăduleți atunci improvizată, ne facem intrarea în curtea bisericei, destul de modestă, a satului, în care se află mormântul și un monument pe care stă scris între altele anul nașterii și morței lui Simion Bărnuțiu, precum și cuvintele: «frăție, libertate, egalitate și naționalitate». Se păstrase bine coroana depusă de ofițerii unei divizii de infanterie. În cea mai pioasă atmosferă se oficiază parastasul și depunerea unei prea frumoase cunune de flori de stejar, anume adusă dela Iași. Serviciul oficios este oficiat de doi preoți din grupul nostru, în unire cu preotul satului. Figura preotului Zaharescu dela Fălticeni, care a oficiat în toate orașele și locurile istorice pe unde am trecut, va rămâne pentru noi excursioniștii ca una din cele mai respectate fețe bisericesti. În adevăr întrebunțează atâta artă și așa de mare solemnitate plutește în jurul altarului în care oficiază părintele Zaharescu, că, fără să vrei, admiri

omul devotat misiunii ce și-a ales. — Corul dă cu exactitate răspunsurile. Fotograful Chessler prinde momentul depunerii cununei și oficierei parastasului. Au întrebuițat arta oratorică cu deosebit succes preoții: Știubeu, Zaharescu, directorul școlii normale din Zălau, precum și prietini Ifrim și Sâmboliiu. Mai stăm ce mai stăm de vorbă cu sătenii din partea locului și mai ales cu bătrânii satului și rudele lui Simeon Bărnăușiu și o luăm înapoi spre gară. Să fi fost cineva de stană și tot observa cel mai mișcător tablou, atunci când un bătrân din grupul nostru, în lacrimi, ce nu mai conteneau, înghenunchiat, săruta cu smerenie pământul ce cu sfințenie adăposteau osemintele marelui dispărut. În drumul spre gară, pare că spiritul lui Bărnăușiu plutea deasupra noastră, amintindu-ne clipele mărețe de pe câmpia Blajului, dela inaugurarea cursului de istoria românilor dela Academia Mihăileană din Iași și câte alte momente înălțătoare trăite. Înainte de a ne urca în vagon ne luăm rămas bun dela locurile istorice pe cari călcăm și dela oamenii cu cari așa de bine ne potriveam. Stația Mocirla rămâne în urmă, împreună cu sutele de frați, cari ne-au petrecut, iar noi ne continuăm călătoria spre Careii-Mari. (Din «Cultura Poporului».)

5. Un alt eveniment foarte însemnat este vizita făcută de vrednicul președinte al «Asociațiunii», dl Vasile Goldiș, care în ziua de 18 Octomvrie, în fața întregului comitet local și a unui mare număr de intelectuali din localitate, a ținut un admirabil expozeu la Casina română din orașul nostru. Domnia-sa a arătat în cuvinte convingătoare marele rol, pe care l-a jucat «Astra» în trecut pentru închegarea națională, precum și munca depusă de această înaltă instituție pentru întregirea neamului. Totodată, ajuns acest ideal, dl președinte a scos în evidență, ceace «Astra» este menită să facă în prezent și în viitor pentru ridicarea poporului și întărirea statului nostru național, indicând și noi principii cu privire la felul cum trebuie să se organizeze și să funcționeze pe viitor despărțămintele, întru recoltarea unui succes și mai formidabil. Tot atunci, la inițiativa d-lui președinte, s'a ajuns, ca atât comunele urbane, cât și județul să ieie în bugetul lor sume însemnate pentru sprijinirea despărțămintelor «Astrei», în județ în suma totală de Lei 135,000.—

6. În 4 Noemvrie 1925 dl președinte al «Extensiunii Universitare», Virgil Bărbat, profesor dela universitatea din Cluj, a ținut o frumoasă și instructivă conferință cu titlul: «Insemnătatea copilăriei pentru omenire», în sala festivă a Casinei române.

În 13 Decemvrie, dl T. Capidan, profesor universitar, ne-a vorbit despre «Coloniile Macedo-Române în Ardeal și Ungaria», în prezența unui numeros public. Aducem mulțumită și pe această cale d-lor conferențieri și Extensiunii Universitare din Cluj, pentru concursul dat întru ridicarea nivelului cultural.

Cu un deosebit fast s'a sărbătorit ziua de 1 Decembrie 1925, înjghebând un program variat în cadrul căruia a vorbit dl Leontin Ghergariu, directorul liceului de băieți, despre însemnătatea zilei.

Alături de activitatea desfășurată de despărțământ pentru ridicarea poporului, menționăm cu plăcere și concursul dat de către elevii cercetași ai școlii normale de învățători din Zălau, cari sub conducerea dlui Ioan Iordache, comandantul de centurie și economul despărțământului, au ținut șezători culturale împreunate cu conferințe instructive în următoarele comune: în zilele de 24—27 Oct. 1925 în Sănmihaiul-Deșert, Hida, Fizeș-Sănpetru și Balan; iar în zilele de 21—22 Nov. 1925 în comunele Treznea, Agrij și Buciumi.

Deasemenea Societatea de lectură a elevilor școlii normale, sub prezidenția dlui Gh. Matieșianu, profesor și actual secretar al despărțământului, a aranjat o producțiune artistico-culturală în comuna Jibău, predându-se drama «Nici pe aicea nu se trece», cu mult succes. Tot această piesă s'a mai predat și în ziua de 15 Noembrie 1925 în sala teatrului orășenesc în Zălau, în prezența unui public numeros, care a rămas pe deplin mulțumit.

Un spectacol foarte reușit ne-a oferit școala secundară de fete din loc, de sub conducerea harnicei directoare dna Silvia Dr. Suciu, membră pe viață a «Asociațiunii». S'a reprezentat «Craiu Buturugă», operetă pregătită cu multă stăruință de către dna Lucia Ghergariu, profesoară.

7. a) Cooperativa «Albina», înființată anul trecut, la inițiativa și cu concursul conducătorilor «Astrei» din Zălau, a prosperat mult. Totuș, printr'un sprijin mai intensiv din partea populației românești s'ar fi putut ajunge rezultate și mai mulțumitoare.

b) În ceea ce privește înființarea muzeului central județean al «Astrei», relevăm stăruința depusă de dnii Leontin Ghergariu, directorul liceului din loc și Leontin Turcu, subvizor de control, ambii membrii pe viață, cari au colectat mai multe obiecte antice de tot felul de pe teritoriul județului. Sperăm, că această inițiativă va încuraja pe toți factorii culturali din județ, conștii de însemnătatea acestor prețioase obiecte întru colectarea și depunerea lor la biroul «Astrei» până la înființarea unui local propriu muzeului.

8. Situația materială a desp. la sfârșitul anului 1925 este de Lei 14,349.—.

9. În general despărțământul nostru a ținut cele mai cordiale raporturi cu toate societățile culturale, din capitala județului, cât și cu cele de pe teritoriul despărțământului, sprijinindu-se reciproc pentru întărirea elementului românesc și pentru

deșteptarea sentimentului național, iubirea de patrie și datorile cetățenești, în legătură cu marile probleme de tot soiul, prin cari trece țara.

Astfel s'au sprijinit îndeosebi societatea «Crucea Roșie», Căminul de ucenici, Căminul orfanilor de războiu, Reuniunea femeilor române din Sălaj, precum și școalele primare și secundare din localitate, între conducătorii cărora a domnit deplină unitate de vederi, de câte ori numai interese superioare de ordin național au reclamat buna înțelegere și colaborarea cordială.

47. Sălciua (jud. Turda).

Despre activitatea acestui despărțământ activ, în cele patru luni din urmă ale anului 1925, lăsăm să urmeze, aproape în întregime, raportul concis, primit dela președintele despărțământului, dl protopop *Vasile Gan*, precum urmează:

1. Despărțământului aparțin 16 comune politice. Afară de 2, toate aparțin plasei Baia. Despărțământul e bine rotunzit, arondat pe plasă, și nu mai are deci lipsă de nici o arondare nouă. 2. *Cercuri culturale* sunt 10. Organizarea lor internă lasă mult de dorit. În anul 1926 se va face organizarea conform statutelor și regulamentului nou. 3. În *biblioteci* sunt 414 opuri. Datele nu sunt complete, netrimțând conducătorii rapoartele cerute. 4. *Cursuri de analfabeți* s'au început în Octombrie—Noembrie, în comunele: Poșaga-de-sus ($8 + 9 = 17$), Poșaga-de-jos ($7 + 6 = 13$), Ocoliș ($15 + 20 = 35$) și Geamăna ($37 + 30 = 67$). Cursurile sunt cercetate în total de 67 bărbați și 65 femei, de toți 132. Cursurile sunt conduse de învățătorii de stat. Analfabeții se instruiază în legătură cu școalele pentru adulți. Școale proprii, adecă numai pentru analfabeți, nu sunt. 5. În cele 4 luni s'au ținut *prelegerile* ce urmează: Învățătorul-director Ioan Oltean a vorbit în Poșaga-de-sus de vre-o 8 ori, tratând tezele acestea: Din pomologie; Despre păstrare, curățenie; iubirea de patrie; Decadența morală, etc. etc. Inv. Alexandru Rușdea a vorbit poporului din Poșaga-de-jos din istoria neamului românesc. Iosif Cutean, preot și Nicolae Giurgiu, învățător, au ținut prelegeri poporului din Geamăna, cu subiectele: Răul ce-l aduc procesele; Virtuțile de domnitor a Maj. Sale Regelui Ferdinand I, apoi momente ce stau în legătură cu istoria mai nouă a Românilor și României. Corpul profesoral dela gimnaziul și școalele primare din Baia-de-Arieș în toate Duminecile din postul Crăciunului a ținut șezători cu poporul, în cari elevii s'au produs cu cântări (coruri) și declamări, iar profesorii și alți intelectuali au ținut prelegeri, tratând teze culturale, morale și economice. 6. *Ziua «Astreii»* (1 Decembrie), s'a serbat pretutindenea. În cele mai multe locuri însă numai cu elevii școlari. Cu participarea și a publicului

mare, ziua «Astrei» s'a serbat în Baia-de-Arieș. 7. Pentru *zidiri de Case Naționale* acum se fac preparativele (Lupșa). Deocamdată salele școalelor servesc și de Case Naționale.

Despărțământul colaborează strâns cu cercurile preoțești și învățătorești de pe teritoriul său, elementul de elită al despărțământului formându-l preoții și învățătorii.

48. Săliște (jud. Sibiiu).

Fiindcă anul trecut raportul desp. Săliște ni-a sosit după încheierea raportului general, dăm cu această ocazie raportul despre bogata activitate culturală pe anul 1925, în întregime.

În desp. sunt 13 comune. Cercuri culturale (agenturi) sunt în comunele: Săliște, Galeș, Tilișca, Vale, Sibiel, Orlat și Gurarâului.

Bibliotec sunt în Săliște: Biblioteca parohială-protopopească cu 1780 vol.; Aciliu: Bibliot. par. și a «Astrei» cu 270 vol.; Amnaș: Bibliot. par. și a «Astrei» cu 165 vol.; Cacova: Bibliot. par. și a «Astrei» cu 460 vol.; Galeș: Bibliot. par. și a «Astrei» cu 100 vol.; Gurarâului: Bibliot. par. și a «Astrei» cu 703 vol.; Mag: Bibliot. par. și a «Astrei» cu 110 vol.; Săcel: Bibliot. par. și a «Astrei» cu 300 vol.; Sibiel: Bibliot. par. și a «Astrei» cu 820 vol.; Tilișca: Bibliot. par. și a «Astrei» cu 685 vol.; Vale: Bibliot. par. și a «Astrei» cu 100 volume. Din comunele Orlat și Rod nu s'au înaintat datele.

Afară de numitele biblioteci există în Săliște bibliotecile școalelor medii și de comerț, apoi biblioteca Cercului studențesc; în Aciliu: Bibliot. școlară; Amnaș: Bibliot. școlară; Cacova: Bibliot. școlară cu 360 vol.; Galeș: Bibliot. școlară cu 40 vol.; Gurarâului: Bibliot. școlară; Mag: Bibliot. școlară cu 330 vol.; Săcel: Bibliot. școlară; Sibiel: Bibliot. școlară; Tilișca: Bibliot. școlară; Vale: Bibliot. școlară.

Cursuri de analfabeți nu s'au ținut, de oarece aproape nu se mai află analfabeți în comunele despărțământului.

Conferențele și prelegerile ținute au fost în Săliște: 1. Ideea de națiune: Alex. Costin, magistrat în București, delegat al Universității Libere; 2. Din trecutul economic și cultural al Săliștei: Dumitru Lăpădat, directorul școalei medii, Săliște; 3. Despre îngrijirea copiilor până la doi ani. (Instituția Principele Mircea). Dr. Mihaiu Lupaș, medic, Săliște; 4. Despre cultura națională: Constantin Vișină-Popescu; 5. Ne trebuie educație: Colonel I. Zamfirescu; 6. Biblia și capitalismul: Dr. Dumitru Borcia, Săliște; 7. Chestiuni sociale de actualitate: Dr. Mihaiu Lupaș, medic cerc. Săliște; 8. Din viața Mântuitorului: Dr. D. Borcia, Prelegere cu proiecțiuni cinematografice; 9. Poezia populară a Mărginenilor: Alex. Ioșof, prof. Săliște; 10. Ideea națională în

poezia lui Eminescu: Nicolae Iorga; 11. Din geografia fizică, (Epocele pământului): Nicu Borcia, dir. al școlii sup. de comerț, Săliște, Prelegere cu proiecțiuni cinematografice; 12. Rolul preoției în mișcarea dela 1848 și viața episcopului Dionisie Romano: M. N. Popescu, preot, delegatul Universității libere din București; 13. Aniversarea a 1600 ani dela sinodul ecumenic din Nicea: Dr. D. Borcia; 14. Impresii din pelerinajul la Ierusalim: Petru Rociu, profesor, Săliște; 15. Inceputul vieții sociale. Formarea statului; Dumitru I. Herța, student, Săliște; 16. Evoluția ideii de stat: Dumitru I. Herța, student, Săliște; 17. Partidul politic: Nicu Martin, profesor, Săliște; 18. Evoluția partidului politic: Nicu Martin, profesor, Săliște; 19. Rolul femeii în societate: Dna Aurelia Pop, Săliște.

Toate conferențele au fost ascultate de public numeros. Conferențele ținute în alte comune au fost:

Cacova: S'au ținut două prelegeri, una de către părintele Ioan Hanzu, alta de către inv. Stanciu Stroia. (Subiectele nu ni s'au comunicat). S'a dat o reprezentatie teatrală.

Galeș: 1. Despre credință urmată de faptă, de Colonel Ion Zamfirescu. 2. Personalitatea sublimă a lui Isus, de Colonel Ion Zamfirescu. 3. Despre însoțiri, de Avram Tâmpăniariu, notar. 4. Despre obiceiurile și deprinderile rele ale satului, (combaterea acestora) de Ioan Răchișan, inv. 5. Poezia populară a satului Galeș, de Alexandru Iosof, profesor, Săliște. 6. Cultul dumnezeesc din vechime și de azi, de Nicolae Răchișan, preot. 7. Insemnătatea istorică a zilei de 24 Ianuarie, de Dumitru Floașiu, profesor, Săliște. 8. Insemnătatea băncilor populare, de Avram Tâmpăniariu, notar. 9. S'au cetit din scriitorii Ion Creangă și Alexandru Vlahuță bucăți alese pentru popor. A cetit poporului Alexandru Iosof, profesor și Sofia Georgescu, învățătoare în Galeș. Serate artistice s'au aranjat două, una de către Societatea de lectură, alta de Societatea meseriașilor.

Gurarâulul: 1. Despre îmbrățișarea meseriilor, de I. Manta senior. 2. Despre îndreptarea unor moravuri rele, cari bântue în sat, de Ion Manta sen. 3. Importanța unirii principalilor, de I. Manta sen. 4. Combaterea unor moravuri rele, de preotul Ionel Manta. 5. Din viețile sfinților, de preotul Ionel Manta. 6. Importanța asociațiilor între oameni, de Ionel Manta. 7. Importanța unirii Ardealului cu vechiul regat, de inv. Nicolae Hanzu. 8. Importanța zilei de 10 Maiu pentru neamul nostru, de inv. Nicolae Hanzu. 9. Școala copiilor mici, de Nicolae Hanzu. 10. Istoricul zilei de 10 Mai, de inv. D. Danțea. Aproape la fiecare din prelegerile amintite au fost cântări și declamări cu elevii școlii și cu corul adulților. S'a aranjat o reprezentatie teatrală cu piesele: «Un om buclucaș» și «Capriciul unui tată».

Mag: 1. Despre «Asociațiunea pentru literatura și cultura poporului român» și scopurile ei, de preotul Alexandru Vlad. 2. Despre începutul, formarea și dezvoltarea limbei române, de Gheorghe Cernea, învățător în Rusciori. 3. Sărbătoarea națională 10 Maiu și însemnătatea ei istorică, de preotul Alexandru Vlad, (Serbarea a fost împreună cu cântări și declamări ocazionale). 4. Comemorarea zilei lui Andreiu Șaguna, de Alex. Vlad, cu cântări și declamări conduse de domnișoara Ecaterina Florescu. 5. Despre unirea Ardealului cu România veche, de Dumitru Comanescu. 6. Despre beție, Dumitru Comanescu. Prelegerea a fost împreună cu cântări, declamări și dialoguri conduse de domnișoara Ecaterina Florescu. 7. Despre popoarele din România, de Dumitru Comanescu. 8. Despre creșterea copiilor mici, de Stanciu Stroia, inv. 9. Despre Alexandru I. Cuza, preotul Alex. Vlad. 10. Despre însemnătatea zilei de 10 Maiu, Dumitru Comanescu, inv. 11. Despre jertfa celor căzuți în războiu, Dumitru Comanescu. Toate prelegerile au fost însoțite de cântări și declamări conduse de Ecaterina Florescu, învățătoare.

Săcel: 1. Datinile și scăderile în viața poporului nostru în timpul recent, de preotul Aron Flucuș. 2. Despre greșelile ce se comit din partea părinților în creșterea copiilor, de Stanciu Stroia, inv. 3. Cunoștințe istorice din trecutul poporului român, de Dumitru Comanescu, inv. 4. Însemnătatea societăților de asigurare, de Constantin Criștiu, profesor în Săliște. Reprezentații teatrale s'au aranjat două din partea învățătorilor, cu copiii de școală și alte două, din partea tinerimei intelectuale.

Tlișca: S'au ținut patru prelegeri în biserică din partea preoților Petru Iuga și Ion Iosof și una în școală de către conferențiarul Gh. Tecău, iar una din partea inv. dir. Gheorghe Păcurar. (Subiectele prelegerilor și ale conferențelor nu ni s'au comunicat). S'au dat 2 reprezentațiuni teatrale din partea corpului învățătoresc cu următorul program: 2 Febr. 1925: Cine-a îndrăgit străinii, Trei Doctori, Nunta țiganului. La Paști 1925: Meseriașii, Balul florilor, Orfanul.

Vale: 1. O conferință și o prelegere populară, de preotul Gh. Iltu. (Subiectele nu ni s'au comunicat). 2. Însemnătatea școalelor comerciale inferioare, de Constantin Criștiu, dir. Săliște. 3. Însemnătatea societăților de asigurare, de Constantin Criștiu. S'au dat două reprezentațiuni teatrale.

Sibtel: În 27 Decembrie 1925 s'a sfințit Casa Națională, cu care ocaziune la festivalul aranjat a vorbit dl director al despărțământului Dr. D. Borcia: Despre însemnătatea caselor naționale-culturale. Dl Nicolae Petra, avocat, a vorbit: Despre importanța asociațiilor în general și despre înaintașii comunei. (Alte date despre activitatea agenturii, neprimind un raport mai

detaillat, nu putem da). (Din comunele Aciliu, Amnaș, Orlat și Rod nu ni s'au trimis rapoarte).

Festivaluri artistice în Săliște: În 17 Maiu 1925, pentru sărbătorirea zilei de 3/15 Maiu, s'a executat următorul program: 1. Cuvânt de deschidere, de Dr. D. Borcia, 2. Două coruri mixte, cântate de Reuniunea de cântări, 3. Conferența dlui M. N. Popescu: Viața episcopului Dionisie Romano. În 1 Decembrie 1925 festivalul s'a compus din declamări, coruri executate de elevii școalelor primare și secundare și din vorbirea ocazională: Însemnătatea zilei, de Nicu Borcia, directorul școlii superioare de comerț. 4. În 13 Decembrie 1925 societatea corală «Freamătul» a dat în biserică un concert cu următorul program: 1. Cuvânt de deschidere despre importanța muzicii religioase, de Dumitru Lăpădat. 2. De sus din cer, de Mehul, Cântec de stea, de Gevaert, Patria mea, Privește sus, de L. von Beethoven. 3. Doamne miluște, cu solo de sopran și bas, Concert Nr. 1. de Muzicescu, Lăsați pruncii, de I. Ghica-Comănești și Imn de sărbătoare, de Ivela.

Din activitatea Cerculul Cultural al învățătorilor, a căror muncă armonizează cu activitatea Astrei, dăm următoarele prelegeri și conferințe ținute în comunele din despărțământ:

În com. **Vale**, în 23 Martie 1924: 1. Despre chemarea învățătorului, Ioan Dobrotă, inv. Sibiel. 2. Rolul femeii în gospodărie, Ana Pavel, inv. Săliște. 3. Spicuri din istorie, disertație de Oprea Petra, inv. 4. Însemnătatea și cultura pomilor, de C. Țintea, dir. Săliște.

În com. **Galeș**, 13 Aprilie 1924: 1. Rolul femeii în gospodărie, Ana Pavel, inv. 2. Însemnătatea albinăritului, C. Țintea.

În com. **Amnaș**, 18 Maiu 1924: 1. Chemarea învățătorului în afară de școală. 2. Însemnătatea pomăritului, C. Țintea. 3. Rolul femeii în gospodărie, Ana Pavel.

În com. **Aciliu**, 23 Nov. 1924: 1. Despre educația copiilor în familie. Maria Popa, inv. 2. Alcoolul și relele urmări ale consumării lui, C. Țintea.

În com. **Sibiel** 14. Dec. 1924: 1. Însemnătatea școalelor de copii mici, de Elisaveta Comșa, inv. 2. Despre creșterea copiilor în familie, de Ioan Răchițan.

În com. **Tilșca**, 15 Martie 1925: 1. Combaterea păcatelor mai frecvente în comună, de Constantin Sava, inv. 2. Răspândirea boalelor molipsitoare. Tuberculoza și combaterea ei, de Dr. Mihaiu Lupaș, medic.

În com. **Vale**, 17 Maiu 1925: 1. De ce e Românul sărac? de Paraschiva Chirca, inv. 2. «Moșteniri dela strămoși» de Ioan Peligrad, inv.

În com. **Aciliu**, 8 Noembrie 1925: 1. Rostul școalelor de

copii mici, de Marina Ciucur, Inv. 2. Despre cooperajie, de Nicolae Lal, contabil la cooperativa din Săliște.

În com. *Galeș*, 29 Noemvrie 1925: 1. Ura și urmările ei, de Gheorghe Păcurar, Inv. 2. Aspecte din trecutul și prezentul satului Galeș și îndemnuri pentru viitor, de Alexandru Iosof, profesor. 3. Despre viața și faptele celor mai însemnați bărbați ai Românilor, de D. Floașiu, profesor.

Toate aceste prelegeri și conferențe au fost încadrate în adevărate șezători culturale, împreunate cu declamări, cântări și recitări din partea școlarilor din comunele amintite.

Despărțământul are *schiopticon* și *diapozitive*. Schiopticonul însă, fiind deteriorat, în anii din urmă n'a funcționat. Prelegerile au avut rezultate practice, întrucât s'au înființat în mai multe comune diferite însoțiri economice și culturale. În com. Sibiel s'a clădit *Casă Națională*. Poporul arată mai mare interes față de prelegerile religioase, literare și economice.

Averea despărțământului la sfârșitul anului 1925 :

1. Bani depuși în libelul Nr. 3726/32/4032 Lei 2232'62
2. Un schiopticon și diapozitive în val. de „ 2000.—
3. Broșuri și cărți „ 1500.—

In total Lei 5732'62

Reuniuni sunt în Săliște: 1. Reuniunea meseriașilor; 2. Reuniunea economilor; 3. Reuniunea de cântări; 4. Reuniunea femeilor; 5. Reuniunea de înfrumșetare; 6. Casa de păstrare, societate pe acții; 7. «Poporul», societ. pe acții; 8. Cooperativa «Sălișteana»; 9. Societatea studenților; 10. Societatea junilor «Sf. Gheorghe»; 11. Societatea pompierilor; 12. Reuniunea de înmormântare; 13. Societatea «Principele Mircea»; 14. Casina Română; 15. Societatea vânătorilor. În *Galeș*: 1. Societatea de lectură; 2. Societatea meseriașilor. *Gurardulul*: 1. Reuniunea de cântări «Doina»; 2. Reuniunea femeilor; 3. Cooperativă. *Mag*: 1. Societatea studenților; 2. Reuniunea femeilor; 3. Banca populară «Branșteana». *Săcel*: 1. Societatea pentru asigurarea vitelor. *Tilișca*: 1. Însoțirea economilor; 2. Însoțirea meseriașilor; 3. Reuniunea femeilor. *Vale*: 1. Cooperativă. *Sibiel*: Casă Națională, înființată în 1925. Din com. Aciliu, Amnaș, Orlat și Rod nu avem date în această privință.

49. Satu-Mare (jud. Satu-Mare).

Despărțământul Satu-mare se estinde asupra plasei Satu-Mare și are astfel 38 comune. Chestiunea dacă va fi acest desp. sau despărțământul Baia-mare desp. central județean încă nu este definitiv aranjată, fiind în nex cu organizarea administrativă.

Despărțământul Satu-Mare s'a reorganizat în adunarea ținută la 9 Dec. 1925 în frunte cu dl *Dr. Eugen Seleş*, ca pre-

ședințe și dl *Ioan Roman*, ca vice-președinte. Cu ocaziunea adunării s'au înscris: un membru pe viață și doi membri activi.

În raportul secretarului se spune că s'au înființat biblioteci în mai multe comune, cetindu-se cărțile cu multă dragoste, și s'au ținut și conferințe la sate și aranjându-se și câte un festival cu program executat în cele mai multe cazuri de către elevii liceului. — Nădejdi pentru o spornică activitate din partea acestui despărțământ sunt cuvintele de încheierea raportului, pe cari le reproducem: «Dat fiind că cea mai mare parte a comunelor aparținătoare desp. nostru sunt înstreinate de sufletul românesc, e datoria noastră să ne intensificăm activitatea, ca să recâștigăm ce am pierdut în vremurile grele de dominație străină. Să nu dăm uitării Asociațiunea noastră, care a avut un rol atât de însemnat în trecut și are o menire atât de înaltă în viitor».

Conform raportului casierului, despărțământul are suma de Lei 1874, cari se află depuși la banca «Casa noastră». Se speră că această sumă va fi considerabil sporită prin încasarea cotizațiilor restante dela membri și prin înscrierea de membri noi.

Ce privește programul de activitate pe viitor, în adunarea din 9 Dec. s'a hotărât că: «Se va aranja în ultima Sâmbătă a fiecărei luni câte o șezătoare culturală în Satu-Mare, iar în primăvară se vor începe descălécările la sate».

Tot în această adunare s'a primit propunerea dlui I. Roman, vice-președ. desp., ca să se desființeze toate societățile culturale din Satu Mare și să se grupeze toți în jurul «Astrei», pentru a putea desvolta o activitate mai rodnică, asigurându-se prin preluarea «Casei culturale» și un local propriu corespunzător, pus în vedere de către dl primar Aug. Ferenciu, care asigură adunarea că va pune la dispoziția desp. Satu-mare și o muncă mai mare la începutul anului 1926.

50. Sebeș (jud. Alba).

Activitatea desp. Sebeș a fost trecută în raportul comitetului central, publicat în anul 1925. Despre activitatea desfășurată în lunile Sept.—Dec. 1925 nu ni s'a raportat. Președintele desp. este dl *Silviu Cărpinișan*, dir. școlii medii.

51. Seini (jud. Satu-mare).

La raportul final publicat în Transilvania referitor la activitatea despărțământului Seini pe Aug.—Dec. mai adăugăm:

În 17 Aug. 1925 despărțământul a aranjat o serbare împreună cu petrecere, la care s'au ținut 3 conferințe, și anume: «Alcoolul și urmările lui», de Dr. M. Sofonea, președ. desp.; «Poezia lui Coșbuc» de elevul cl. VIII A. Magdaș și «Din tre-

cutul neamului», de B. Albu, Inv.-dir. A luat parte un public de aproape 300 persoane. Dela petrecere a rămas un venit net de 777 Lei.

Ziua de 1 Dec. 1925 s'a sărbătorit în comuna Ilba, ținându-se după serviciul divin o cuvântare istorică despre «Unirea românilor» de către Dr. M. Sofonea și Rolul școlii de către Inv. Ilie Flontaș, în prezența unui public de abia 50 persoane. În alte comune nu s'a putut serba din cauza neprezentării de public în parte, iară de altă parte din desinteresare. Fiind o toamnă foarte ploioasă și drumurile desfundate, alte deplasări nu s'au făcut. Biblioteca nu s'a sporit. Avera desp. la 31 Dec. 1925 este de 2880 Lei depuși la banca «Sătmăreana».

52. Șercaia (jud. Făgăraș).

Are 9 cercuri culturale. Activitate culturală în aceste cercuri nu s'a putut desvolta. În Șercaia, însă, s'au ținut în cadrele «Astrei» trei producțiuni teatrale, împreunate cu cântări, declamări și conferențe, cu subiecte culturale și naționale. Președinte este dl *Vasile Stolcanea*, protopop.

53. Sibiu (desp. central județean).

Direcțiunea acestui desp. a prezentat raportul său general pe anul 1925/1926 (până la 4 Iunie 1926), însoțit de raportul casierului pe acelaș exercițiu și de bugetul desp. pe an. 1926.

Este un raport amănunțit despre o activitate din cele mai frumoase pentru luminarea poporului dela sate; nu mai puțin pentru îndrumarea intelectualilor din centrul desp. într'o direcție sănătoasă.

În activitatea desp. se cuprind toate problemele îmbrățișate de «Asociațiune»: conferențe pentru intelectuali, prelegeri pentru săteni, serbări, înființare de biblioteci și agenturi, publicare de broșuri, expoziții, înscrieri de membri noi, etc.

Regretăm că din interesantul raport, care este un tot bine rotunzit, conform hotărârei adunării generale trecute, nu putem da decât lucrările îndeplinite în an. 1925, rămânând ca restul să fie publicat în anul viitor. Dar această omisiune este recompensată prin bogata activitate timp de 8 luni, desfășurată de vechiul comitet și publicată în raportul comitetului central din anul trecut.

lata mai întâi partea introductivă a raportului:

La 11 Noemvrie 1925, într'o adunare generală extraordinară, comitetul despărțământului nostru și-a schimbat compunerea: dl Dr. G. Preda, fiind ales vice-președinte II în comitetul central, a demisionat din demnitatea de președinte al comitetului despărțământului: deasemeni dl Dr. H. P.-Petrescu,

secretarul literar al «Asociației» centrale, a demisionat din postul de secretar al despărțământului. Dlor însă, rămânând mai departe și în comitetul nostru ca membri, n'au încetat de a fi între muncitorii lui neobosiți.

În locurile vacante au fost delegați, până la viitoarea adunare generală, dl inspector școlar *Silviu Țeposu*, ca președinte, dl *Dr. L. Ionaș* ca vice-președinte și *A. Gluglea*, ca secretar.

Comitetul în noua lui formație s'a silit să aducă la îndeplinire scopurile înalte culturale și sociale pe cari «Astra» e chemată să le împlinească, pentru ridicarea poporului român.

Activitatea noastră s'a îndreptat în două direcții: 1. propagandă culturală și 2. organizare. În prima am căutat să lucrăm atât la centru, în Sibiiu, cât și în afară la sate, prin conferențe și serbări.

În ce privește manifestațiile dela centru, avem toate motivele să ne simțim pe deplin satisfăcuți. Cele două serii de conferențe și serbări, au luminat cele mai diferite și mai importante probleme științifice, literare și artistice, începând cu minunata expunere a dlui *Dr. Gh. Preda* despre călătoria făcută de d-sa pe țarmuri depărtate și continuând cu contribuția altor persoane de înaltă cultură, din toate centrele României Mari și în special a membrilor «Extensiunii Universitare» din Cluj, precum se vede mai jos în programul acestor manifestații. Mergând tot astfel — conferențele org. de desp. nostru, în unire cu Asoc. prof. sec. din Sibiiu, tind tot mai mult să ia caracterul unor prelegeri superioare, iar «Astra» caracterul unei adevărate academii populare.

Tot atât, și poate și mai mari, ne-au fost silințele de a lucra la sate, fiind aceasta, fără îndoială, chemarea cea dintâi a «Asociației» noastre. Și dacă am reușit să facem ceva, considerăm totuși cece am realizat ca foarte puțin față cu sforțările și dorințele noastre. Sperăm să ne reușescă mai mult în viitor, sub noua organizare cu subdespărțăminte pe plăși. Din darea de seamă de mai jos se poate vedea ce am putut face și în această direcție. Constatăm în general dragostea cu care am fost pretutindeni primiți și ascultați și avem o deplină satisfacție că sătenii prețuiesc lumina cărții și o caută. Și în efectul propagandei noastre trebuie să recunoaștem marele sprijin al învățătorimii și preoțimii dela sate, fără al căror concurs silințele noastre n'ar putea duce la rezultatul dorit. Amintim deasemeni că în centrele mai mari am avut și sprijinul altor intelectuali locali precum: medici, notari, primari.

Din seria conferențelor și serbărilor ținute în Sibiiu dăm următoarele:

1. 1 Octomvrie 1925, *Dr. Gh. Preda*: O călătorie în nordul Africei. 2. 25 Octomvrie—1 Noemvrie, *I. D. Ștefănescu*: Două-

zeci și șase de prelegeri despre artă, ilustrate prin o frumoasă expoziție de covoare, țesături, pictură, organizată cu concursul dlui profesor D. Comșa din Sibiu. 3. 8 Noemvrie N. Orghidan, insp. școlar: Trecătoarea Turnu Roșu. 4. 15 Noemvrie, dl ministru Alex. Lapedatu: «Mihai Viteazul», în cadrul serbărilor și pelerinajului la Movila lui Mihaiu Viteazul dela Șelimbăr cu prilejul ridicării unei Troițe pe această movilă. 5. 21 Noemvrie, Ilie Lungulescu, magistrat: Prin moarte cucerind eternitatea. 6. 22 Noemvrie, prof. Dr. Gr. Cristescu: Autocrația instinctului și socializarea valorilor morale. 7. 29 Noemvrie, Mihail Dragomirescu: Genialitatea și literatura. 8. 1 Decemvrie, I. Simionescu: Energia noastră națională. (În cadrul serbării Unirii Ardealului, la care a dat concursul liceul «G. Lazar» și școalele superioare de comerț, cu frumoase coruri sub conducerea dlui profesor N. Oancea). 9. 13 Decemvrie, P. Gusti: Națiunea și Societatea Națiunilor. 10. 20 Decemvrie, Popescu Tudor: Patriarhia bisericii dominante a României.

Serbări ținute sub auspiciile «Asociațiunii» noastre au fost cu ocazia ridicării troiței pe Movila lui Mihaiu Viteazul de lângă Șelimbăr, la 15 Noemvrie 1925, cu concursul societății corale «Gh. Dima». Conferențiarul dl Al. Lapedatu, prof. la universitatea din Cluj și — în acel timp — ministru. Apoi serbarea Unirii Ardealului la 1 Decemvrie, cu concursul școalelor din Sibiu. Conferențiarul: Dl I. Simionescu, prof. universitar, Iași. Cu acest prilej s'a organizat și cheta publică instituită în toate orașele Ardealului în folosul «Astrei».

Vizitele și serbările la sate: În 21 Noemvrie 1925, dl Dr. L. Ionaș, vice-președintele despărțământului și dl N. Moșoiu, controlor — au vizitat comuna Porcești și au vorbit sătenilor, primul: «Despre boalele molipsitoare»; al doilea: «Cum se poate face o gospodărie rațională și ce foloase aduce cooperarea». Au fost primiți și sprijiniți de părintele Toma Dragomir și dl Inv. I. N. Ciolan.

Din activitatea despărțămintelor de plasă, demnă de toată lauda este munca depusă de despărțământul Săliște de sub conducerea dlui protopop Dr. Dumitru Borcia și cu concursul corpului didactic și bisericesc.

Conferențe folositoare și serbări înălțătoare au organizat, atât în comuna de reședință, cât și în comunele din plasă cinstind zilele mari și luminând poporul.

Asupra activității acestui despărțământ, vă înaintăm raportul său deosebit.

S'au tipărit și trimis buletinele Nrii: 39, 40, 41, 42.

Averea despărțământului este de Lei 13,047.50, având în decursul anului venite de Lei 55,596.30 și cheltuieli de Lei 42,548.80.

Bugetul anului 1926 este aprobat cu Lei 227,500— la venite și tot atâta la cheltuieli.

Celelalte articole au rămas neschimbate față de anul trecut, adecă și în anul 1925 desp. a constatat din 37 comune, cu 37 cercuri culturale și tot atâtea biblioteci.

La raport este anexată și arondarea județului Sibiiu, care constă din 6 plăși, cu 2 comune urbane și 87 comune rurale.

Pe viitor în jud. Sibiiu vor funcționa 8 despărțăminte, anume desp. central județean Sibiiu, care va cuprinde plasa Turnișor și orașul Sibiiu, având să conducă totodată și celelalte 7 despărțăminte de plasă, în cari vor avea să se înființeze în total 89 cercuri culturale.

54. Șiria (jud. Arad).

Acest desp. s'a înființat în 25 Martie 1925, sub prezidenția dlui Dr. Teodor Botiș, președ. desp. central județean Arad, înscriindu-se 2 membri fondatori, 13 membri pe viață, 16 membri activi și 1 membru ajutător. Președintele desp. este dl *Dr. Simion Zasló*, primpretor în Șiria. Despre activitatea culturală în cursul an. 1925 nu ni s'a raportat.

55. Someș fost Dej (desp. central județean).

Despre activitatea rodnică, vrednică de toată atențiunea a acestui despărțământ în anul 1925, adecă dela ultima adunare generală, ținută în Urișor, la 24 Iunie 1925 și până la 1 Ianuarie 1926, publicăm aproape întreg raportul primit dela dl președinte Victor Motogna.

Dintre cele 51 comune aparținătoare despărțământului nostru 37 au cercuri culturale (agenturi). Activitatea agenturilor în cursul celor 6 luni din anul trecut s'a mărginit, în deosebi, la aranjări de petreceri populare și de serbări naționale. Biblioteci populare avem în cele 37 comune susnumite, unde avem și (agenturi) cercuri culturale. La adunarea generală din anul trecut am avut 3572 volume. În anul acesta s'au mai primit încă 350 broșuri dela centru, cari în parte sunt împărțite și pe cale de a se împărți, așa că cu finea anului 1925 dispunem de 37 biblioteci cu 4122 volume. Aceste cărți sunt cetite în deosebi în cursul lunilor de iarnă. Este un mare neajuns, că bibliotecile nu se pot spori în mod mai simțitor an de an și deci nu se poate da țăranului o lectură mai variată. Cursuri de alfabeți în cadrele «Asociațiunii» nu s'au ținut, deoarece acestea se țin în mod obligatoriu din partea învățătorilor, în urma reformei învățământului primar. Președintele despărțământului s'a îngrijit și în anul acesta, ca și în trecut, să desfășoare o propagandă culturală la sate cât se poate de intensivă. În scopul

acesta s'a apelat la sprijinul «Societății studenților someșeni», care a binevoit să ne pună la dispoziție câțiva conferențieri. Afară de aceștia mai mulți profesori și elevi din clasele superioare au cutreerat satele, ținând conferințe istorice și dând sfaturi practice sătenilor, din sinul cărora se trag și ei.

Dela ultima adunare generală și până la finea anului 1925 s'au ținut următoarele prelegeri populare: 1. În Urișor în 24 Iunie 1925, fiind de față numeroși membri de pe teritoriul despărțământului și popor din localitate, președintele desp. a ținut o cuvântare despre menirea și problemele Asociațiunii în viitor. Nicolae Șoneriu, profesor, a ținut prelegere despre «Imbrățișarea meseriilor și a negoțului». S'a mai jucat din partea elevilor de liceu piesa «Arvinte și Pepelea», s'au recitat anecdote și poezii, apoi sceneta comică: «Țiganul în căruță» și în fine s'au executat dansuri naționale. Cu ocaziunea acestei frumoase serbări, expirând termenul de funcționare a comitetului vechiu, s'a ales noul comitet în persoana acelorași membrii, dându-li-se totodată mulțumită din partea adunării generale. Tot atunci s'a mai ținut o expoziție de copii cu care ocaziune s'au premiat 24 copii și adică: 12 copii cu câte 40 lei și alți 12 cu câte 25 lei. 2. Profesorul Emil Patachi în Ocna-Dejului despre «Luptele Românilor pentru unire»; 3. Ciaca Pompeiu în comuna Ciaca, despre «Avram Iancu»; 4. Neamțu Ioan în Mănășturel despre «Alcoolism»; 5. Török Gavril în Cetan, «Despre însoțiri»; 6. Mureșan Pompeiu în Mica «Despre necesitatea cursurilor de adulți»; 7. Cosma Ioan «Sfaturi practice pentru săteni» în Codor și în Gichișul de jos; 8. Petru Șuvagău în Cuzdrioara «Să imbrățișăm negoțul»; 9. Tarniță Paramon în Corabia «Despre meșteșuguri»; 10. Rainhard Iosif în Urișor «Bunurile naționale»; 11. Tarța Petru în Cățcău despre «Bănci populare și cooperative»; 12. Traian Rebrean în Căseiu «Despre unire»; 13. Ionel Murășan «Despre drepturi și datorii». Afară de prelegerile înșirate mai sus, atât în Dej, cât și la sate s'au mai ținut conferințe și serbări naționale și culturale, ș. a. În Dej s'au aranjat următoarele conferințe și producțiuni cu ajutorul Extensiunii universitare din Cluj și cu concursul școalelor din loc. 1. În 22 Noemvrie: Regretatul prof. univ. Ioan Paul a vorbit despre «Romantismul în literatură». A cântat muzica militară și corul elevilor, s'au recitat de către elevii și elevele școlilor din loc poeziile: 1. Doina de Eminescu. 2. Un fragment din Cântarea României de Alecu Russo. 3. Rugăciunea unui Dac. 4. Sub steag. 2 În 29 Noemvrie. Conferențiar: profesorul univ. Bogdan-Duică a vorbit despre «Critica literară». A cântat muzica militară și corul elevilor. S'au recitat poeziile: Din depărtare de Cerna P., rec. de P. Șuvagău. 2. Nucul de Șt. O. Iosif, rec. de Viorica Păcurariu și Vieța neamului de Nenișescu, rec. de Olimpia Mezei. 3. În ziua de 1 Decemvrie, decretată ca zi a «Astrei», a fost

serbătorită și în Dej precum și în provincie cu deosebită solemnitate. După oficierea Te-Deumului s'a ținut cheta ordonată de «Asociațiune» și aprobată de On. Min. al ocrotirilor sociale. Cu ocaziunea aceasta s'a încasat suma de lei 3402. «Asociațiunea» precum și comitetul despărțământului, aduce și pe calea aceasta mulțumite sincere tuturor persoanelor de bine, cari au contribuit la reușita chetei. — După masă s'a ținut în sala Prefecturii o serbare școlară. Dr. Ioan Șanta, prof. de liceu, a ținut un discurs despre însemnătatea zilei. A cântat muzica militară, apoi «Ce te legeni codrule» de Eminescu, cântată de E. Bindea și acompaniată la pian de M. Bindea. «Zeit» concert executat de I. Lang și Al. Kolomyczuk. «Ștefan Vodă și Codrul», cântată de Al. Kolomyczuk cu ac. la pian de Dș. Cimponeriu. Corul elevilor a cântat o serenadă, iar cel al fetelor: «Șezătoare» și «Mehedințianul». La sate după cum reese din rapoartele trimise, ziua de 1 Decembrie a fost serbată tot prin Te-Deum, urmat de o serbare școlară. 4. În 12 Decembrie. Prof. univ. I. Lupaș și-a dezvoltat conferința «Activitatea ziaristică a lui Andreiu Murășanu». S'au recitat poeziile: «Omul frumos», de A. Murășanu rec. de A. Precup, apoi «Orfana din munți» de P. Șuvagău. A cântat corul elevilor piesa «Românașul», solo de vioară executat de I. Lang și muzica regimentului 81. 5. În Reteag s'a ținut din inițiativa dlui Florian Pop, șef de poștă, o petrecere populară cu care ocaziune s'a luat ființă «Societatea arcăsească», cea dintâi societate de natura aceasta de pe teritoriul despărțământului. Bănci populare de pe teritoriul despărțământului sunt 2, și anume: în Ocna-Dejului și Cuzdrioara iar cooperative înființate cu concursul despărțământului sunt 1. Dej, 2. Reteag, 3. Poieni, 4. Câțcău, 5. Suia, cari în urma capitalului mic de cari dispun funcționează anevoie.

S'au făcut pașii de lipsă la locurile competente ca în fiecare oraș și sat să se dea din partea organelor de expropriere teren pentru casa națională. Exproprierea în cea mai mare parte — după informațiunile verbale primite — s'au și efectuat. S'a intervenit și pentru îmbunătățirea stării materiale a despărțămintelor.

56. Târnava-mare, desp. centr. (jud. Târnava-mare).

Acest despărțământ, numit mai înainte Sighișoara, fiind reorganizat în adunarea din 15 Martie 1925, când s'a ales nou comitet, în frunte cu dl *A. P. Bănuș* ca președinte, în cursul anului 1925, timp de 9 $\frac{1}{2}$ luni, a dezvoltat o laudabilă activitate, avându-se în vedere mai ales lipsa unui concurs din partea unor factori însemnați ai vieții noastre publice din acest centru județan, precum și o seamă de alte greutăți amintite în raportul trimis la centru.

Activitatea dezvoltată o cuprindem în următoarele:

S'a înscris un număr însemnat de membri fondatori, pe viață, activi și ajutători. În bună înțelegere cu dl consilier agricol, care are o deosebită sollicitudine pentru rezolvirea acestei importante chestiuni, desp. a reușit să dobândească pentru aproape toate comunele din județ, inclusive Sighișoara, câte un teren potrivit pentru casele naționale. Un ajutor însemnat a dat desp. întru ajungerea scopurilor sale dl Aurel Mosora, proprietarul hotelului «Steaua de Aur», punând la dispoziție în acest hotel o cameră pentru trebuințele «Astrei». Aici s'a așezat arhiva și se va aranja biblioteca, pe care o va întemeia președintele desp. neprimind nici o carte dela conducerea anterioară a despărțământului. Tot aci au fost primiți și găzduiți conferențiarilor «Extenziunii Universitare». Câte o echipă de conferențieri s'a deplasat în localitățile: Sighișoara (sat), Albești, Hașfalău (Vânători) și Daneș, vorbind poporului și distribuind cărți de ale «Astrei». Dl A. P. Bărnuț a fost în Cinc și Cohalm, unde a ținut conferențe. Cercurile culturale (agenturile) există numai pe hârtie. S'a trimis de către conducerea desp. o circulară tuturor preoților și învățătorilor, încă în luna Maiu 1925, fiind rugați să comunice situația locală. S'au primit numai 3 răspunsuri și anume dela dnii preoți: Moise Fliter din Șapartoc, A. Stoicoviciu din Mihai-Viteazul și U. Stoicoviciu din Molâncrav. Din răspunsuri se vede letargia în care trăește cultura locală; biblioteca zace în colț, societățile culturale vegetează — alcoolul și boalele sunt însă în floare!

«Pentru a spori venitele extrem de anemice ale despărțământului — spune dl președinte A. P. Bănuț în raportul său — am intervenit oficial la primărie și la Banca națională, sucursala din loc, pentru un ajutor bănesc, ca să putem face mai ușor față nevoilor noastre. Din acelaș motiv al lipsei, cred că retribuția materială a secretarului va rămânea mereu un *plum desiderium*. Dealfel eu personal am fost și cu ocazia discuției din urmă, pe care am avut-o cu dl Neagoe la Sighișoara, — pentru gratuitatea muncii tuturor funcționarilor «Astrei», în conformitate cu vechea și buna tradiție de apostolat, ferit chiar de umbra mercantilismului. — Iar referitor la munca din cursul anului 1926 ni se spune în raport: «Dacă Dumnezeu ne va ajuta vom căuta să pătrundem în cursul anului acestuia prin toate comunele despărțământului, întemeiând sau reorganizând cercurile culturale». Bazați pe calitățile cari îl caracterizează pe actualul președinte al acestui desp. suntem îndreptățiți a nădăjdui, că frumoasele planuri de muncă se vor și realiza, spre ridicarea culturală a locuitorilor români din acest ținut.

57. Târnava-mică (desp. central județean).

După vechea împărțire «Despărțământul Blaj» al «Astrei», acum numit Târnava-mică, după numele județului al cărui reșe-

dință a devenit Blajul, în baza noiei legi administrative, avea în raza activității sale 18 comune, situate, parte în județul Târnavă-mică, parte în Alba-inferioară. În 17 din aceste comune au înființat cercuri culturale cu 16 biblioteci populare.

În 12 Septembrie 1925, cu ocazia adunării generale a despărțământului, ținută în comuna Veza, s'a ales un comitet nou, în frunte cu pâr. *Ștefan Roșlanu*, profesor la Academia teologică din Blaj, ca președinte, și cu dl *Dr. Ioan Blanu*, avocat în Blaj, ca vice-președinte, iar ca membri mai mulți profesori și alți intelectuali din Blaj și din comunele ținutului. Noul comitet aprobat de centru prin scrisoarea dela 27 Noembrie 1925 cu nr. 2257, a și ținut în scurt timp după alegerea sa mai multe ședințe, la cari au invitat pe toți cărturarii Blajului, luând în amănunțită desbatere problemele de realizat în noul ciclu de activitate. Astfel, în ședința dela 30 Noembrie 1925, s'a ajuns la concluzia, că propaganda culturală prin comunele despărțământului să se facă după un plan unitar și metodic, îmbrățișând anumite grupe de chestiuni, în conformitate cu lipsurile generale și locale, cele mai ardente, ale poporului nostru. Planul alcătuit cuprinde următoarele grupe de probleme, de cari conferențiarilor și propagandiștii despărțământului, vor ținea seamă în prelegerile și cuvântările lor:

1. Teme moralizătoare, în conformitate cu prescripțiunile doctrinei creștinești; combaterea urâtului obicei al înjurăturilor și sudălmilor, cari înjosesc în mare măsură nivelul satelor noastre; combaterea alcoolismului și propagandă intensă pentru închiderea cârciumelor în zile de Duminecă și sărbători;
2. Chestii agrare, povește economice, tovărășii, cooperative, bănci populare;
3. Educația copiilor, sfaturi medicale pentru mame;
4. Sfaturi de igienă generală, curățenia, aerisirea locuințelor;
5. Povește administrative, elemente de constituția patriei, sfaturi de drept;
6. Cultivarea patriotismului prin evocări istorice, biografii de mari bărbați ai neamului, comemorări;
7. Chestiuni sociale și propagandă prin producțiuni teatrale, cari pun în lumină virtutea și măreția jertfei pentru binele obștei.

Acestea au fost în conturi generale problemele pe cari comitetul a căutat să le realizeze în activitatea sa culturală prin comunele despărțământului. Munca s'a și început cu buni auguri, încă în cursul anului 1925; străduințele propagandiștilor noștri au trecut însă în mare parte asupra ciclului 1926, despre care se va scrie în viitorul raport.

Începutul noului apostolat cultural l-a făcut însuși președintele despărțământului, pâr. *Ștefan Roșlanu*, care a ținut conferențe populare, în sensul programului de mai sus, în comunele Obreja și Cistei. Sătenii l-au ascultat cu cea mai mare căldură, arătându-se edificați și întăriți de creștineștile învățături. Dni

profesori *Ioan Pop-Câmpeanu* și *Valeriu Iozon* au vizitat comuna Micăsasa, unde au stăruit pentru înființarea unei cooperative. În aceeaș comună, cu altă ocazie, au vorbit dl *Dr. Eugen Sâmpetrescu* și *Dr. Petru Vlad*, lămurind rosturile «Astrei» și dând sfaturi medicale despre cunoașterea și vindecarea boalelor lumești (venerice). Tot acolo un domn student, al cărui nume regretăm că nu ni s'a comunicat, a vorbit cu multă însuflețire despre portul național. În comuna Biia păr. *Vasile Marginean* a dat îndrumări prețioase asupra cooperativelor, iar dl învățător *Iuliu Todoran* despre binefacerile școlii. Păr. *Hârșianu* a ținut două conferințe despre portul național și îngrijirea sănătății. În comuna Broșteni dl secretar comunal *Tutelea* a dezvoltat cu bune urmări o conferință de pomicultură, demonstrând în mod practic sfaturile sale. În comuna Țapu păr. *Ioan Marginean*, în colaborare cu învățătorul satului, au sistematizat un curs întreg de lecțiuni populare, conform programului specificat mai sus. Lecțiunile s'au ținut săptămânal de trei ori: Vinerea, Sâmbăta și Dumineca, ascultate de tineret, cu subiecte sistematizate, din istorie, geografie, matematică, religie și igienă. În comuna Veza dl profesor *Alexandru Lupeanu-Melin*, cu ocazia adunării cercuale a despărțământului, în 22 Septembrie 1925, a evocat în icoane limpezi geneza «Astrei», lămurind pe înțelesul poporului, rosturile ei trecute și viitoare; dl prof. *Dr. Coriolan Suctu* a pus în lumină de raze icoana baronului Vasile Ladislau Pop, sărbătoritul dela Reghin. Propaganda culturală în comunele despărțământului a sprijinit-o într'un mod vrednic de laudă: gazeta «*Untrea poporul*» din Blaj, care a devenit, prin bunăvoința și adâncă înțelegere a redactorilor ei, un adevărat monitor oficial al despărțământului nostru și, în special, și al «Astrei», în general.

Dintre cercurile noastre culturale remarcăm în deosebi pe cele din comunele *Țapu, Biia și Pânade*, cari pe lângă prelegerile populare cari s'au ținut acolo, au aranjat și mai multe serbări cu producțiuni teatrale, cu coruri și cu declamări, cari au fost adevărate praznice culturale și naționale. Poporul din acele comune este o adevărată oaste în tabăra cea mare culturală a «Astrei». Bibliotecile acelor cercuri au devenit într'adevăr instituțiuni vii, cari împart lumină și porniri nobile. Am asistat și noi, câțiva membri ai comitetului, la producțiile sate-nilor, constituiți în cerc cultural al «Astrei» la Pânade, de pildă, și am rămas adânc emoționați de câtă înălțare este capabil poporul nostru bine condus și îndrumat.

Ținem să fixăm aici, cu cea mai adâncă recunoștință, ajutorul pe care ni l-au dat în propaganda culturală elevii și elevele școlilor normale de învățători din Blaj, cari, conduși de profesorii lor, au aranjat producțiuni populare cu piese de teatru și cu coruri în comunele Veza, Sâncel și Ciufud, procurând.

sătenilor clipe de multă elevare sufletească! Ieșirile tineretului cu carte între popor sunt prilejuri de mare serbătoare. Săptămâni și luni întregi stau oamenii sub impresia celor auzite și văzute.

Vom aminti și profitul publicului orășenesc al Blajului din binefacerile «Astrei». La 25 Octombrie 1925, am avut înalta vizită a dlui președinte *Vasile Goldiș*, cu care ocazie despărțământul și Blajul cultural i-a făcut o primire foarte inimoasă. Comitetul a ținut o ședință festivă, prezidată de dl V. Goldiș, pe care a ținut să o ilustreze cu prezența Sa însuși înalt Prea Sfinția Sa *Pdr. Mitropolit Dr. Vasile Suciu*. După această ședință cu însemnate desbateri, a urmat un festival în sala de gimnastică a liceului de băeți, unde în cadrul unor frumoase coruri ale școalelor din Blaj, dl Goldiș a dezvoltat o luminoasă conferință despre trecutul și prezentul «Astrei», iar scriitorul blăjan *A. Lupeanu-Melln* a citit o schiță cu subiect hazliu, din popor, care a fost foarte aplaudată. Întreg publicul din Blaj a fost prezent, în frunte cu I. P. Sf. Sa Mitropolitul Vasile și cu statul major al sfetnicilor săi.

Despărțământului nostru i-a revenit și onoarea să patroneze și să aranjeze seria de conferințe a profesorilor universitari dela Cluj, cari ne-au vizitat din încredințarea «Extensiunii universitare». Am avut astfel norocul să ascultăm pe unii dintre cei mai distinși bărbați de știință și de cultură ai neamului nostru din părțile ardelenene. Seria acestor conferințe în toamna și iarna anului 1925 a fost următoarea :

1. *Prof. V. Bogrea* : «Nevoia culturii clasice» ; 2. *G. Gluglea* : «Tipuri de eroi în baladele noastre populare» ; 3. *Dr. Sextil Pușcartu* : «Liga Națiunilor» (cu proiecțiuni luminoase) ; 4. *Victor Stancliu* : «Nașterea și moartea pietrelor».

Între ședințele de comitet cea mai memorabilă este, fără îndoială, cea dela 25 Octombrie, în care s'au conturat cadrele noului despărțământ central județean, al Târnavei-mici, al cărui sediu este de aici înainte Blajul. Organizarea acestui despărțământ cade în gestiunea anului 1926, despre care va fi vorbă la timpul său, cum și despre continuarea programului fixat la începutul acestui raport.

Dr. Ioan Blanu, vice-președinte.

58. Tășnad (jud. Sălaj).

Din acest despărțământ fac parte 28 comune. Cercuri culturale (agenturi) sunt în comunele: Săuca, Santău, Căuaș și Ghegea, fiecare cu o mică bibliotecă, destul de cercetată. În timpul dela adunarea generală, ținută la 27 Sept. 1925 până la sfârșitul anului s'a ținut o conferință poporală în comuna Căuaș de către dl Gh. Nișita, director școlar din Tășnad, în legătură

cu cercul cultural Tășnad. Obiectul conferenței a fost: «Războiul pentru întregirea neamului», căreia i-a urmat serbarea școlară, executată de elevii școlii primare și a cursului de adulți. Serbarea a fost foarte succesă.

Despărțământul nu dispune de avere. Cu suma de 396 Lei, pe care a avut-o, complectată cu o donație, s'a plătit abonamentul pentru revista «Societatea de mâine» pe anul 1925. Abonarea acestei reviste pentru viitor nu s'a mai putut face din cauza lipsei de fonduri, totasemenea din aceste motive nu s'a putut abona nici revista «Transilvania», cum a fost hotărât adunarea generală a despărțământului. *Domitlan Cușsa*, președ. despărțământului.

59. Teaca (jud. Cluj).

Are 7 cercuri culturale și 7 biblioteci populare. Adunarea desp. s'a ținut în Teaca, la 7 Aprilie 1925. Cu acest prilej s'au înscris 10 membri pe viață și mai mulți membri activi. Despre altă activitate în cursul anului nu ni s'a prezentat raport. Președinte al desp. este dl *Dionisie O. Decel*, protopop în Teaca.

60. Tighina (desp. central județean-Basarabia).

Acest desp. a luat ființă la 23 August 1925, cu care ocazie s'a constituit și *Cercul cultural Astra*, despărțământul având rolul de a îngloba satele și orașele județului, în număr de 92.

Primindu-se dela centrală cărți pentru 30 de sate, desp. a căutat să înființeze cercuri culturale, isbutind să înființeze asemenea cercuri în 16 sate.

În orașul Tighina, pe lângă Cercul orășenesc, s'a mai înființat un Cerc pe lângă școala de băieți Nr. 1, altul pentru atelierele C. F. Tighina și al patrulea pe lângă Școala profesională, a cărei directoră, dna Adela Seișanu, este și prezidenta Cercului orășenesc. Toate cele de mai sus au luat ființă dela 23 August până la Decembrie 1925.

Activitatea desp. la sate a fost stângenică din cauza stării de asediu, conducătorii neputându-se mișca dela un loc la altul decât cu zeci de aprobări. O mare piedecă a fost și organele școlare și chiar societățile culturale surori.

Între 23 August și 31 Dec. 1925 au desvoltat activitate culturală Cercul orășenesc în frunte cu dna Seișanu și Cercul de pe lângă școala profesională în frunte cu dna Valeria Rusănescu.

Astfel la Dec. s'a comemorat alipirea Ardealului, neputându-se face 1 Dec. fiind Marți zi de lucru. Facerea chetei nu a fost aprobată, deși Prefectura de poliție raportase, că nu mai era altă chetă; organizațiile evreești însă chetează zilnic. Cu această ocazie dl prof. Popescu-Roșiori a vorbit despre Aportul

cultural al Ardealului, iar dl avocat Colonescu despre Cum s'a înfăptuit unirea. Recitări, coruri și dansuri au complectat serbarea.

La 13 Dec. dl avocat Colonescu a vorbit despre viața și opera lui Coșbuc.

La 20 Dec. Cercul de pe lângă școala profesională a jucat în localul școlii piesa de teatru a lui Alecsandri «Milo director», la care a luat parte publicul din aceea parte a orașului.

S'au trimis liste de membri, statute, regulamente și broșura «Ce este și ce vrea să facă Asociația» la 93 dirigenți de școli primare.

*

Cu începere dela 1 Ian. până la 27 Iunie 1926 Cercul cultural Astra Tighina și cel de pe lângă Școala profesională au desfășurat — dupăcum ni se raportează — o activitate de care pot fi geloase organizațiuni cu trecut de zeci de ani. Șezătorile s'au ținut Duminica și sărbătorile în sala cinematografului din centrul orașului. La început intrarea era liberă, mai târziu, din cauză că nu se putea acoperi din cotizații costul salei, s'au pus taxe de câte 3—4 Lei și parte intrau gratis. Sala era aproape totdeauna supra-încărcată.

În rezumat organizația Astei dela Tighina a dat publicului dela 6 Dec. 1925 până la 27 Iunie 1926 — 23 șezători, cu concurs de coruri, dând premii în valoare de Lei 1500.—. (Șezătorile din 1926, descrise pe larg, le vom da în raportul nostru din 1927.) Premii pentru costume naționale s'au dat în valoare de Lei 1600.

Pe lângă activitatea pe teren cultural s'a căutat a se veni în ajutorul membrilor. Astfel s'a făcut aranjament cu 2 medici pentru consultații cu preț redus; de asemenea s'a obținut 20% reducere la medicamente, cum și reducere la pâne și carne.

La început majoritatea intelectualilor stăteau în rezervă, atât din necunoașterea forțelor «Astei», cât și pentru motivul că zeci de societăți cu caracter cultural se nașteau azi pentruca a doua zi să moară.

Activitatea aici descrisă se datorește în primul rând dlui căpitan *M. Dumitrașcu*, licențiat în drept, prietin sincer al Astei și al culturii naționale a neamului nostru, care este și președintele organizației noastre dela Tighina.

Mulțumim dlui Dumitrașcu, dlui secretar D. Ștefănescu și tuturor colaboratorilor dâșilor la o muncă atât de nobilă și desinteresată pentru progresul neamului.

61. Tinca (jud. Bihor).

Președintele desp. dl *Ioan Catoane*, protopop în Tinca, ne scrie că primind numai târziu, după moartea fostului preșe-

dinte dl Dr. Aurel Pinția, încredințarea pentru conducerea desp. nu a putut să țină în cursul anului 1925 decât două adunări: în Gurbediu și Râpa, cu un program bogat, luând parte la ambele adunări popor numeros. Desp. are de mai înainte 3 cercuri culturale și 14 biblioteci populare.

62. Treiscaune, desp. central județan (jud. Treiscaune).

Comitetul despărțământului ales în adunarea ținută la Sf. Gheorghe, la 22 Febr. 1925, în cursul anului 1925 a căutat să procure un local, unde despărțământul să-și poată forma o bibliotecă și unde să aibă biroul și arhiva. În urma aprobării Primăriei Sf. Gheorghe s'a pus la dispoziția despărțământului o modestă încăpere a actualului cazinou, unde se păstrează arhiva și bibliotecă.

Comitetul s'a întrunit la 21 Noemvrie 1925 spre a aranja o solemnitate mai impunătoare pentru ziua de 1 Dec. 1925. Serbarea cu producțiuni bine aranjate s'a dat în sala teatrului orașenesc și a corespuns din punct de vedere moral tuturor așteptărilor. Cu această ocaziune Dl Dr. Popa a ținut și o frumoasă conferință, la care s'a adăogat și un istoric interesant făcut de dl Vasile Stoica asupra datoriei ce le are «Astra» în viitor.

În acest despărțământ «Astra» are o menire deosebită și foarte importantă, în scopul de a ridica elementul românesc și a-l prezenta populației străine cu toate însușirile lui alese, cu comorile lui de artă și astfel a-l impune respectului lor. Nădăjduim, că în viitor conducătorii desp. prin executarea unui program de muncă potrivit, vor ști lucra spre atingerea acestui scop înalt.

Medic Dr. *Ioan Popa*, președ. desp.

63. Turda (desp. central județan).

1. Numărul comunelor 29; 2. Numărul cercurilor culturale 27; 3. Numărul bibliotecilor 21. Desp. nu a putut ține conferențe decât în 5 sate din jurul Turzii. Despărțământul a aranjat un ciclu de 25 conferențe de popularizare din literatura și istoria Românilor, ținute de dnii profesori T. Mureșan și P. Suciș, a aranjat o serie de *șezători literare* cu concursul Extenziunii Universitare din Cluj. Au conferențiat următorii dni profesori universitari: M. Botez: Educația fizică și ereditatea; S. Dragomir: I. Buteanu; Gh. Giuglea: Românii din Iugoslavia; V. Bogrea: Iubirea de patrie.

La aceste șezători, la partea muzicală ne-a dat concursul dl prof. I. Caraneia cu corul elevilor dela liceu. 5. În 3 Oct. 1925 a vizitat orașul nostru dl președinte Vasile Goldiș. A luat contact cu autoritățile administrative și cu intelectualii români,

cu cari a ținut o consfătuire la Casa Culturală. 6. Subvenții a primit despărțământul următoarele: dela primăria orașului Turda 20,000 Lei pentru despărțământ și 20,000 Lei pentru Casa Culturală. 7. *Casa Culturală* are lipsă să fie de urgență reparată. Nădăjduim că în toamna 1926 va fi reparată, spre a se evita în felul acesta, o mai mare deteriorare, care ar primejdiu întreg edificiul. 8. *Reorganizarea* pe bazele nouă nu s'a putut face din cauza recentelor mișcări politice, cari au angajat pe foarte mulți intelectuali. Se va face la toamnă cu prilejul adunării generale a despărțământului, care o vom ținea în Turda. 9. Avere în bani 46,000 Lei.

64. Vințul de jos (jud. Alba).

Unul dintre cele mai mici despărțăminte, cu numai 7 comune, având sediul în Vințul de jos, care este și sediul plasei. Conducătorii acestui despărțământ, în colaborare cu cercurile culturale învățătoarești, au cutreerat toate comunele aparținătoare despărțământului, ținând prelegeri instructive. Afară de prelegerile arătate în raportul nostru din anul trecut s'au mai ținut, la 29 Iunie 1925, în comuna Blandiana, în fața alor 300 ascultători, următoarele prelegeri: Credințele deșarte de către C. Oancea, preot în Cioara; Rostul Cooperăției, de către dl președinte al desp. V. *Vasilca*, pretor, Vințul de jos și Imbrățișarea meseriilor, de către Iacob Stanca, preot, Vințul de jos. Ziua de 1 Decembrie s'a serbat în Vințul de jos, arătându-se însemnătatea zilei (1 Dec.) de către dl I. Goția, dirigintele școlii, după care a urmat o reușită producțiune școlară, asistând la 180 ascultători. Curs pentru analfabeți a ținut dl învățător Ilie Terchilă în comuna Tărtăria, având 18 ascultători. Teren pentru Casă Națională este în Vințul de jos 1 jugăr și 1400 stângini pătrați.

65. Vințul de sus (jud. Turda).

Pe lângă activitatea frumoasă a desp., publicată în raportul nostru trecut, ni s'au mai comunicat următoarele date din partea dlui președinte al desp. *Iullu Căpâlnean*, preot.

Numărul comunelor aparținătoare desp.: 17. Cercuri culturale, cu biblioteci populare, se află în următoarele 14 comune; 1. Vereșmort cu 490 cărți cu un spor de 132 cărți; 2. Inoc 50 cărți; 3. Ciugudiu de jos 50 cărți; 4. Ciugudiu de sus 50 cărți; 5. Decea 50 cărți; 6. Răsboeni-Cetate 50 cărți; 7. Sănmărtin 50 cărți; 8. Hidiș 50 cărți; 9. Cucerdea 50 cărți; 10. Măhaciu 50 cărți; 11. Dumbrău 200 cărți; 12. Cicău 50 cărți; 13. Vaidasig 50 cărți; 14. Ormeniș 50 cărți.

În Vereșmort există și câte o bibliotecă parohială și școlară, cum și una proprie a preotului.

În 15 Nov. 1925 dl I. Căpălnean a ținut în Vereșmort conferința cu titlul: Adevărata avere stă în pământ și vite; ascultători 280.

Cursuri de adulți s'au ținut în toate comunele. Casă națională se află în Vereșmort, (fosta școală conf.) în care cetitorii se adună zilnic.

În toate comunele desp. s'a dat teren (câte 400 st. □) pentru casă națională.

66. Viștea (jud. Făgăraș).

Pentru complectarea raportului pe 1925, publicat în raportul nostru din anul trecut, în baza raportului primit dela acest desp., mai adăogăm următoarele, referitor la organizația economică: Cooperative de consum 21, Bănci populare 13, Bănci, societăți pe acțiuni 8. În privința seratelor artistice se disting comunele: Viștea de jos, Porumbacul de jos și de sus, Arpașul de jos, Cârțișoarele, Viștea de sus și Drăguș.

Preot *Pavel Borzea*, președ. desp.

67. Zărnești (jud. Brașov).

În acest despărțământ, pe lângă cele 16 prelegeri și 7 șezători culturale, s'au mai ținut până la finea anului 1925, conform raportului primit, încă următoarele prelegeri: în Zărnești la 6 Dec. 1925 «Din viețile sfinților» de Sadoveanu de către Pană Valer, inv., cu 60 ascult. și în postul Crăciunului s'au ținut în Tohanul-vechiu 4 prelegeri împreunate cu coruri și declamări, asistând la fiecare câte 200 ascult., și anume: Viața morală și creștinească, apoi Rolul femeii în viața socială, ambele de către preot Mircea Tomas, Higiena copilului și Excursii în țările calde, de către Popa Traian, inv. — Despărțământul a participat activ la serbarea din 1 Dec. și anume: În Zărnești a vorbit dl Dr. P. Nistor medic, președintele desp., despre: Principiul unității naționale înainte de 1918, cu 200 ascult., în Poiana-Mărului dl Aron Gogonea, preot: Comemorarea unirii dela Alba-Iulia, cu 150 ascult., despre acelaș subiect au vorbit în Tohanul-vechiu dl Mircea Tomas, preot, cu 250 ascult. și dl Victor Plotogea, preot în Tohanul nou, cu 200 ascult., toate serbările cu coruri și declamări. — Ajutor s'a primit dela comuna Tohanul vechiu 500 Lei. Despărțământul a lucrat mână în mână cu cercul cult. al învățătorilor.

Anexa II.

Din activitatea secțiilor literare-științifice.

Deoarece până în Septemvrie 1927, când vor apărea în rev. «Transilvania» rapoartele secțiilor, conform decisului adunării generale din Reghin, este un restimp prea mare, fie-ne permis a resuma unele din problemele discutate la cele patru ședințe ale secțiilor noastre, în 1926. Secțiile au ținut ședințe în Cluj, în 14 și 16 Febr. (ședințe plenare extraordinare) și în 29 Iunie (2 plenare).

În ziua de 14 Febr. s'au discutat, mai cu seamă, problemele secției medicale și biopolitice în legătură cu celelalte secțiuni, din partea dlor Dr. Iuliu Hațiegan, Dr. I. Moldovan, Dr. Gh. Preda, Dr. On. Ghiбу., Dr. S. Pușcariu și Dr. E. Racovița.

În vorbirea de deschidere a bineventat dl preș. V. Goldiș, în special, secția medicală și a exprimat unele directive principiale.

Dacă «obiectivul adevărat» al «Astrei» a fost și rămâne satul românesc, țărănul român, nu e mai puțin adevărat că «Astra» n'are dreptul să desconsidere nici populația dela orașe, cu atât mai puțin *muncitorimea industrială*. Munca aceasta *constructivă* va trebui întezită în România întregită. Secțiile «Astrei» nu pot fi socotite ca un fel de Academie de științe, litere și arte, ci ca o «Instituție organizată a acelor români, cari — de bunăvoie, fără nici o constrângere, fără recompensă, fără ambiții, — s'au angajat la munca atât de anevoioasă a desăvârșirii națiunii române». Secțiile sunt «nucleul viitorului parlament cultural român».

«Nimic nu urăsc mai mult», a declarat dl președinte, «în lumea aceasta, decât fanfaronada națională fără muncă constructivă».

Dl prof. univ. Dr. Iuliu Hațiegan și-a dezvoltat tema: programa secției medicale-biopolitice în cadrele «Astrei». Dsa a accentuat că secția are trei scopuri: educația medicală (a medicilor), educația igienică a țărănului și a intelectualului român și educația biopolitică, asigurarea capitalului uman național în condiții bune.

Realizarea se va putea îndeplini prin 2 subsecții: prin subsecția medicală (igiena, igiena socială) și prin subsecția bio-politică (igiena individului, a familiei, a națiunii). Mijloacele le află: pentru medici 1. cercurile culturale (în Brașov, Sighet, Mureș, Arad, etc.); 2. cursuri de perfecționare și 3. congrese științifice; pentru intelectuali: 1. conferențe și 2. mai ales, publicații. (Biblioteca medicală și eugenică.) Reviste. Buletinul medical și eugenic, articole și cronici lunare în «Transilvania». Propaganda la sate va trebui ținută prin: conferențe (publicare de conferențe tip), planșe-fișe, Calendarul sănătății, anchete sanitare, muzeu ambulanț. A apelat la altruismul celor de față ca să colaboreze toate secțiile, dar și toată suflarea românească pentru ducerea în îndeplinire a acestui program.

Dl vice-preș. dela secția medicală, prof. univ. Dr. Iuliu Moldovan, și-a dezvoltat pe larg conferența sa despre concepția biopolitică și «Astra».

Moțiunea propusă de dl Dr. Iuliu Moldovan: «Ședința plenară a

secțiilor literare-științifice din 14 Febr. 1926 hotărăște că acceptă ca unic principiu a întregii sale organizațiuni și activități: grija pentru prosperarea biologică a poporului român și a patriei» a fost primită cu unanimitate.

A urmat o *serbătorire* a activității dlui *Dr. I. Lupaș* din partea secțiilor. (Vezi «Transilvania» Nr. 3).

Ședința din 16 Febr. a fost considerată ca o continuare a ședinței din 14. Dl președinte al secției școlare *Dr. O. Ghibu* a pledat, într'un expozeu mai lung, pentru: 1. postul unui intermediar între secțiile «Astrei» și centrul din Sibiu; 2. reeditarea «Enciclopediei Române», în condiții mai favorabile, în România întregită; 3. pentru o colaborare intensivă cu «Fund. cult. Principele Carol». Secțiile, prin graiul dlui preș. Goldiș, au luat cu multă plăcere la cunoștință expozeul «semănătorului de idei» *Dr. O. Ghibu*, împreună cu raportul secției școlare.

Trebue remarcat din ședința întâi și strigătul de alarmă al dlui prof. univ. *Dr. Sextil Pușcariu*, că *nu se cetește prea mult în timpul din urmă* și că «Astra» are nobila misiune de a întreprinde o propagandă vie pentru răspândirea scrisului românesc în margini cât mai largi.

Ședințele plenare din 29 Iunie au discutat, mai cu seamă, problemele propagandei mai intensive prin publicațiile «Astrei», cerând propagandiștii (unii salariați) și ajutorul școalelor, internatelor, academiilor, etc. etc. Discuția a fost purtată de dnii I. Clopoșel, Victor Lazar, *Dr. A. Popovici*, I. F. Negruț, *Dr. I. Moldovan*, *Dr. Horia P.-Petrescu*. Rezultatul: «Secțiile roagă on. comitet central, din nou, să se gândească la instituirea din nou a unui administrator, ca expediția și propaganda publicațiilor «Astrei» să fie mai intensă. Totodată insistă ca secretarii de despărțământ să fie numiți în fiecare despărțământ, ca astfel «Astra» să aibă funcționari devotați, salariați, pentru scopurile ei culturale».

Au urmat rapoartele tuturor secțiilor. S'a hotărit tipărirea unui «*Almanah G. Coșbuc*», «*Album Avram Iancu*», al unui «*Buletin al Secției istorice*», a unei «*Biblioteci de popularizare a științelor naturale*», a unui «*Atlas botanic-zoologic*»; s'a mulțumit secției medicale-biopolitice, în special, pentru propaganda întreprinsă (Bibliotecile cele două, cu câte două numere până acum; seriile de conferențe, etc.); s'a ales ca persoană de legătură între secții și centrul din Sibiu, dl *Olimpiu Boitoș*, ca «secretar al secțiilor».

În ședința de după masă au conferențiat următorii membri: dl președinte al secției literare-filol. *Gh. Bogdan-Duică* (despre o contribuție la istoria social-literară a Moldovei, a Iașului din 1840, o descriere a doctorului *Weinberg*, care a cutreerat Moldova pe timpul lui *V. Alecsandri*) și *Dr. Coriolan Petran* (despre arta românească din Ardeal în sec. al XIX-lea).

Despre alte manifestații ale secțiilor (Bibl. «Astra», Bibl. pop. etc.) este vorba în Raportul general.

Din raportul *secretarului literar substituit* lăsăm să urmeze pasagiul, în care se vorbește despre *primejdia pornografiei din ziua de astăzi*. Secțiile au împuternicit pe secretar să întreprindă, în numele secțiilor, pașii necesari la Ministerele de interne, de instrucție publică și de culte și arte, ca să solicite, «un mai sever control al pieselor teatrale, al «revistelor

teatrale», al publicațiilor obscene, cari invadează și Ardealul în timpul din urmă, spre răul tuturor».

«Ar fi nesperios, ar fi punibil pentru timpurile de astăzi dacă ne-am adormi conștiința cu înșirarea unor sărbători, fie ele oricât de mărețe și cu apariția unor publicații, fie ele oricât de reușite, dacă n'am căuta să sondăm până unde s'au repercutat accentele oratorilor dela festivități, provocând fapte, conforme principiilor mărturisite în auzul tuturor și până unde a pătruns scrisul cinstit, românesc.

Savantul nostru membru activ în secția lit. fil., dl Sextil Pușcariu, a dat, pe drept cuvânt, semnalul de alarmă, în ședința noastră plenară extraordinară din Febr., că se cetește prea puțin la noi. Admonierea aceasta trebuie să ne dea de gândit. E o banalitate pe care ți-e și rușine să o spui, e un adevăr à la Palice, că omul nu trăiește numai din carne, din legume și din beutură, că îi mai trebuie și nutremânt sufletesc. Iarăș vrei să deschizi uși deschise când constați că un popor nu poate prospera dacă expresia gândurilor, a frământării creierilor celor mîi buni ai săi, nu-și află răsunetul prin cărți, în masele poporului respectiv. Adevăruri de acestea, prea evidente, jiguitor de evidente, ai datorința ca — iarăș — să le aduci în fața publicului și să-l faci atent: de te fabula narratur, este vorba de existența ta, public românesc!

Intr'unul din numerele ce vor apărea în viitorul apropiat, din Biblioteca «Astra», am adunat șipetele de durere ale scriitorilor noștri din diferite epoci, șipete, cari — aproape toate — spun respicat: ducem lipsă. Ne vine greu să scriem. De sigur, nu bogăția, nu huzureala în averi naște pe scriitor, pe poet, pe filozof! De sigur, genii mari au suferit, temporal, chiar mizeria și tot genii au rămas — în timpul de față însă ne aflăm, dacă nu vrem să găsim remediu cât mai repede, în fața unui *crepuscul al intelectualității*.

Un om de litere, francez, de seamă, dl Muret, a scos de curând o remarcabilă lucrare, intitulată: «Crepusculul raselor albe», arătând primejdia ce ne amenință, după războiul mondial, din partea celorlalte continente, dacă perseverăm în miopia noastră politică, dovedindu-ne prin citate cum suntem de devalvați, ca valoare morală, în ochii negrilor și galbenilor, după ce ne-au cetit până în măruntaie, în suflete, în decursul războiului. Prestigiul nostru a scăzut la zero!

Acest crepuscul se va accelera dacă îmbogățirii de războiu, politicienii, scriitorii de librete supra-încărcate de lascivitate, își vor întinde, în toate țările, și mai tare mreșile.

Spăimântătoarea statistică a analfabeșilor din Rusia să ne fie un memento de ce va putea săvârși o populație, care trăiește ca într'un tunel sufletesc — revoluția rusă ne este un foarte elocuent exemplu! — și grija supremă a tuturor celor cari mai cugetă în zilele noastre trebuie să fie: dați nutremânt sufletesc bun, sănătos, satelor și orașelor noastre.

Să lăudăm și să arătăm pe acela, care din lefșoara sa, fie ea cât de modestă, își smulge la zi întâiu câțiva lei, ca să-și dea prinosul său pentru cutare carte beletristică de valoare sau pentru abonarea cutărei reviste de

prej. Să aplaudăm, ca și alții să audă, pe celce lasă să circule în mijlocul societății o carte bună, aducând vorba despre ea, comentându-o, militând pentru ideile sănătoase profesate în paginile ei. Să ne îngrijim ca peana celor buni ai noștri să nu ruginească, fiindcă posesorul ei e bolnav în cine știe ce spital sau e împovărat de griji materiale, cari îi sugrumă avântul.

Și mai este și altă misinne: să pornim o cruciadă împotriva literaturii, care moleșește, a cărților frivole, a pieselor, cari se răspândesc ca o pecingine și între noi, piese libertine, la cari îți este totdeauna teamă să duci o ființă curată, ca să nu fie pângărită.

Suntem prea concilianți în privința aceasta. Zimbim numai și sprijinim cu banul nostru piesele teatrale și revistele de unde bunul simț și-a luat câmpii! Cu epitetul de: arierat, de moda veche calificăm pe cel ce caută să protesteze și astfel piese, cari văd lumina rampei în cutare teatru francez, unde pelerinează babalăcii, să se amuzeze în felul lor, sunt «savurate» — ne avem și noi franțuzismele! — «savurate» de licenii și fetele de pension. Spre binele cui?

O societate sănătoasă protestează, pune zăgaz invaziei, boicotează chiar reprezentații de acestea, fiindcă e prea evident că punga cutărui actor sau a cutărei actrițe, ce ar putea juca în piese de merit, se umple în detrimentul complexului, sărăcindu-ne pe toți sufletește, tâmpindu-ne simțurile nobile.

Apelează mai apoi la sentimente superioare, că ți se râde în față, nerușinat!

Domnii Iuliu Moldovan și Iuliu Hațiegan, în frunte cu ministrul de acum dl Ioan Lupaș, pot să tot vorbească publicului despre eugenie, despre vigoarea neamului, despre nobilitarea speciei umane; câteva piese de acestea frivole le aduc, să o spunem pe față, numai clienți și nu adepți luptători spre o regenerare! Aici e în strânsă legătură ministerul sănătății publice cu ministerul artelor și acel al instrucțiunii publice și sperăm cu toată hotărârea că președintele «Astrei» va avea o convorbire cu sine, adresându-se ministrului artelor, dându-și unul altuia ordine severe ca hârtia scumpă să nu se mai dea tiparnițelor cu pornografii — strihnina e doară prohibită în negoț, strihnina sufletească să nu fie? — ca scenele teatrelor să nu mai fie pângărite de falși elevi ai Melpomeniei și ai Thaliei.

Dacă din plenul ședinței acesteia am aplauda un astfel de pas al capului «Astrei» noastre, n'ar fi gestul acesta al nostru îndreptățit și n'ar avea — să sperăm — la mulți efectul unei deșteptări dintr'o lăncezeală sufletească?

Trăim într'o epocă, în care multe din normele, autoritățile crezute sacro-sancte înainte de războiu, se clatină. Un suflet rău, mefistofelic, par'că-și bate joc de noi, toți.

Sufletul omenesc libnește după un sprijin solid, după câteva norme de viață, cari să-l smulgă din vârtoarea patimelor degradatoare. Sufletul omenesc vrea să se întremeze și — în convalescența sa — îi oferim tot alte și alte excitante, ducătoare la pierzanie?

Conștiința omenească îți spune respicat, cu o austeritate ibseniană: zidurile clădirii unei societăți nu se pot ridica pe bazele șubrede, mâncate de viții, de o literatură și un teatru lasciv și pe norme etice echivoce, în viața privată și în viața publică.

Ne trebuie o autoritate, și o așteptăm, o autoritate, care să ne scrie, nu numai nouă, o «istorie a revoluției mondiale», după cum a scris Carlyle acea magistrală «Istorie a revoluției franceze». Ne trebuie un sfetnic, ascultat de toți, care să vorbească conștiințelor noastre și care să ne dăpene, în scene neuitate, toată prigoana întreprinsă împotriva spiritului omenesc în deceniul ultim, simțim trebuința de dorgatoriul unui ecle-siast modern, ca, cutremurându-ne de cele întâmplate, să mărturisim un «Pater peccavi» și să ne ridicăm în zări mai senine, izbăviți de rănile su-fletești, primite din greu.

Primiți cu brațele deschise pe un astfel de profet al unei lumi mai drepte și mai bune, deschideți-vă taințele sufletului dv. înaintea lui, lă-sați să picure balzam în sufletul sângerat și primeniți-vă pentru noua luptă culturală ce vă așteaptă, simțindu-vă una, o singură falangă.

De nu există acest Carlyle modern, plăsmuiți-vi-l! E un fetiș mai vrednic de adorat decât Mamonul banului și al murdăriei. In magnis iam voluisse sat!

O societate cum e «Astra» trebuie să aibă cât mai mulți adepți de-al nui Carlyle reînviat!

Anexa III.

Nr. 1739—1926.

Onorată adunare generală!

În alăturare ne luăm libertatea a Vă prezenta conturile de încheiere ale Asociațiunii pe anul financiar 1925.

Incassările fondului general au fost de Lei 2.647,684—, și anume: taxe de membri fondatori și pe viață Lei 51,063—, taxe de membri activi și ajutători Lei 51,415.50, interese de efecte Lei 47,058.56, interese de cont corent Lei 34,102.84, abonamente la revista „Transilvania” Lei 23,927—, abonamente la Biblioteca poporală Lei 23,380.60, chirii Lei 125,955.50, ajutoare dela bănci și particulari Lei 112,983—, taxe de administrare Lei 27,798—, ajutoare dela stat Lei 2.100,000—, și venite extraordinare Lei 50.000—. Ajutoarele dela stat sunt date: de Ministerul de culte și arte Lei 1.200,000—, pentru muzee, biblioteca centrală, case naționale, troițe comemorative și salare; de Ministerul de instrucție Lei 680,000—, pentru biblioteca poporală, conferențe, cursuri de analfabeți, expoziții și secțiile științifice-literare; de Ministerul de agricultură și domenii Lei 200,000— pentru tipărirea de cărți economice, conferențe agricole, etc. și Ministerul sănătății și ocrotirilor sociale Lei 20,000— pentru tipărirea de cărți medicale. Ajutoarele dela bănci și particulari, mai importante, au fost dela banca „Albina” din Loc: Lei 50,000—, dela Banca centrală pentru industrie și comerț Lei 10,000—, dela dl C. Bârsan, București, pentru secțiile științifice Lei 25,000—.

Cheltuielile fondului general au fost de Lei 1.942,306.14, și anume: Biblioteca centrală Lei 76,513.50; Biblioteca poporală Lei 255,293.95; Muzeul central Lei 148,986.71; Muzee regionale [Vidra, Hunedoara, Sighet, Săliște și Țebea] Lei 91,019—; Case naționale Lei 100,015—; Troițe și fotografii Lei 25,752.50. Conferențe și prelegeri în centru și în despărțăminte Lei 61,312—; expoziții Lei 50,210.15; Cursuri de analfabeți Lei 33,718—; revista „Transilvania” Lei 113,284.65; tipărituri mărunte Lei 28,080—; apă, canalizare, asigurări, contribuții Lei 32,275.29; reparaturi

Lei 8,412.20; încălzit Lei 31,033.25; luminat Lei 9,215.95, grădina Lei 1,384—; salare Lei 539,570—; bani de cvartir Lei 30,600—; spese de cancelarie Lei 45,397.03; emisiuni Lei 53,214—; secțiile științifice și literare Lei 99,139—; Interese de cont cor. Lei 41,829.50; spese extraordinare Lei 66,050.50.

Cheltuielile au fost deci mai mici decât veniturile cu Lei 705,377.86, care sumă s'a folosit parte ca amortizări, parte ca dotații fondurilor proprii, parte s'a reportat pentru anul viitor și anume: s'a amortizat deficitul anului 1924 în suma de Lei 202,631.82, s'a amortizat cumpărarea lăsamântului Smigelschi și interesele în suma de Lei 286,326.75; s'au dotat 23 de fonduri cu suma de Lei 87,965.15 și s'au reportat pentru anul viitor pentru ridicarea de troițe Lei 74,247.50, iar pentru diverse reparaturi Lei 54,206.64.

Fondurile și fundațiunile administrate de Asociațiune au crescut în mod normal. Creșteri peste [normal]e la fundația Ioan Russu, provenită în urma unor vânzări de acții în mod avantajos și la fundația Petran, în urma incasării unor chirii vechi. — În stocul efectelor fondurilor și fundațiilor deasemeni s'au făcut schimbări mai mari: prin participarea la noua emisiune a „Albinei“ cu 268 acții și prin cumpărarea a 464 acțiuni noi. În modul acesta am ajuns la numărul de 1000 buc. acții „Albina“, repartizate pe 23 fonduri și fundațiuni. Stocul cel mai mare de acțiuni e proprietatea fondului general și anume 300 bucăți. În decursul anului s'au mai preschimbato acțiile „Selăgiana“, Jibou și Sebeșana, Sebeș din acții de Lei 50 în acții de Lei 500, acțiile „Bihoreana“, Oradea, „Victoria“, Arad, din acții de Lei 100 în acții de Lei 500.

Averea administrată de Asociațiune cu finea anului 1925 se urcă la suma de Lei 2,457,536.72.

Terminând Vă rog 1) să luați la cunoștință acest raport; 2) Să cenzurați conturile de încheiere, bilanț, venite și spese și, aflându-le în ordine să hotărâți descărcarea pe anul de gestiune 1925.

Sibiu, la 31 Decembrie 1925.

Dr. Octavian Russu m. p.,
vice-prezident,

Romul Simu m. p.,
secretar.

Anexa III a)

Bilanț general la

Activa	Lei	b.	Lei	b.
	Casa în numărar — — — — —			31539
Realități:				
Edificiul Muzeului — — — — —	70000	—		
„ din strada Șaguna Nr. 6 — — — — —	60000	—		
„ Internatul de fete — — — — —	50000	—		
„ din strada Șaguna Nr. 8 — — — — —	30000	—	210000	—
Efecte:				
Efectele fondului general — — — — —	347010	—		
„ fondurilor și fundațiilor — — — — —	830110	—		
Optări de acții — — — — —	26856	20	1203976	20
Depuneri spre fructificare — — — — —			623792	83
Transport —			2069308	10

31 Decembrie 1925.

Pasiva		Lei	b.	Lei	b.
Fondul general cu donația Beloiu și Pană				359113	57
Fundația Păcuraru-Bianu				303980	15
„ Regele Ferdinand I.				122546	—
„ Andrei Bârseanu				121642	55
„ Grigorie Sândeanu				104677	56
„ Ioan Russu				89943	60
„ Ioan Petran				87383	19
Fondul de penzii al funcționarilor				81939	—
Fundația Petru Mureșanu				80412	15
„ Ioan Albon				70804	96
„ Const. Brancoveanu				55420	—
„ Gh. Filepp				55329	64
„ Ioan Olteanu				54515	44
„ Nicolae Iorga				46253	40
„ Bădilă Moldovan				44498	21
Fondul internatului de fete				40513	68
Fundația Ioan Nichita				31755	53
„ Sidonia Muntean				27514	96
„ Teodor Sandu				24000	—
„ Mihail Cogălniceanu				22987	—
„ Boboroni				22460	—
Fondul Avram Iancu				19542	60
„ Dimitrie Bălănescu				19376	50
„ Partenie Cosma				19085	50
„ Dr. Cornel Diaconovici				17020	—
„ Gheorghe Anca				16937	—
„ Vasile Alecsandri				15209	72
„ Adam Buda				14603	70
„ Gheorghe Barițiu				13126	33
„ Andrei Mureșan				14407	26
„ Gheorghe Coșbuc				12150	—
„ Gh. Forro				12053	39
„ Simion Bărnațiu				12000	—
„ Ioan Suciu				11808	76
„ Gheorghe Lazar				11500	—
„ Ioan Creangă				11500	—
„ Andrei Șaguna				11500	—
„ Timotei Cipariu				11500	—
Transport				2091011	35

Activa		Lei	b.	Lei	b.
	Transport —			2069308	10
Diverși debitori:					
Fundația Nicolae Russu	— — — — —	30291	10		
" Sândeianu cont sep.	— — — — —	25541	16		
" Sandu " "	— — — — —	12912	06		
" Anca " "	— — — — —	2130	30		
" Iuliana Pop	— — — — —	2000	—	72874	62
Disponibil la bănci în cont cor.					
Albina institut de credit Sibiiu	— — — — —	220544	—		
Banca de Scont Sibiiu	— — — — —	63030	—		
Banca centrală Cluj	— — — — —	26280	—	309854	—
Contul avansuri	— — — — —			5500	—
	Transport —			2457536	72

Pasiva		Lei	b.	Lei	b.
	Transport —			2091011	35
Fondul	Al. Odobescu — — — — —			11500	—
"	Ioan Micu Moldovan — — — — —			11500	—
"	Titu Maiorescu — — — — —			11500	—
"	Aurel Vlaicu — — — — —			11500	—
"	Al. Ioan Cuza — — — — —			11500	—
"	Mihail Eminescu — — — — —			11500	—
"	Vasile Stroiescu — — — — —			11500	—
"	Niculae Grigorescu — — — — —			11500	—
"	Niculae Bălcescu — — — — —			11500	—
"	In. Micu Clain — — — — —			11500	—
Fundația	Ioan Iancu — — — — —			11245	60
"	Nic. Marinoviciu — — — — —			10417	74
"	Ioan Roman — — — — —			10339	68
"	I. Pop Maior — — — — —			10317	84
"	Ioan Moga — — — — —			10076	17
"	Gh. Boieriu — — — — —			8420	55
"	Bibl. univ. Cluj — — — — —			8412	46
"	Nic. Petra Petrescu — — — — —			5121	—
"	Niculae Densușianu — — — — —			4721	66
"	foștilor stipendiați — — — — —			4635	50
"	despărțam. Timișoara — — — — —			4219	—
"	Niculae Opincariu — — — — —			3250	66
"	Ioan Balomiri — — — — —			3113	84
"	Ioan Bozacu — — — — —			2579	51
"	Ioan Oncescu — — — — —			2500	—
"	Radu Riureanu — — — — —			2352	43
"	Ioan Gallianu — — — — —			1981	32
"	Internatului Petran — — — — —			1861	26
"	Carmen Sylva — — — — —			1732	—
"	Anonimă Dobâca — — — — —			1676	01
"	Cavaler Pușcariu — — — — —			1541	99
"	I. Hangea — — — — —			1452	—
"	D, Birăuțiu — — — — —			1418	97
"	Simion Stoica — — — — —			1289	84
"	E. D. Bașota — — — — —			1253	17
"	despărț. Torac — — — — —			1076	—
	Transport —			2323017	55

Activa	Lei	b.	Lei	b.
Transport —			2457536	72
Total —			2457536	72

Sibiiu, la 31 Decembrie 1925.

Dr. Vasile Bologa m. p.,
controlor.

Examinând acest cont am constatat că este exact și în
Sibiiu, la 7 August 1926.

COMISIA

Niculae Togan m. p.

Dr. Ilie Beu m. p.

Aprobat în ședința comitetului

Dr. Octavian Russu,
vice-președinte

Pasiva	Lei	b.	Lei	b.
Transport —			2323017	55
Fundajia Ioan Simu — — — — —			1065	03
Contul premii — — — — —			5000	—
„ Monumente artistice			74247	50
„ Diverse — — — — —			54206	64
Total —			2457536	72

Ioan Banciu m. p.,
casier-contabil.

consonanță cu cărțile de contabilitate purtate corect.

DE REVIZUIRE:

Petre Drăghici m. p.

Ioan Vătășan m. p.

central, ținută la 16 August 1926.

Romul Simu m. p.,
secretar.

Anexa III b).

Venite și spese la

CHELTUELI	Lei	b.	Lei	b.
Biblioteci:				
Biblioteca centrală	76513	50		
Biblioteci populare	255293	95	331807	45
Muzee:				
Muzeul central	148986	71		
Muzee regionale	91019	—	240005	71
Case naționale			100015	—
Monumente artistice			25752	50
Conferințe și prelegeri			61312	—
Expoziții			50210	15
Cursuri de analfabeți			33718	—
Publicații:				
Revista Transilvania	113284	65		
Alte tipărituri	28080	—	141364	65
Conservarea și întreținerea realităților:				
Apă, canal, asigurări, contribuții-Reparaturi	32275	29		
Reparaturi	8412	20		
Încălzit	31033	25		
Luminat	9215	91		
Grădină	1384	—	82320	65
Spese de administrare:				
Salare	539570	—		
Bani de cvartir	30600	—		
Spese de cancelarie	45397	03		
Esmisiuni	53214	—	668781.	03
Secțiile științifice și literare			99139	—
Interese de cont corent			41829	50
Spese extraordinare			66050	50
Transport			1942306	14

31 Decembrie 1925.

VENITE	Lei	b.	Lei	b.
Taxe de membri:				
Taxe de membri fondatori și pe viață	51063	—		
Taxe de membri activi și ajutători	51415	50	102478	50
Interese:				
Interese de efecte	47058	56		
„ „ de cont-corent	34102	84	81161	40
Abonamente:				
Abon. la rev. «Transilvania»	23927	—		
Abon. la «Biblioteca populară»	23380	60	47307	60
Chirii			125955	50
Ajutoare dela bănci și particulari			112983	—
Taxe de administrare			27798	—
Ajutoare dela stat:				
Ministerul de culte și arte	1200000	—		
„ „ instrucție	680000	—		
„ „ agric. și domeniul	200000	—		
„ „ sănătății și ocrotirii	20000	—	2100000	—
Venite și extraordinare			50000	—
Transport			2647684	—

CHELTUELI		Lei	b.	Lei	b.
Transport				1942306	14
Amortizări:				•	
Amortizarea deficitului din 1924.		202631	82		
Amortizarea lăsământului artistic					
O. Smigelschi		286326	75	488958	57
Dotații fondurilor:					
Fondului general		50000	—		
„	Bădilă Moldovan	12965	12		
„	Vasilie Alexandri	4000	—		
„	Nic. Grigorescu	1000	—		
„	Sim. Bărnăuțiu	2000	—		
„	Vasile Stroiescu	1000	—		
„	Nicolae Bălcescu	1000	—		
„	I. Micu Clain	1000	—		
„	Gh. Lazar	1000	—		
„	Ioan Creangă	1000	—		
„	A. Șaguna	1000	—		
„	N. Densușianu	1000	—		
„	Alex. Odobescu	1000	—		
„	Timotei Cipariu	1000	—		
„	I. Micu Moldovan	1000	—		
„	Titu Maiorescu	1000	—		
„	Aurel Vlaicu	1000	—		
„	Al. I. Cuza	1000	—		
„	Mih. Eminescu	1000	—		
„	Internat. Petran	1000	—		
„	Cavaler Pușcariu	1000	—		
„	Sim. Stoica	1000	—		
„	despărț. Torac	1000	—	87965	15
Dotații pentru anul viitor:					
Contului Troițe		74247	50		
Contului diverse pentru rep.		54206	64	128454	14
Total				2647684	—

Sibiiu, la 31 Decembrie 1925.

Dr. Vasile Bologa m. p.,
controlor.

Examinând acest cont am constatat, că este exact și în consonanță
Sibiiu, la 7 August 1926.

Nicolae Togan m. p.

Dr. Ilie Beu m. p.

Aprobat în ședința comitetului

Dr. Octavian Russu m. p.,
vice-președinte

Anexa IV.

Nr. 1740—1926.

Onorată Adunare generală,

În alăturare ne luăm voie a Vă prezenta proiectul de buget al „Asociațiunii” pe anul 1927:

I. Cheltuieli :

1. Biblioteci: a) Biblioteci populare; serii de cărți pentru complectarea bibliotecilor existente și înființări noi în editură proprie Lei 200,000—; b) Biblioteci regionale: serii de cărți pentru complectarea bibliotecilor existente și înființări de biblioteci noi Lei 50,000—; c) Biblioteca centrală: compactare Lei 50,000—; procurări de cărți și ziare străine Lei 50,000—; mobilier Lei 40,000—, în total pentru biblioteci proiectăm Lei 400,000—.

2. Muzeu: a) Muzeu regional. Muzeelor din Vidra, Sighet, Hunedoara, Făgăraș, Blaj, Brașov, Turda, Tebea, Săliște și Târgu-Murăș pentru conservare și procurări de obiecte noi Lei 150,000—; b) Muzeul central, procurări de obiecte noi Lei 100,000—, mobilier Lei 50,000—, conservare Lei 50,000—, în total pentru muzeu proiectăm Lei 350,000—.

3. Case naționale: a) Case naționale sătești, pentru casa națională din Bocșa-Română, adaptarea casei Coșbuc din Hordău în casă națională Lei 500,000—; b) case naționale regionale, proiecte și esmisiuni Lei 50,000—; c) casa națională centrală întocmirea proiectelor pentru întregirea casei naționale Lei 150,000—, în total pentru case naționale proiectăm Lei 700,000—.

4. Conferințe și prelegeri: a) Conferințe populare diurne conferențiarilor și directorului artistic Lei 100,000—, procurarea de schiopticoane și diapozitive Lei 100,000—; b) conferințe pentru intelectuali, spese de drum și deplasare Lei 100,000—, în total pentru conferințe și prelegeri proiectăm Lei 300,000—.

5. Premii: a) Premii populare, pentru încurajarea agriculturii, comerțului, etc. Lei 50,000—; b) premii pentru intelectuali, pentru premiarea de scrieri la dispoziția secțiilor Lei 50,000—, în total pentru premii proiectăm Lei 100,000—.

6. Expoziții: a) Expoziții populare, pentru aranjarea de expoziții agricole, de jocuri de copii Lei 50,000—; b) expoziții pentru intelectuali la dispoziția secțiilor Lei 50,000—, în total pentru expoziții proiectăm Lei 100,000—.

7. Cursuri pentru analfabeți; pentru abecedare, cărți

și premiera conducătorilor de cursuri proiectăm Lei 100,000.—.

8. Publicațiuni: a) publicații literare, pentru editarea revistei „Transilvania” și Biblioteca Astra Lei 200,000.—
b) publicații populare, calendar și alte tipărituri mărunte Lei 150,000.—, în total pentru publicații proiectăm Lei 350,000.—.

9. Conservarea realităților: apă, canalizare, asigurări Lei 50,000.—, reparaturi Lei 50,000.—, încălzit Lei 50,000.—, luminat Lei 20,000.—, mobilier Lei 50,000.—, grădină Lei 5,000.—, în total pentru conservarea realităților proiectăm Lei 225,000.—.

10. Spese de administrare: a) Salare Lei 1.200,000.— bani de cvartir Lei 60,000.—, spese de cancelarie Lei 40,000.—, emisii și primiri Lei 100,000.—, în total pentru spese de administrare proiectăm Lei 1.400,000.—.

11. Secțiile științifice și literare: pentru trebuințele secțiilor proiectăm Lei 1.000,000.—.

12. Diverse: aranjarea arhivei „Asociațiunii” Lei 100,000.—, froițe comemorative și cheltueli neprevăzute Lei 130,000.—, în total la diverse proiectăm Lei 230,000.—. Cheltuieli totale Lei 5.255,000.—.

II. Venite: 1. Taxă de membri: taxele membrilor fondatori și pe viață Lei 100,000.—; taxele de membri activi și ajutători rămân la despărțăminte, în total proiectăm pentru membri fondatori și pe viață Lei 100,000.—.

2. Interese: după efectele fondului general Lei 40,000.—, după depunerile aceluiaș fond Lei 5000.—, în total la interese proiectăm Lei 45,000.—.

3. Abonamente: abonamente la revista „Transilvania” Lei 100,000.—, la Biblioteca populară Lei 50,000.—, în total la abonamente proiectăm Lei 150,000.—.

4. Diverse: la chirii Lei 132,000.—, la taxe de administrare Lei 28,000.—, în total la diverse proiectăm Lei 160,000.—.

5. Ajutoare: ajutoare de câștigat, dela stat, bănci și particulari pentru acoperirea cheltuielilor proiectăm Lei 4.800,000.—. Totalul venitelor Lei 5.255,000.—.

Bugetul celorlalte fonduri și fundațiuni administrate de „Asociațiune” e făcut după normativele de administrare și nu prezintă nimic ce ar necesita o mențiune specială.

Dr. Oct. Russu,
vice-președinte.

Romul Simu,
secretar.

Anexa IV a)

Bugetul „Asociațiunii“

Cheltuieli	Lei	b.	Lei	b.
I. Fondul general.				
Biblioteci :				
<i>a) Biblioteci populare.</i>				
Complectarea bibliotecilor vechi și înființări nouă	200000	—		
<i>b) Biblioteci regionale.</i>				
Complectarea bibliotecilor vechi și înființări nouă	60000	—		
<i>c) biblioteca centrală.</i>				
Procurări nouă, aranjament și compactare	140000	—	400000	—
Muzee :				
<i>a) Muzeu regionale.</i>				
Vidra, Sighet, Hunedoara, Făgăraș, Blaj, Brașov, Turda, Tebea, Săliște și Târgu-Murăș	150000	—		
<i>b) Muzeul central.</i>				
Procurări de obiecte nouă, aranjament și conservare	200000	—	350000	—
Casa naționale :				
<i>a) Casa naționale sătești.</i>				
Bocșa-română și Hordău, proiecte, etc.	500000	—		
<i>b) Casa naționale regionale.</i>				
Proiecte și esmisiuni	50000	—		
<i>c) Casa națională centrală.</i>				
Proiecte pentru întregirea casei centrale	150000	—	700000	—
Transport			1450000	—

pe anul financiar 1927.

Venituri	Lei	b.	Lei	b.
I. Fondul general.				
Taxe de membri:				
Taxe de membri fondatori și pe viață	100000	—		
Taxe de membri activi, rămân la despărțăminte	—	—		
Taxe de membri ajutători, rămân la despărțăminte	—	—	100000	—
Interese:				
Interese de efecte	40000	—		
Interese de depuneri	5000	—	45000	
Abonamente:				
Abon. la revista «Transilvania»	100000	—		
„ „ «Biblioteca populară»	50000	—	150000	
Diverse:				
Chirii	132000	—		
Taxe de administrare	28000	—	160000	
Transport			45000	—

Cheltuieli	Lei	b.	Lei	b.
Transport .			1450000	—
Conferențe și prelegeri:				
<i>a) Conferențe populare.</i>				
Diurnele conferențiarilor și director artistic	100000	—		
Schiopticoane și diapozitive	100000	—		
<i>b) Conferențe pentru intelectuali.</i>				
Spese de drum și deplasare	100000	—	300000	—
Premii :				
<i>a) Premii populare.</i>				
Pentru încurajarea agriculturii, comerțului, etc.	50000	—		
<i>b) Premiul pentru intelectuali.</i>				
Pentru premiarea de scrieri prin mijlocirea secțiilor	50000	—	100000	—
Expoziții :				
<i>a) Expoziții populare.</i>				
Aranjarea de expoziții agricole, de copii, etc.	50000	—		
<i>b) Expoziții pentru intelectuali.</i>				
Aranjarea de expoziții artistice prin secțiile științifice	50000	—	100000	—
Cursuri de analfabeți :				
Ținerea de cursuri, cărți, premii			100000	—
Publicații :				
<i>a) Publicații pentru intelectuali.</i>				
Revista «Transilvania» și Biblioteca «Astra»	200000	—		
<i>b) Publicații populare.</i>				
Calendarul «Asociațiunii» și alte tipărițiuri mărunte	150000	—	350000	—
Transport .			2400000	—

Venituri	Lei	b.	Lei	b.
Transport .			455000	—
Ajutoare și subvenții:				
Ajutoare și subvenții de câștigat pentru acoperirea bugetului în curs			4800000	—
Transport .			5255000	—

C h e l t u i e l i	Lei	b.	Lei	b.
Transport			2400000	—
Conservarea realităților :				
Apă, canal, asigurări, contribuții	50000	—		
Reparaturi	50000	—		
Încălzit	50000	—		
Luminat	20000	—		
Mobilier	50000	—		
Grădină	5000	—	225000	—
Spese de administrare :				
Salare	1200000	—		
Bani de cvartir	60000	—		
Spese de cancelarie	40000	—		
Esmisiuni și primiri	100000	—	1400000	—
Secțiile științifice-literare:				
Subvenții pentru trebuințele secțiilor			1000000	—
Diverse:				
Aranjarea materialului arhivei	100000	—		
Neprevăzute și troițe comemorative	130000	—	230000	—
			5255000	
II. Fundația Dr. Anca.				
Replătire din datorie	1000	—		
Taxă de administrare și capitalizare	600	—	1600	—
III. Fundația Bădăla-Moldovan.				
Taxă de administrare	450	—		
Capitalizare	140000	—	140450	—
IV. Fundația Bașota.				
Taxă de administrare și capitalizare			100	—
V. Fundația Boeriu.				
Stipendii și ajutoare	500	—		
Taxă de administrare și capitalizare	300	—	800	—
Transport			5397950	—

Venituri	Lei	b.	Lei	b.
Transport .			5255000	—
<hr/>				
			5255000	—
II. Fundația Dr. Anca.				
Interese de efecte	1000	—		—
Interese de depuneri	600	—	1600	—
<hr/>				
III. Fundația Bădila-Moldovan.				
Interese de efecte și depuneri	2000	—		—
Chirii	138450	—	140450	—
<hr/>				
IV. Fundația Bașota.				
Interese de cont-corent			100	—
V. Fundația Boerlu.				
Interese de efecte	750	—		—
Interese de cont-corent	50	—	800	—
<hr/>				
Transport .		—	5397950	—

Cheltuieli	Lei	b.	Lei	b.
Transport .			5397950	—
<i>VI. Fundația A. Buda.</i>				
Ajutor muzeului din Hațeg	1000	—		
Taxă de administrare și capitalizare	200	—	1200	—
<i>VII. Fundația Densușianu.</i>				
Taxă de administrare	35	—		
Capitalizare	365	—	400	—
<i>VIII. Fundația anon. Dobâca.</i>				
Taxă de administrare	15	—		
Capitalizare	85	—	100	—
<i>IX. Fundația N. Martnoviciu.</i>				
Taxă de administrare	100	—		
Capitalizare	900	—	1000	—
<i>X. Fundația Dr. Moga.</i>				
Taxă de administrare	100	—		
Capitalizare	900	—	1000	—
<i>XI. Fundația Dr. Nichita.</i>				
Ajutor la școale, ca premii	500	—		
Taxă de administrare	300	—		
Capitalizare	2200	—	3000	—
<i>XII. Fundația P. Mureșan.</i>				
Taxă de administrare	800	—		
Capitalizare	7200	—	8000	—
<i>XIII. Fundația I. Olteanu.</i>				
Taxă de administrare	500	—		
Capitalizare	4500	—	5000	—
<i>XIV. Fond. Păcuraru-Blanu.</i>				
Taxă de administrare	3000	—		
Capitalizare	27000	—	30000	—
Transport .			5447650	—

Venituri	Lei	b.	Lei	b.
Transport .			5397950	—
VI. Fundația A. Buda.				
Interese de efecte	400	—		
Interese de cont corent	800	—	1200	—
VII. Fundația N. Densușianu.				
Interese de efecte	350	—		
Interese de cont-corent	50	—	400	—
VIII. Fundația anon. Dobâca.				
Interese de efecte	—	—		
Interese de cont-corent	100	—	100	—
IX. Fundația N. Marinoviciu.				
Interese de depuneri	530	—		
Interese de cont-corent	470	—	1000	—
X. Fundația Dr. Moga.				
Interese de depuneri	830	—		
Interese de cont-corent	170	—	1000	—
XI. Fundația Dr. Nichita.				
Interese de depuneri	100	—		
Interese de efecte	2700	—		
Interese de cont-corent	200	—	3000	—
XII. Fundația P. Mureșan.				
Interese de efecte	7300	—		
Interese de cont-corent	700	—	8000	—
XIII. Fundația I. Olteanu.				
Interese de efecte	4000	—		
Interese de cont-corent	1000	—	5000	—
XIV. Fond. Păcuraru-Blanu.				
Interese de efecte	18000	—		
Interese de dep. și cont-corent	12000	—	30000	—
Transport .			5447650	—

Cheltuieli	Lei	b.	Lei	b.
Transport .			5447650	—
<i>XV. Fundația Petran.</i>				
Stipendii	3000	—		
Taxe de administrare	800	—		
Capitalizare	4200	—	8000	—
<i>XVI. Fundația I. și Zinca Roman.</i>				
Taxă de administrare	100	—		
Capitalizare	900	—	1000	—
<i>XVII. Fundația I. și Ecat. Rusu.</i>				
Stipendii	3000	—		
Taxă de administrare	800	—		
Capitalizare	4200	—	8000	—
<i>XVIII. Fundația T. Sandul.</i>				
Replătire din datorie	1000	—		
Taxă de administrare și stipendii	2400	—	3400	—
			5468050	—

Sibiiu, 31 Iunie 1925.

Dr. Vasile Bologa m. p.,
controlor.

Sibiiu, la 31 Iulie 1925.

COMISIA

Dr. Ilie Beu m. p.

Nicolae Togan m. p.

Aprobat în ședința comitetului

Dr. Octavian Russu m. p.,
vice-prezident.

Venituri	Lei	b.	Lei	b.
Transport .			5447650	—
<i>XV. Fundația I. Petran.</i>				
Interese de efecte	3500			
Interese de depuneri	4000			
Interese de cont-curent	500	—	8000	—
<i>XVI. Fundația I. și Zinca Roman.</i>				
Interese de depuneri	500	—		
Interese de cont-curent	500	—	1000	—
<i>XVII. Fundația I. și Ecater. Rusu.</i>				
Interese de efecte	4500	—		
Interese de depuneri	—	—		
Interese de cont-curent	3500	—	8000	—
<i>XVIII. Fundația T. Sandul.</i>				
Interese de efecte	3400			
Interese de cont-curent		—	3400	—
			5468050	—

Ioan Banciu m. p.,
cassier-contabil.

DE REVIZUIRE:

Petre Drăghici m. p.

Ioan Vătășan m. p.

central, ținută la 16 August 1926.

Romul Simu m. p.,
secretar.

Anexa V.

CONSPECTUL SUMAR AL MEMBRILOR „ASOCIAȚIUNII”.

	In total:
I. Membrii onorari	17
II. Membrii secțiilor	338
III. Membrii fondatori ai Casei Naționale	95
IV. Membrii din despărțăminte, etc.:	

	Membrii fondatori	Membrii pe viață	Membrii activi	In total
1. Desp. Abrud Cămpeni	9	28	2	39
2. „ Agnita	1	19	—	20
3. „ Aiud	7	86	8	101
4. „ Alba	13	25	1	39
5. „ Almaș	3	26	24	53
6. „ Arad	37	70	17	124
7. „ Ardu	—	4	—	4
8. „ Baia de Criș	—	14	—	14
9. „ Baia Mare	26	67	—	93
10. „ Band	—	8	—	8
11. „ Băsești	5	22	—	27
12. „ Becicherecul Mare	—	1	—	1
13. „ Beclean	1	12	—	13
14. „ Beiuș	2	24	25	51
15. „ Beliu	—	1	—	1
16. „ Bihor	31	51	—	82
17. „ Biserica Albă	3	6	—	9
18. „ Bocșa	2	10	—	12
19. „ Bozovici	1	17	—	18
20. „ Brad	1	40	30	71
21. „ Bran	6	12	3	21
22. „ Brașov	27	64	—	91
23. „ Buziaș	3	11	—	14
24. „ Câmpia [Șarmaș]	1	2	—	3
25. „ Caransebeș	21	23	3	47
26. „ Caraș [Oravița]	—	16	—	16
27. „ Careii Mari	10	41	107	158
28. „ Ceica	1	13	—	14

	Membrii fondatori	Membrii pe viață	Membrii activi	In tota
29. Desp. Cetatea Albă . . .	—	—	—	—
30. „ Chioar	16	43	2	61
31. „ Ciacova	2	2	—	4
32. „ Ciablău (Giurgeu) . . .	2	10	—	12
33. „ Cincu	3	8	20	31
34. „ Ciuc	2	19	—	21
35. „ Cluj	27	128	19	174
36. „ Cristur	1	8	2	11
37. „ Dobra	—	8	36	44
38. „ Dumbrăveni	21	21	—	42
39. „ Făgăraș	13	63	15	91
40. „ Gârbău (Ciachi G.) . . .	—	48	7	55
41. „ Geoagiu	8	36	—	44
42. „ Gherla	3	15	—	18
43. „ Hălmagiu	6	26	—	32
44. „ Hațeg	2	34	—	36
45. „ Huedin	6	64	—	70
46. „ Hunedoara (Deva). . . .	8	42	—	50
47. „ Hunedoara	9	31	—	40
48. „ Iara	2	14	—	16
49. „ Ileanda	1	1	—	2
50. „ Iliă	—	1	—	1
51. „ Ineu (Boroș-I)	4	25	—	29
52. „ Ismail „Reg. 28 Infant“ . .	—	—	—	—
53. „ Iza	—	23	—	23
54. „ Jibău	3	7	—	10
55. „ Jiu	13	28	—	41
56. „ Lăpuș	3	15	—	18
57. „ Lipova	7	18	—	25
58. „ Ludoș	5	16	28	49
59. „ Mănăstur (Copalnic M.) . .	11	16	6	33
60. „ Maramureș	3	17	—	20
61. „ Marghita	2	11	—	13
62. „ „Matei Basarab“	—	—	—	—
63. „ Mediaș	28	40	—	68
64. „ • Mercurea	5	19	—	24
65. „ Mociu	2	9	—	11
66. „ Moldova Nouă	1	9	—	10

	Membrii fondatori	Membrii pe viață	Membrii activi	In total
67. Desp. Mureș	21	36	39	96
68. „ Năsăud (desp. centr. jud. Bistrița)	17	20	28	65
69. „ Năsăud (desp. de plasă).	22	81	—	103
70. „ Nocrich	5	20	—	25
71. „ Oașu [Țara Oaș].	—	1	—	1
72. „ Ocna Mureșului	—	19	—	19
73. „ Odorheiu	—	—	—	—
74. „ Orăștie	23	59	3	85
75. „ Orșova	7	65	—	72
76. „ Panciova	1	9	—	10
77. „ Panciu	—	—	—	—
78. „ Râșnov	—	2	—	2
79. „ Reghin	8	35	19	62
80. „ Râciu	—	—	—	—
81. „ Rupeni [Cohalm]	3	22	—	25
82. „ Săcele	—	3	1	4
83. „ Sălaj [Zălau]	6	32	41	79
84. „ Sălciua	—	30	—	30
85. „ Săliște	9	41	—	50
86. „ Salonta	3	4	—	7
87. „ Sănnicolaul Mare.	4	28	—	32
88. „ Satu Mare	6	8	—	14
89. „ Sebeș [jud. Alba].	4	45	—	49
90. „ Sebeș [jud. Arad].	1	6	—	7
91. „ Seini	1	6	—	7
92. „ Șercaia	3	27	—	30
93. „ Severin [Lugoj]	9	17	—	26
94. „ Sibiu	63	169	14	246
95. „ Șimleu	1	11	—	12
96. „ Șiria	—	—	2	2
97. „ Someș [Dej]	16	41	—	57
98. „ Târnava Mare [Sighișoara]	7	16	32	55
99. „ Târnava Mică (Blaj)	11	43	42	96
100. „ Târnava Sânt-Măr- tin [Dicio S. M.]	3	14	—	17
101. „ Tășnad	1	27	5	33

		Membrii fondatori	Membrii pe viață	Membrii activi	In total
102.	Desp. Teaca	3	12	—	15
103.	„ Teiuș	3	15	—	18
104.	„ Teregova	3	7	—	10
105.	„ Tighina (oraș și Jud.)	—	—	—	—
106.	„ Tighina [Batalion de Vânători]	—	—	23	23
107.	„ Tileagd	—	—	—	—
108.	„ Timiș-Torontal [Timișoara]	22	132	—	154
109.	„ Tinca	—	10	—	10
110.	„ Treiscaune	12	35	1	48
111.	„ Turda	3	48	—	51
112.	„ Urmeniș (Ormeniș)	—	6	—	6
113.	„ Vârșeț	—	16	—	16
114.	„ Vințul de jos	3	39	20	62
115.	„ Vințul de sus	—	8	3	11
116.	„ Vișeu	—	3	—	3
117.	„ Viștea	3	43	—	46
118.	„ Zărnești	4	32	1	37
119.	„ Afară de desp.	95	124	13	232
	Total	869	3055	642	5016
V.	Membrii ajutători				1862
					6878

Anexa VI.

**Lista bursierilor și ajutoarelor date de „Asociațiune“
în anul școlar 1925/26.**

1. Betea Maria, elevă în cl. VII-a a școalei normale de învățătoare „Regina Maria“, Sf. Gheorghe; din fund. «Gh. Boeriu din Vad»	Lei	200—
2. Cimoca Miron, elev cl. VI-a la liceul „Regele Ferdinand“, Turda; din fundațiunea «Ioan și Zinca Roman».	„	100—
3. Cioban Virgil, elev cl. VI-a la liceul de stat, Șimleul-Silvaniei; din fund. „Ioan și Ecaterina Rusu“	„	1000—
4. Huțiu Sabin, stud. la facultatea de științe, Cluj; din fund. «Ioan și Ecaterina Rusu»	„	1000—
5. Ivan Silviu, elev cl. I-a la școala comercială, Săliște; din fund. „Teodor Sandul» Lei 500— și din fund. «Gheorghe Boeriu» Lei 300	„	800—
6. Oțel Vasilie, elev cl. VI-a la liceul „Regele Ferdinand“, Turda; din fund. «Ioan și Ecaterina Rusu»	„	100—
7. Pampu Aurel, stud. an. III la facultatea de filosofie, Cluj; din fund. «Ioan Petran»	„	1000—
8. Perhaița Ioan, stud. an. II la facultatea de medicină, Cluj; din fund. «Ioan și Ecaterina Rusu»	„	1000—
9. Rusu Ioan, stud. an. II la facultatea de drept, Cluj; din fund. «Ioan Petran»	„	1000—
10. Intreținerea a 3 eleve transnistriene: Tatiiana Stratulat, Agripina Tabuscic și Agapia Vlădică, în Internatul de fete al „Asociațiunii“	„	70000—
11. Ajutoare din fund. «Gh. Boeriu» la 4 elevi dela școala din Vad pe anii școl. 1921/22—1924/25	„	320—

500

Anexa VII.

Consemnarea

membrilor decedați ai Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român „Astra” în anul 1925.

I. Membri onorari.

1. Repta, Vladimir de, Mitropolitul Bucovinei.
2. Stroescu Vasile, proprietar și senator de Soroca, Basarabia.

II. Membru al secțiunilor literare și științifice.

1. Ursu, Dr. Ioan, profesor univ., Iași.

III. Membri fondatori.

1. Ionașu Petru, proprietar, Arad.
2. Poruțiu Iuliu, pretor, dir. de bancă, Almașul-mare.
3. Răuca Răuceanu Elie, învățător, Hăghig.
4. Simon, Dr. Iuliu, preot, Iclodul-mare.

IV. Membri pe viață.

1. Balint, Dr. Lucian, avocat, Sibiiu.
 2. Pop Nicolae, preot, Ormindea. *)
-

*) Numele decedaților până la adunarea generală din August 1925 [10 fondatori, 9 pe viață și 4 activi] s'a publicat în Nr. 9—10 al rev. „Transilvania” din 1925.

„ALBINA“

INSTITUT DE CREDIT ȘI DE ECONOMII

Fondat la 1872

SIBIIU

Fondat la 1872

**Cel mai vechiu institut de credit
românesc din întreagă România.**

Sucursale: BRAȘOV, BUCUREȘTI, CLUJ, DICIOSĂN-
MĂRTIN, LUGOJ, MEDIAȘ, TG.-MURĂȘ,
TIMIȘOARA. :: :: :: ::

Capital societar Lei 50.000,000.—

Fonduri de rezervă „ 27.000,000.—

Depuneri spre fructificare „ 350.000,000.—

Primește: Depuneri în Cont-Corent și Depuneri
spre fructificare în livrete, plătind însuși
darea de interese :: :: :: :: ::

Bancă autorizată pentru operațiuni de **Devize.**

Incuviințează tot felul de împrumuturi.

Ingrijește plăți și încasări în țară și străinătate.

Face toate operațiunile de bancă.

Orice informațiuni se dau gratuit atât de
Centrala din Sibiu, cât și de sucursale.

Direcțiunea.